Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
w Krakowie

Sami-Dzielni!

Nowe standardy mieszkalnictwa wspomaganego dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Publikacja powstała w ramach projektu ,,Sami-Dzielni! Nowe standardy mieszkalnictwa wspomaganego dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi'' Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego.

MAŁOPOLSKA

ROPS KRAKÓW REGIONALNY OŚRODEK POLITYKI SPOŁECZNEJ

INSTYTUCJA WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO

Sami-Dzielni!

Standard usług mieszkalnictwa wspomaganego dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi

opracowany pod kierownictwem Lidera –

Województwa Małopolskiego -
Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Krakowie

wraz z Partnerami projektu

Lider Projektu:

Województwo Małopolskie – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie,

ul. Piastowska 32, 30-070 Kraków,
tel. 12 422 06 36, fax: 12 422 06 36 wew. 44,

e-mail: biuro@rops.krakow.pl, www.rops.krakow.pl

Partnerzy Projektu:

Gmina Miasta Tarnowa

Gmina Miejska Kraków

Gmina Wieprz

Gmina Zakliczyn

Stowarzyszenie na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju Społeczno-Gospodarczego ,,KLUCZ''

©Copyright by Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie, Kraków 2023

ISBN 978-83-955966-3-6

Opracowanie graficzne, druk i oprawa:

RedRockS, Al. Słowackiego 10/5, 30-037 Kraków, tel. 698 495 697
e-mail: hello@redrocks.pl, www.redrocks.pl

Spis treści

WPROWADZENIE 5

CZĘŚĆ 1 7

Rozdział 1: Główne założenia modelu 7

1. Mieszkanie treningowe. 12
2. Mieszkanie wspierane 14

Rozdział 2: Opis standardu mieszkania wspomaganego 16

1. Lokalizacja mieszkania i rekomendowane warunki lokalowe 16
2. Sprzęt i wyposażenie mieszkania 19

Rozdział 3: Rodzaj i zakres usług wspierających 32

1. Usługi mieszkalnictwa wspomaganego z wykorzystaniem własnego lokalu mieszkalnego osoby z niepełnosprawnościami . . . 33
2. Rodzaj i zakres usług świadczonych w mieszkaniu treningowym . . . 34
3. Rodzaj i zakres usług świadczonych w mieszkaniu wspieranym 36

Rozdział 4: Kadra – opis zadań, kwalifikacje i kompetencje 38

Rozdział 5: Zasady dbałości o jakość świadczonych usług 50

Rozdział 6: Zasady pobytu w mieszkaniu 56

Rozdział 7: Wdrażanie Standardu 62

1. Analiza źródeł finansowania usług mieszkalnictwa wspomaganego 62
2. Pilotażowe wdrożenie standardu (testowanie modelu). 64

CZĘŚĆ 2 66

Informacje z pilotażowego wdrożenia Standardu 66

1. Okres realizacji projektu 66
2. Podstawowe informacje o gminach na terenie których realizowany był pilotaż 67
3. Dane liczbowe o osobach testujących i personelu 73
4. Informacje o realizacji pilotażu przez poszczególnych Partnerów . . . 86

CZĘŚĆ 3 96

Wnioski i rekomendacje 96

CZĘŚĆ 4 114

Załączniki 114

Bibliografia 166

Wprowadzenie

Niniejszy model został opracowany w ramach Projektu pn. „Sami – Dzielni! Nowe standardy mieszkalnictwa wspomaganego dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi” realizowanego przez Województwo Małopolskie - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie we współpracy z Gminą Miasta Tarnowa, Gminą Miejską Kraków, Gminą Wieprz, Gminą Zakliczyn, Stowarzyszeniem na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju Społeczno-Gospodarczego „KLUCZ” oraz Polskim Stowarzyszeniem na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną - Kołem w Tarnowie, w ramach Programu Operacyjnego Wiedza-Edukacja-Rozwój 2014-2020, Działanie 2.8 Rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym.

Cel projektu: opracowanie i przetestowanie jednego standardu funkcjonowania mieszkań wspomaganych dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi jako form zdeinstytucjonalizowanych.

Projekt realizuje cel szczegółowy Programu Operacyjnego Wiedza-Edukacja-Rozwój 2014-2020: Rozwój form mieszkalnictwa wspomaganego na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym jako form zdeinstytucjonalizowanych.

Odbiorcy wsparcia: osoby z niepełnosprawnościami sprzężonymi, w tym m.in. osoby z niepełnosprawnością fizyczną i intelektualną, osoby głuchoniewidome, osoby niewidome z niepełnosprawnością fizyczną oraz osoby chorujące psychicznie z niepełnosprawnością fizyczną, ich rodziny oraz otoczenie.

Standard został opracowany w 2018 r. przez zespół pod kierownictwem Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Krakowie w składzie: prof. dr hab. Joanna Konarska, dr Katarzyna Wojtanowicz, dr Tomasz Eliasz Wardzała, Norbert Galla, Aleksandra Włodarczyk, Agnieszka Lewonowska-Banach, Wojciech Glac, Janina Kępińska, Grażyna Kukulska, Iwona Opalińska, Maria Pindel, Rafał Ślusarczyk, Daniel Zawodnik; współpraca: Dorota Rysiak, Lucyna Cichoń, Monika Heidenreich, Krzysztof Kosiński, Klaudia Kozyra, Katarzyna Mielak, Magdalena Nitoń-Trala, Marzena Samek, Rafał Barański, Piotr Maurek, Justyna Nizio, Agnieszka Bolcek.

Założenia standardu zostały zweryfikowane poprzez pilotażowe wdrożenie w latach 2019-2023 na terenie pięciu małopolskich gmin. W okresie testowania, standard poddawano cyklicznym przeglądom, w celu dostosowania świadczonych usług do potrzeb bezpośrednich odbiorców wsparcia, tj. osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi. Zmiany w standardzie wynikają również z aktualnych ram prawnych, które wpływają na realizację standardu w okresie trwałości. Niniejsza wersja standardu uwzględnia doświadczenia, wnioski i rekomendacje będące wynikiem pilotażu.

CZĘŚĆ 1

Rozdział 1: Główne założenia modelu

Celem opracowania standardu usług mieszkalnictwa wspomaganego jest stworzenie warunków, które osobom z niepełnosprawnościami sprzężonymi umożliwią niezależne, samostanowiące i realizujące ich potrzeby funkcjonowanie w społeczności lokalnej.
Rozwój takiej formy usług ma doprowadzić do deinstytucjonalizacji dotychczas funkcjonujących form opieki oraz prowadzić do nabycia większej niezależności i satysfakcji życiowej osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi.

Założenia modelu pozostają w zgodzie z poniżej przytoczonymi aktami prawnymi, gwarantującymi osobom z niepełnosprawnościami pełnię praw obywatelskich i wsparcie ze strony instytucji państwowych oraz organizacji pozarządowych.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej głosi, że:

a) „Przyrodzona i niezbywalna godność człowieka stanowi źródło wolności i praw człowieka i obywatela. Jest ona nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych” (art. 30) oraz:

b) „Nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiejkolwiek przyczyny” (art. 32 p. 2).

Celem ratyfikowanej przez Polskę w 2012 roku Konwencji o Prawach Osób Niepełnosprawnych z 2006 roku jest: ,, (…) popieranie, ochrona i zapewnienie pełnego i równego korzystania ze wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności przez wszystkie osoby niepełnosprawne oraz popieranie i poszanowanie ich przyrodzonej godności. Do osób niepełnosprawnych zalicza się te osoby, które mają długotrwale naruszoną sprawność fizyczną, umysłową i intelektualną lub w zakresie zmysłów co może, w oddziaływaniu z różnymi barierami, utrudniać im pełny i skuteczny udział w życiu społecznym, na zasadzie równości z innymi osobami" (Dz.U. 2012 poz. 1169).

Zgodnie z artykułem 26 poświęconym rehabilitacji zaleca się, aby usługi i programy:

a) były dostępne od możliwie najwcześniejszego etapu i były oparte na multidyscyplinarnej ocenie indywidualnych potrzeb i potencjału,
b) wspierały udział i integrację w społeczeństwie oraz włączenie we wszystkie aspekty życia społeczeństwa, były dobrowolne i dostępne dla osób niepełnosprawnych możliwie blisko społeczności, w których żyją, w tym na obszarach wiejskich" (Dz.U. 2012 poz. 1169).

Zgodnie z artykułem 19 Konwencji Praw Osób Niepełnosprawnych państwa zobowiązały się do podjęcia skutecznych i odpowiednich środków w celu ułatwienia osobom z niepełnosprawnościami pełnego korzystania z tego prawa oraz ich pełnego włączenia i udziału w społeczeństwie poprzez zapewnienie, że:

a) ,,osoby niepełnosprawne będą miały możliwość wyboru miejsca zamieszkania i podjęcia decyzji co do tego, gdzie i z kim będą mieszkać, na zasadzie równości z innymi osobami, a także, że nie będą zobowiązywane do mieszkania w szczególnych warunkach,
b) osoby niepełnosprawne będą miały dostęp do szerokiego zakresu usług wspierających świadczonych w domu lub w placówkach zapewniających zakwaterowanie oraz do innych usług wspierających, świadczonych w społeczności lokalnej, w tym do pomocy osobistej niezbędnej do życia i włączenia w społeczność oraz zapobiegającej izolacji i segregacji społecznej,

c) świadczone w społeczności lokalnej usługi i urządzenia dla ogółu ludności będą dostępne dla osób niepełnosprawnych, na zasadzie równości z innymi osobami oraz będą odpowiadać ich potrzebom.''

Zgodnie z artykułem 28 Konwencji Praw Osób Niepełnosprawnych, osoby z niepełnosprawnością i ich rodziny mają prawo do adekwatnych warunków życia, w tym należytego pożywienia, odzieży i mieszkania oraz do stałej poprawy warunków życia, natomiast Państwa są zobowiązane podjąć odpowiednie kroki, aby zabezpieczyć i promować egzekwowanie tych praw bez dyskryminacji wynikającej z niepełnosprawności. Osoby z niepełnosprawnością mają prawo do niezależnego/samodzielnego życia, które w nawiązaniu do art. 28 oznacza równy dostęp do różnych usług w zakresie odpowiadającym na potrzeby tych osób (np. poradnictwo, świadczenia, ochrona socjalna, pomoc finansowa).

Główne założenia niniejszego modelu wynikają z powyższych aktów prawnych i polegają na:

a) podjęciu celowych i systematycznych działań, dzięki którym osoby z niepełnosprawnością sprzężoną będą mogły – na miarę swoich możliwości – funkcjonować samodzielnie, zaspokajać swoje potrzeby i podejmować określone role społeczne;
b) stworzeniu bezpiecznej przestrzeni życiowej, z której osoba z niepełnosprawnością sprzężoną będzie mogła korzystać samodzielnie bądź z pomocą asystenta. Przez „bezpieczną przestrzeń życiową" rozumie się zarówno przestrzeń mieszkalną, jak i otoczenie przestrzeni mieszkalnej. Kwestia ta związana jest z uwarunkowaniami architektonicznymi lokalu mieszkalnego, między innymi w zakresie jego umiejscowienia w przestrzeni publicznej, jego dostępnością, właściwym rozplanowaniem przestrzeni mieszkania oraz jego wyposażenia.

Opracowany model jest formą zdeinstytucjonalizowanego wsparcia osób z niepełnosprawnością w drodze do ich uniezależnienia i pełnej integracji społecznej.

Niniejszy model ma charakter uniwersalny – wskazówki dotyczą usług mieszkalnictwa wspomaganego dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi, które mogą być prowadzone przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej, organizacje pożytku publicznego oraz inne podmioty prowadzące działalność społeczną, a także organizacje pozarządowe, podmioty ekonomii społecznej, kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych, jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego posiadające osobowość prawną, Ochotnicze Hufce Pracy, przedsiębiorców, spółki z większościowym udziałem jednostek samorządu terytorialnego, towarzystwa budownictwa społecznego.

W niniejszym standardzie przyjęto definicje zawarte w „Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020”:

1) **Deinstytucjonalizacja usług** – proces przejścia od opieki instytucjonalnej do usług świadczonych w społeczności lokalnej, realizowany w oparciu o „Ogólnoeuropejskie wytyczne dotyczące przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności” i wymagający z jednej strony rozwoju usług świadczonych w społeczności lokalnej, z drugiej – stopniowego ograniczenia usług w ramach opieki instytucjonalnej. Integralnym elementem deinstytucjonalizacji usług jest profilaktyka, mająca zapobiegać umieszczaniu osób w opiece instytucjonalnej.
2) **Mieszkanie wspomagane** – usługa społeczna świadczona w społeczności lokalnej w postaci mieszkania lub domu, przygotowująca osoby w nim przebywające, pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia lub zapewniająca pomoc w prowadzeniu samodzielnego życia. Mieszkanie lub dom może być prowadzone w formie mieszkania:

a) **treningowego, przygotowującego osoby w nim przebywające do prowadzenia samodzielnego życia. Usługa ma charakter okresowy** i służy określonym kategoriom osób w osiągnięciu częściowej lub całkowitej samodzielności, m.in. poprzez trening samodzielności, poradnictwo, pracę socjalną lub inne usługi aktywnej integracji;

b) **wspieranego**, stanowiącego alternatywę dla pobytu w placówce zapewniającej całodobową opiekę. **Usługa ma charakter pobytu stałego lub okresowego** (w przypadku potrzeby opieki w zastępstwie za opiekunów faktycznych). Służy osobom niesamodzielnym i osobom z niepełnosprawnościami, **wymagającym wsparcia w formie usług opiekuńczych lub asystenckich**.

Formą mieszkania wspomaganego nie jest mieszkanie socjalne.

3) Usługi społeczne świadczone w społeczności lokalnej – usługi świadczone w interesie ogólnym, umożliwiające osobom niezależne życie w środowisku lokalnym. Usługi te zapobiegają odizolowaniu osób od rodziny i społeczności lokalnej, a gdy to nie jest możliwe, gwarantują tym osobom warunki życia jak najbardziej zbliżone do warunków domowych i rodzinnych oraz umożliwiają podtrzymywanie więzi rodzinnych i sąsiedzkich.

Są to usługi świadczone w sposób:

a) zindywidualizowany (dostosowany do potrzeb i możliwości danej osoby) oraz jak najbardziej zbliżony do warunków odpowiadających życiu w środowisku domowym i rodzinnym,

b) umożliwiający odbiorcom tych usług kontrolę nad swoim życiem i nad decyzjami, które ich dotyczą,

c) zapewniający, że odbiorcy usług nie są odizolowani od ogółu społeczności lub nie są zmuszeni do mieszkania razem,

d) gwarantujący, że wymagania organizacyjne nie mają pierwszeństwa przed indywidualnymi potrzebami mieszkańców.

W niniejszym modelu przyjęto założenie, że usługi mieszkalnictwa wspomaganego mogą być realizowane zarówno w lokalu zewnętrznym przeznaczonym na mieszkanie wspomagane, jak również w oparciu o własny zasób mieszkaniowy osoby z niepełnosprawnością.

Mieszkanie wspomagane (lub dom) w ramach niniejszego standardu może być prowadzone w formie mieszkania: treningowego lub wspieranego.

1. Mieszkanie treningowe

Mieszkanie treningowe jest formą mieszkania wspomaganego, w którym pobyt jest przyznawany na ściśle określony czas. Mając na uwadze okresowy charakter mieszkania treningowego i fakt, iż służy osobom z niepełnosprawnościami w osiągnięciu częściowej lub całkowitej samodzielności, m.in. poprzez trening samodzielności, **czas pobytu w mieszkaniach treningowych powinien wynosić od 3 tygodni do 6 miesięcy** - w zależności od tempa adaptacji społecznej oraz indywidualnych możliwości poznawczych osoby z niepełnosprawnościami. W przypadku wystąpienia takiej potrzeby pobyt treningowy może zostać przedłużony lub osoba może wziąć udział w kolejnej edycji treningowej (funkcja motywująca).

Mieszkania wspomagane treningowe mogą być organizowane dla dwóch do maksymalnie sześciu osób (ale nie więcej niż miejsc w danym mieszkaniu). Jeśli jednak na danym terenie będzie tylko jedna osoba kwalifikująca się do mieszkania treningowego, dopuszcza się możliwość zorganizowania pobytu w mieszkaniu treningowym dla jednej osoby. W wypadku świadczenia usług wspomagających w aktualnym miejscu zamieszania (własnym mieszkaniu), możliwym jest objęcie treningiem jednej osoby.

Cel pobytu w mieszkaniu treningowym dla danej osoby z niepełnosprawnością sprzężoną jest określany po opracowaniu wstępnej diagnozy potencjału i potrzeb konkretnej osoby przez interdyscyplinarny zespół specjalistów/terapeutów oraz uzgodniony z tą osobą.

Czas podjęcia ponownej oceny postępów powinien być uzależniony od stanu osoby z niepełnosprawnością i założonych celów usamodzielniania. W przypadku diagnozy z użyciem testów psychologicznych, ponowne badanie może się odbyć najwcześniej po 6-ciu miesiącach od badania poprzedniego tym samym testem.

Przy opracowywaniu indywidualnego planu działania musi uczestniczyć osoba z niepełnosprawnościami która ma prawo zgłaszania swoich propozycji, obaw i oczekiwań. **Musi rozumieć i akceptować założone cele, jakim ma służyć jej pobyt w mieszkaniu wspomaganym oraz sposoby prowadzące do ich realizacji**.

Wspomniana diagnoza pozwoli na określenie celów treningu, który może być ukierunkowany na: usamodzielnienie osoby z niepełnosprawnością sprzężoną, tak aby mogła być ona przygotowana do samodzielnego życia (np. w mieszkaniu własnym lub w mieszkaniu wspieranym) lub na poprawę funkcjonowania tej osoby w codziennym życiu (dotyczy osób, które ze względu na swój stan zdrowia, nie będą mogły w pełni się usamodzielnić, ale poziom ich samodzielności może ulec poprawie/ zwiększeniu).

2. Mieszkanie wspierane

Mieszkanie wspierane jest kolejną formą – po treningowej – mieszkalnictwa wspomaganego. Mieszkanie wspierane może być mieszkaniem docelowym albo mieszkaniem, w którym osoba z niepełnosprawnościami oczekuje na przydział niezależnego mieszkania (np. komunalnego). Rodzaj i zakres wsparcia w mieszkaniu wspieranym określane są w perspektywie długofalowej w oparciu o diagnozę potrzeb i możliwości mieszkańca.

Mieszkanie wspierane może mieć również charakter pobytu okresowego, np. w przypadku potrzeby zapewnienia opieki w zastępstwie za opiekunów faktycznych. Cel wsparcia asystenta oraz cel samorozwoju poznawczego, społecznego, fizycznego wyznacza sam użytkownik mieszkania i przejmuje odpowiedzialność za realizację wyznaczonych celów. Wymiar i zakres usług świadczonych w mieszkaniu wspieranym zależy od potrzeb i możliwości mieszkańca - głównie mają charakter czasowy w ciągu dnia/tygodnia, ale mogą też mieć charakter całodobowy (np. w okresach tego wymagających, w trakcie opieki wytchnieniowej).

Mieszkanie wspierane może być użytkowane przez jedną osobę albo z innymi współmieszkańcami w zależności od preferencji użytkownika/użytkowników. W mieszkaniu wspieranym mieszkańcy nie powinni być objęci obowiązkowym programem ani usprawiedliwiać swojej nieobecności w mieszkaniu, które powinno służyć wypoczynkowi, a rehabilitacja społeczna dokonuje się w sposób naturalny przez realizowanie codziennych obowiązków wynikających z samodzielnego życia. Z zajęć rehabilitacyjnych mieszkańcy mogą korzystać poza mieszkaniem.

Szczegółowy zakres świadczonych usług mieszkalnictwa wspomaganego w formie treningowej i wspieranej został opisany w Rozdziale 3.

Mieszkania wspomagane mogą być prowadzone w formie mieszanej (treningowej i wspieranej), jeśli:

- pozwalają na to warunki lokalowe w mieszkaniu,
- realizacja usług w formie wspieranej nie koliduje z organizacją formy treningowej.

W związku z tym, że mieszkanie wspomagane dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi nie jest ujęte w ustawie o pomocy społecznej, **rekomendowane jest**, aby jego funkcjonowanie było realizowane w oparciu o niniejszy model.

Rozdział 2: Opis standardu mieszkania wspomaganego

Każda przestrzeń powinna umożliwiać maksymalnie samodzielne i świadome jej użytkowanie. Powinna być dostępna i pozbawiona barier architektonicznych, tak aby wszystkie pomieszczenia i urządzenia jej towarzyszące były dostępne dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich, osób z dysfunkcjami wzroku, słuchu i innymi. Jednym słowem, przestrzeń powinna umożliwiać jej użytkowanie przez wszystkich użytkowników, tym samym spełniając ich potrzeby i oczekiwania. (źródło: Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa (2017) Standardy Dostępności Budynków Dla Osób Z Niepełnosprawnościami Uwzględniając Koncepcję Uniwersalnego Projektowania – poradnik)

Lokalizacja mieszkania i rekomendowane warunki lokalowe

Mieszkania wspomagane w pierwszej kolejności powinny być tworzone z wykorzystaniem komunalnych zasobów lokalowych, w otwartym środowisku (**nie na terenie instytucji świadczącej całodobową opiekę**), bez żadnych oznak świadczących o wyjątkowości lokatorów mieszkania (unikanie stygmatyzacji).

Najlepszym rozwiązaniem jest przeznaczenie danego lokalu na mieszkanie wspomagane już na etapie projektowania budynku/ przygotowania inwestycji, co jest rozwiązaniem bardziej efektywnym niż adaptowanie lokali już istniejących.

Przy realizacji tego działania należy korzystać z możliwości współpracy z innymi podmiotami np. towarzystwem budownictwa społecznego.

Optymalnym rozwiązaniem jest tworzenie mieszkań wspomaganych w oparciu o komunalne zasoby lokalowe, ale w sytuacji, gdyby to było barierą w tworzeniu mieszkań wspomaganych lub opóźniało ich utworzenie możliwym jest wykorzystanie innych rozwiązań.

Podmiot prowadzący mieszkanie wspomagane dla osób z niepełnosprawnością sprzężoną musi dysponować lokalem posiadającym uregulowaną sytuację prawną (np. umowę najmu, umowę użyczenia, umowę dzierżawy lub prawo własności) gwarantującym bezpieczeństwo osób korzystających i ciągłość prowadzonego procesu wsparcia. Możliwe jest wykorzystanie na ten cel mieszkania własnego osoby z niepełnosprawnością lub jej rodziny, jeżeli zgodzi się ona przeznaczyć mieszkanie na taki cel, po zawarciu stosownych umów. Tego typu rozwiązanie można wziąć pod uwagę zwłaszcza w sytuacji, gdy domownikami są starsi rodzice o coraz bardziej ograniczonych możliwościach sprawowania opieki nad dorosłą osobą z niepełnosprawnością.

Zasób lokalowy mieszkania wspomaganego

Wskazane jest, aby mieszkanie wspomagane było zlokalizowane w takim miejscu, które pozwala na nawiązanie sąsiedzkich stosunków ze społecznością lokalną. Mieszkania wspomagane mogą funkcjonować zarówno w zabudowie jednorodzinnej, jak i wielorodzinnej, z rekomendowaną lokalizacją na parterze budynku, zapewniającą spokój i bezpieczeństwo mieszkańców. Możliwe jest skorzystanie z mieszkania położnego na wyższych piętrach, pod warunkiem jego dostępności dla osób z niepełnosprawnością poprzez stosowanie rozwiązań architektonicznych lub technicznych (np. windy dla osób na wózkach, podjazdy). Należy unikać lokalizacji peryferyjnych – taka lokalizacja może być brana pod uwagę jedynie w przypadku niemożności zastosowania korzystniejszego rozwiązania w danej gminie, w sytuacji istnienia tam zaplecza dającego możliwość korzystania z potencjalnych aktywności dziennych oraz realizacji kontaktów społecznych.

Lokalizacja mieszkania powinna uwzględniać dostęp do komunikacji publicznej - założeniem jest, że osoby z niepełnosprawnościami sprzężonymi objęte usługami mieszkalnictwa wspomaganego będą w pierwszej kolejności korzystać z komunikacji zbiorowej, ale dla osób niemogących korzystać z komunikacji zbiorowej (np. ze względu na duże ograniczenie ruchowe, brak odpowiedniego taboru) powinno się zapewnić transport indywidualny.

Rekomendowane są następujące aspekty otoczenia mieszkania:

a) płaski teren, chodnik, przejście dla pieszych w okolicy budynku – zapewniające bezpieczne dotarcie do mieszkania,
b) nieduża odległość od przystanku, komunikacji publicznej,
c) dogodny dojazd do mieszkania środkami komunikacji publicznej, umożliwiającymi przewóz osoby na wózku, z niedużą odległością od przystanku,
d) sąsiedztwo punktów handlowo-usługowych, przychodni,
e) okolica sprzyjająca rekreacji (park, siłownia terenowa),
f) miejsca parkingowe w pobliżu mieszkania.

Liczba mieszkańców

W celu umożliwienia integracji społecznej, w mieszkaniu wspomaganym treningowym powinny być co najmniej dwa miejsca pobytu.

W odniesieniu do osób z niepełnosprawnością fizyczną, osób z niepełnosprawnością intelektualną, osób chorujących psychicznie z niepełnosprawnością fizyczną w jednym mieszkaniu nie powinno mieszkać więcej niż 6 osób, a każda osoba powinna mieć zapewnioną przestrzeń osobistą/intymną.

Dla osób głuchoniewidomych i niewidomych rekomendowana maksymalna liczba mieszkańców to 4 osoby, co jest podyktowane szczególnymi potrzebami tej grupy osób, a mianowicie:

a) koniecznością utrzymania porządku w mieszkaniu, co w przypadku osób z zaburzeniami widzenia ma ogromne znaczenie,
b) w większej grupie osobie niewidomej/głuchoniewidomej trudniej nawiązać kontakt z innymi i rozumieć konteksty sytuacyjne,
c) trudniej zapewnić poczucie bezpieczeństwa,
d) poruszanie się po dużym mieszkaniu jest mniej komfortowe, bo wymaga więcej wysiłku i koncentracji uwagi ze względu na większą liczbę zmiennych i elementów do zapamiętania.

Ponieważ każde z mieszkań może być potencjalnie mieszkaniem dla osoby z różnymi sprzężeniami, dlatego pokoje (sypialnie) **powinny być jednoosobowe** (osoby głuchoniewidome lub niewidome z inną niepełnosprawnością nie mogą mieszkać w tym samym pokoju z inną osobą ze względu na konieczność zachowania stałych miejsc dla wszystkich rzeczy osobistych), dopuszcza się pokoje dwuosobowe w sytuacjach, gdy takie rozwiązanie będzie korzystne dla mieszkańców. W przypadku mieszkań dla więcej niż 3 osób należy dążyć do tworzenia dwóch łazienek w danym mieszkaniu (np. jednej z osobnym w.c.).

2. Sprzęt i wyposażenie mieszkania

Mieszkanie wspomagane nie powinno mieć niższych parametrów powierzchni i wyposażenia niż parametry określone w przepisach dotyczących mieszkań o takim charakterze (np. chronionych). Poniżej przedstawiamy najważniejsze aspekty techniczne oraz dotyczące kształtowania przestrzeni mieszkania – szczegółowe informacje są dostępne w szeregu publikacji wydanych m.in. przez Fundację Integracja (np. ,,Włącznik - projektowanie bez barier'', ,,Projektowanie bez barier – wytyczne''', ,,Mieszkanie dostępne dla osób z dysfunkcją narządu ruchu'', ,,Mieszkanie dostępne dla osób z dysfunkcjami wzroku''), Fundację Instytut Rozwoju Regionalnego ,,Dostępna przestrzeń publiczna'',

Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa ,,Standardy dostępności budynków dla osób z niepełnosprawnościami''.

Ze względu na indywidualne potrzeby osób poruszających się na wózkach i osób niewidomych, zagospodarowanie przestrzenne lokalu powinno uwzględniać łącznie warunki umożliwiające bezpieczne i wygodne korzystanie z mieszkania tym dwóm grupom osób z niepełnosprawnością.

Zaleca się:

a) uproszczenie przestrzeni (jak najmniej przedmiotów/wyposażenia) - im więcej przedmiotów, tym całość bardziej skomplikowana i trudniejsza w odbiorze,
b) zagospodarowanie przestrzeni tak, aby powstał wolny od przeszkód ciąg komunikacyjny,
c) zachowanie stałości miejsca przedmiotów (o zmianach należy informować mieszkańców), utrzymanie ładu i porządku,
d) stosowanie oznaczeń wypukłych, oznaczenie szafek i sprzętów piktogramami,
e) ustalenie czy drzwi (otwierane do wewnątrz) będą całkiem otwarte czy stale zamknięte,
f) likwidację progów, przy czym progi stosowane w drzwiach wejściowych, nie mogą być wyższe niż 2 cm oraz odpowiednio wyprofilowane przez zaokrąglenie krawędzi (promień min. 10 mm) lub ich fazowanie w proporcji min. 1:2.

Sprzęty i urządzenia powinny być łatwe w użyciu, bezpieczne, maksymalnie odporne na zużycie oraz posiadać jak najmniejszą ilość funkcji. Mieszkanie powinno być wyposażone w apteczkę pierwszej pomocy, sprzęty zapewniające komfortowe przechowywanie rzeczy osobistych mieszkańców, przechowywanie produktów żywnościowych i środków czystości, sporządzanie i konsumowanie posiłków.

Każdy ze sprzętów powinien mieć określone swoje stałe, właściwe miejsce.

Należy uwzględniać rozwiązania techniczne podnoszące bezpieczeństwo osób mieszkających (np. czujniki wypływu wody/gazu, system przyzywowy/alarmowy) oraz ułatwiające pobyt/zamieszkiwanie.

Mieszkanie powinno gwarantować warunki do wspólnej rozrywki mieszkańców (TV, radio, gry itp.) oraz utrzymywania kontaktów z osobami na zewnątrz (telefon, Internet). Rekomenduje się zapewnienie instalacji telewizyjnej i internetowej w sypialniach oraz w pokoju dziennym (telewizor w pokoju dziennym).

Mieszkanie powinno mieć zapewnioną odpowiednio dużą przestrzeń wspólną, proporcjonalną do liczby mieszkańców (oświetlaną z użyciem ściemniaczy). Rekomendowanym rozwiązaniem jest zaplanowanie pokoju dziennego przeznaczonego do wspólnego użytku – powierzchnia przeznaczona na ten cel powinna dawać możliwość realizowania w tym samym czasie różnych form aktywności lub wypoczynku.

Należy stosować efektywne i ekonomiczne rozwiązania, które przyczynią się do zmniejszenia kosztów utrzymania mieszkania np. rozwiązania, dzięki którym opłaty za ogrzewanie będą niższe.

Istotnymi cechami mieszkania dostosowanego do potrzeb osób z niepełnosprawnością fizyczną, zwłaszcza poruszających się na wózkach, są właściwe rozwiązania dotyczące organizacji przestrzeni oraz wyposażenia i sprzętu opisane poniżej.

1) Ciągi komunikacyjne:

a) Przestrzeń potrzebna do obrócenia wózka o 90 stopni:

- 120 x 120 cm (wózek aktywny),
- 150 x 150 cm (wózek elektryczny),
- 140 x 140 cm (wózek ortopedyczny);

b) Przestrzeń potrzebna do obrócenia wózka o 180 stopni:

- 120 x 140 cm (wózek aktywny),
- 150 x 220 cm (wózek elektryczny),
- 140 x 175 cm (wózek ortopedyczny).

Dla osób niewidomych w ciągu komunikacyjnym należy ograniczyć ilość mebli, odpowiednio je rozmieścić, a także unikać odstających elementów naściennych w ciągu komunikacyjnym (np. kwietniki, półki). **Dla osób niewidomych bezpiecznym rozwiązaniem są drzwi przesuwne, ale ich mechanizm musi być na tyle sprawny, aby bez większego wysiłku mogły być otwierane i zamykane przez osoby na wózkach bez ryzyka ich uszkodzenia.**

Istotna w przypadku osób niewidomych jest wysokość przestrzeni komunikacyjnej - wysokość przestrzeni komunikacyjnej nie może być mniejsza niż 220 cm.

2) Wejście:

- lampa z czujnikiem (ruchu lub ściemniania) przy wejściu do mieszkania/domu oraz na klatkach schodowych (oświetlenie w budynku musi być równomierne i zgodne z obowiązującymi przepisami). Zalecane jest stosowanie rozproszonych źródeł światła o barwie zbliżonej do światła naturalnego – bez oświetlenia kierunkowego;
- wycieraczki systemowe, wpuszczone w posadzkę/chodnik przed drzwiami wejściowymi. Zdecydowanie należy unikać grubych, gumowych wycieraczek z oczkami, które utrudniają poruszanie się;
- odpowiednie ukształtowanie profilu stopni (schody powinny być bez podstopni/bez stopni z noskami, które mogłyby spowodować potknięcie);
- zapewnienie odpowiedniej przestrzeni manewrowej dla osób poruszających się na wózkach (szczegółowe wytyczne znajdują się w podręczniku „Włącznik – projektowanie bez barier” Fundacji Integracja), jeśli bezpośrednio przed drzwiami wejściowymi występuje nachylenie przekraczające 5%, należy zapewnić poziomą przestrzeń manewrową (150 x 150 cm, przy czym przestrzeni tej nie może ograniczać pole otwierania drzwi).

3) Kuchnia:

- optymalna wysokość płaszczyzny roboczej to 80-85 cm,

- dla osób na wózkach - wysuwane blaty pod blatem zasadniczym, głębokość blatu roboczego: 55-60 cm, minimalna szerokość blatu roboczego to 80 cm,
- wolna przestrzeń pod blatem - wysokość: 70 cm, szerokość: 90 cm, głębokość: 60 cm,
- minimalne pole płaszczyzny odstawczej przy zlewozmywaku i kuchence: 40 cm,
- górne drzwiczki szafek kuchennych powinny się otwierać uchylnie uchwytem umieszczonym na dole, łatwo dostępnym z wózka, ale otwierane na taką wysokość, aby stojąca osoba niewidoma nie uderzała w nie głową,
- urządzenia i wyposażenie muszą znajdować się na wysokości do 110 cm, dotyczy to m.in. kuchenki mikrofalowej, ekspresu do kawy, ręczników, szafek ze sztućcami,
- antypoślizgowa powierzchnia posadzki,
- lodówka powinna być umieszczona na podwyższeniu, nie wyższym niż 20 cm, tak aby osoba poruszająca się na wózku mogła do niej swobodnie podjechać. Górna półka lodówki powinna znajdować się na wysokości nie wyżej niż 150 cm, zapewni to osobie na wózku swobodne sięganie po rzeczy najwyżej ulokowane w lodówce.

4) Łazienka i pomieszczenia sanitarne:

- minimalna powierzchnia manewrowa 150 cm x 150 cm,
- antypoślizgowa powierzchnia,
- nasadka podwyższająca na sedes,
- antypoślizgowa mata pod prysznic (nie należy jej zamieszczać w sytuacji korzystania z natrysku osoby na wózku),
- optymalna wysokość uchwytów poziomych 75-80 cm od poziomu posadzki, poręcze muszą znajdować się w odległości 32–40 cm od osi muszli,
- optymalna wysokość miski ustępowej 45-50 cm,
- przycisk spłukiwania wody na wysokości 100 cm,
- minimalne wymiary powierzchni prysznica/natrysku (bez stosowania brodzika) 150 cm x 150 cm, prysznic bezbrodzikowy - minimalne

wymiary powierzchni prysznica/natrysku to 2,5m2 - wszystkie odpływy wody z poziomu posadzki oraz kratki podłogowe muszą znajdować się poza przestrzenią manewrową wózka,
- wysokość górnej krawędzi umywalki: 80 cm,
- wolna przestrzeń pod umywalką: 65 cm,
- minimalna odległość gniazd elektrycznych od źródła wody: 60 cm,
- wysokość gniazd elektrycznych: 40 - 130 cm,
- włączniki światła na wysokości: 80 – 110 cm.

5) **Pokój dzienny i sypialnia:**
- wolna powierzchnia manewrowa dla wózka: 150 cm x 150 cm,
- minimalna szerokość drzwi: 90 cm,
- antypoślizgowa powierzchnia podłogi,
- wolny pas swobodnego dojścia do łóżka - 90 cm,
- wygodna powierzchnia łóżka to minimum 90 cm x 200 cm,
- optymalna wysokość łóżka z materacem to 50 cm od poziomu posadzki,
- w sypialni dodatkowy wyłącznik/włącznik światła nad łóżkiem w miejscu łatwo dostępnym z pozycji leżącej,
- wolne miejsce pod łóżkiem na podnóżek wózka - wysokość: 30 cm, głębokość: 20 cm (należy unikać łóżek z pełną zabudową boku),
- zabezpieczenie krawędzi łóżka ruchomymi szczytami bocznymi,
- we wszystkich oknach żaluzje wewnętrzne z możliwością regulacji nasłonecznienia,
- przestrzeń manewrowa przed stołem powinna wynosić min. 150 x 150 cm, blat stołu powinien się znajdować na wysokości 72–75 cm, z kolei przestrzeń pod stołem min. 70 x 90 x 60 cm (wysokość x szerokość x głębokość),w przypadku osób z niepełnosprawnością intelektualną i w innych uzasadnionych sytuacjach w mieszkaniu będzie przebywał opiekun, dlatego należy zapewnić mu miejsce, gdzie może spędzić noc.

6) **Garderoba** - jeśli pozwalają na to warunki lokalowe - powinna mieć półki na buty w zasięgu ręki z wózka (lub półki umieszczone w innym dogodnym miejscu z zachowaniem bezpiecznej przestrzeni komunikacyjnej dla osób niewidomych).

Istotnymi cechami mieszkania dostosowanego do potrzeb osób głuchoniewidomych oraz niewidomych z niepełnosprawnością fizyczną są właściwe rozwiązania dotyczące oświetlenia, barwy i kontrastu, organizacji przestrzeni, jak również wyposażenia i sprzętu.

Oświetlenie - biorąc pod uwagę zróżnicowane potrzeby osób z zaburzeniami widzenia ważne będzie **indywidualne** – w miarę możliwości – dobranie rodzaju oświetlenia dla konkretnej osoby, a także zapewnienie **łatwości zmiany** np. zwiększenie lub zmniejszenie natężenia światła, stosowanie dodatkowych źródeł światła z możliwością ustawienia kierunku światła.

Zaleca się:

- stosowanie oświetlenia złożonego np. ogólnego oświetlenia umieszczonego na suficie i oświetlenia punktowego jako dodatkowego doświetlenia konkretnego fragmentu przestrzeni np. blatu kuchennego, stołu, biurka, garderoby, lustra w łazience i zamontowanie go tak, żeby nie powstawały olśnienia,
- montowanie ściemniaczy,
- zachowanie równomiernego poziomu oświetlenia w całym budynku, ze szczególnym uwzględnieniem miejsc niebezpiecznych np. schody, windy,
- stosowanie kloszy gładkich (bez wzorów) mających właściwości rozpraszające światło,
- zadbanie o możliwość regulacji ilości wpadającego światła do pomieszczenia przez montowanie różnego typu przesłon okiennych. Dobrym rozwiązaniem jest zamontowanie żaluzji, które pozwalają na dosyć precyzyjne regulowanie natężenia światła,
- organizując miejsce pracy uwzględnienie preferowanego przez osobę z zaburzeniem widzenia jego usytuowania w stosunku do okna,
- stosowanie lamp do pracy z bliska z ruchomym ramieniem, pozwalającym na regulowanie odległości między źródłem światła, a oświetlaną powierzchnią i ustawienie światła pod najkorzystniejszym kątem,

- ściany, podłogi, blat stołu, różnego rodzaju dodatki dekoracyjne powinny być matowe, ponieważ odbite od ich powierzchni światło może oślepiać.

Wszystkie wyłączniki/włączniki światła powinny być instalowane według jednej zasady we wszystkich pomieszczeniach np. w dół zgaszone, w górę zapalone – osoby niewidome nie widzą efektu manipulacji wyłącznikami!

Barwy i kontrast - podobnie jak oświetlenie, barwa i kontrast są odbierane indywidualnie w zależności od rodzaju zaburzenia widzenia, dlatego ważna będzie indywidualizacja rozwiązań.

Kontrast – chodzi nie tylko o kontrast kolorystyczny, ale również fakturowy, np. wykorzystanie odmiennej faktury nawierzchni przy dojściu do klatki schodowej w przypadku bloków wieloklatkowych, właściwe oznaczenie schodów, stosowanie oznaczeń np. szafek, pojemników z produktami spożywczymi, środków czystości itp.

Zaleca się:

- malowanie ścian farbami matowymi w pastelowych kolorach,
- ważne elementy wyposażenia np. włączniki światła, drzwi, klamki (koniecznie w kształcie liter C lub L – należy unikać stosowania klamek wymagających ruchu obrotowego nadgarstkiem lub mocnego chwytania/ściskania, klamki nie mogą być zbyt małe i znajdować się zbyt blisko powierzchni drzwi), meble, stoły i blaty, drzwiczki szafek, poręcze, uchwyty, gniazdka elektryczne powinny być kontrastowe w stosunku do tła, na jakim występują (można to uzyskać oklejając te elementy kolorową taśmą, malując krawędzie oraz framugi kontrastową farbą lub zastosować do nich kontrastowe podkładki),
- klamka, zamek oraz dzwonek muszą znajdować się na wysokości 80-120 cm, meble, stoły i blaty, drzwiczki szafek, poręcze, uchwyty, gniazdka elektryczne powinny być kontrastowe w stosunku do tła, na jakim występują (można to uzyskać oklejając te elementy kolorową

taśmą, malując krawędzie oraz framugi kontrastową farbą lub zastosować do nich kontrastowe podkładki),

- oznakowanie miejsc niebezpiecznych kontrastowym kolorem i jeśli to możliwe zmianą faktury - dotyczy to w szczególności: schodów, pochylni, szklanych przegród (ścian i drzwi), obszarów z wysokością poniżej 2,20 m itp.,
- stosowanie w małej przestrzeni kontrastów - zestawianie ciemnych przedmiotów z jasnym tłem i odwrotnie (np. białe talerze na ciemnej serwecie czy obrusie) i różnicy kształtów np. różne kształty pojemników w zależności od zawartości, jednocześnie należy unikać drażniących i zbyt intensywnych kolorów,
- unikanie wizualnego chaosu (przez nieużywanie tapet, materiałów obiciowych, dywanów, kafelków i terakoty o wyraźnych, gęstych wzorach).

Mieszkania powinny być wyposażone również w:

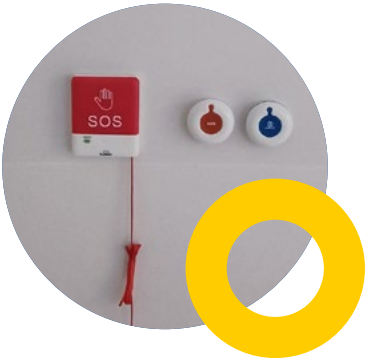

- system przyzywowy (przedstawiony na zdjęciu) - instalacja pod system przyzywowy powinna być wykonana we wszystkich pomieszczeniach, przy czym sygnał powinien trafiać do pokoju dziennego/salonu – **z możliwością przekierowania alertu na telefon osób znajdujących się poza mieszkaniem** (np. personelu);
- telefon stacjonarny lub „przypisany” do mieszkania telefon komórkowy znajdujący się w pokoju dziennym/salonie oraz w miarę możliwości instalacja telefoniczna w każdej sypialni (ze względu na osoby z dysfunkcją słuchu rekomendowany jest aparat telefoniczny z sygnalizatorem - sygnał świetlny),
- domofon bez panelu dotykowego (przedstawiony na zdjęciu) – **obowiązkowo guziki** - proponowany wideofon lub domofon i kamera,

- zastosowanie nakładek brajlowskich na wszystkie sprzęty i urządzenia, które są wyposażone w panele dotykowe (proponowana współpraca z firmami zajmującymi się wydrukiem potrzebnych materiałów),
- udźwiękowiona waga kuchenna i łazienkowa,
- udźwiękowiony: glukometr (w razie konieczności), ciśnieniomierz oraz termometr do ciała i termometr zewnętrzny,
- udźwiękowiony wibracyjny budzik,
- czujnik poziomu cieczy z wibracją, separator do żółtka, nawlekacz do igieł albo igły dla słabowidzących i niewidomych,
- lampka na biurko z możliwością regulowania natężenia światła i ruchomym ramieniem,

- w razie potrzeby oznaczenie wejścia do mieszkania i najważniejszych miejsc w okolicy (np. systemy informacji / nawigacji głosowej),
- w zależności od indywidualnych potrzeb, np. dla niewidomych: pomoce optyczne, biała laska i dla osób niedosłyszących: przenośna pętla indukcyjna (przedstawiona na zdjęciu), czujnik telefonu itp. (sprzęt osobisty jest własnością prywatną, ale zespół osób zaangażowanych w realizację usług może na prośbę zainteresowanych pomóc przy realizacji procedur związanych z ubieganiem się o dofinansowanie sprzętu specjalistycznego przez PFRON lub inne organizacje działające na rzecz osób z niepełnosprawnością).

Rekomenduje się również zastosowanie:

- urządzeń i aplikacji do teleopieki (np. bransoletka/breloczek życia, itp.). Można rozważyć dobrowolne używanie aplikacji/lokalizacji GPS przez osoby mające kłopoty z orientacją przestrzenną i pamięcią;
- dostępnych aplikacji wspierających samodzielność (szczególnie osób z niepełnosprawnością intelektualną) np. SelFind - Plan dnia, SOS, Bezpieczna droga - pozwolą na większą samodzielność tych osób, stwarzają możliwość szybkiego kontaktu z opiekunem w razie nagłej potrzeby, a także przyczyniają się do większego komfortu opiekunów/rodziców.

Materiały/informacje dla mieszkańca muszą uwzględniać jego możliwości intelektualne i percepcję – w związku z tym, że z mieszkania będą korzystać osoby z różnymi sprzężeniami, niezbędna będzie „wymiana" materiałów/informacji umieszczonych w mieszkaniu na materiały dostępne dla danej niepełnosprawności.

Informacje, instrukcje, zasady obowiązujące w mieszkaniu powinny zostać opracowane w czytelny, jednoznaczny i konsekwentny sposób, także z użyciem symboli stosowanych w komunikacji alternatywnej. Powinny one być rozmieszczone zgodnie z zaleceniami stosowanymi dla osób z dysfunkcją wzroku. Obligatoryjnie należy opracować w formie w prostych instrukcji i zasad postępowania mieszkańców w sytuacjach alarmowych i nieplanowanych.

Wykorzystanie systemu monitorowania mieszkańców (np. zdalny monitoring głosu, mobilny alarm osobisty, lokalizatory, aplikacje/urządzenia do teleopieki i wspierające samodzielność) może być stosowane **TYLKO za zgodą mieszkańca**. Mieszkania wspomagane powinny stwarzać warunki zbliżone do mieszkania w środowisku rodzinnym, dlatego każdy mieszkaniec powinien mieć możliwość umieszczenia w swoim pokoju drobnych sprzętów i elementów wyposażenia (najlepiej łatwych w demontażu) nadających przestrzeni indywidualny charakter. Rzeczy te stanowią własność prywatną mieszkańca i zostają zabrane po zakończeniu pobytu w mieszkaniu wspomaganym.

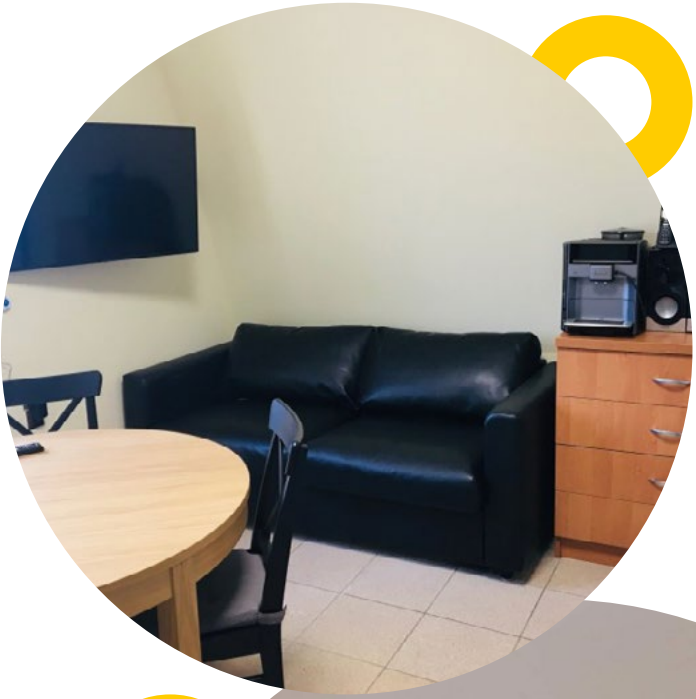

Rozdział 3: Rodzaj i zakres usług wspierających

Realizując postulat zawarty w Ogólnoeuropejskich wytycznych dot. przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności, usługi wspierające przewidziane w modelu obejmowały:

1) Działania służące usamodzielnieniu lub zwiększające poziom samodzielności osób z niepełnosprawnością, ich zaradności życiowej i integracji społecznej lub zapewniające pomoc w prowadzeniu samodzielnego życia. Powinny być dostosowane do indywidualnych potrzeb oraz możliwości każdego mieszkańca i mieć określone cele.
2) Działania skierowane do opiekunów/otoczenia osoby z niepełnosprawnością, a w szczególności: praca z rodzicami/innymi członkami rodziny osoby z niepełnosprawnością polegająca na uświadomieniu potencjalnych możliwości osób z niepełnosprawnościami, które prowadzą do większej niezależności, zmiany postaw wobec osób z niepełnosprawnościami w środowisku rodzinnym (rezygnacja z nadopiekuńczości na rzecz rozsądnego wspierania) oraz w środowisku społeczności lokalnej (przełamywanie barier wynikających z niewiedzy i uprzedzeń).

Aby właściwie zaplanować rodzaj oraz zakres wsparcia, niezbędna jest rzetelna diagnoza osoby z niepełnosprawnościami, przeprowadzona przez zespół specjalistów, określająca poziom funkcjonowania, jej preferencje, predyspozycje i ograniczenia. Rodzaj oraz zakres świadczonych usług **powinien być dostosowany do indywidualnych potrzeb osoby**.

W tym celu każdemu mieszkańcowi powinien zostać zapewniony zindywidualizowany proces wsparcia realizowany przez interdyscyplinarny zespół, w oparciu o opracowany i realizowany indywidualny plan działania ukierunkowany na usamodzielnienie lub podniesienie samodzielności osoby z niepełnosprawnością.

1. Usługi mieszkalnictwa wspomaganego z wykorzystaniem własnego lokalu mieszkalnego osoby z niepełnosprawnościami

W pierwszej kolejności należy rozważyć, czy usługi mieszkalnictwa wspomaganego mogą być świadczone w mieszkaniu osoby z niepełnosprawnościami, w którym mieszka ona samodzielnie (szczególnie, gdy mieszka ona samotnie), bądź z rodziną.

Mieszkanie to powinno być dostosowane i wyposażone pod kątem potrzeb tej osoby (z uwzględnieniem ograniczeń funkcjonalnych tej osoby). Należy uwzględnić ,,stopień'' dostosowania mieszkania do potrzeb tej osoby. Jeśli mieszkanie osoby z niepełnosprawnością nie jest dostosowane do jej potrzeb i możliwości, personel świadczący usługi mieszkalnictwa wspomaganego powinien wesprzeć tę osobę w zakresie przystosowania mieszkania w zakresie dostępności, bezpieczeństwa i wyposażenia. Wśród potencjalnych źródeł dofinansowania możemy wyróżnić środki z PFRON (m.in. na likwidację barier architektonicznych czy zakup sprzętu rehabilitacyjnego).

W sytuacji zakwalifikowania osoby do objęcia usługami w mieszkaniu, w którym mieszka, należy uwzględnić, że część usług będzie świadczona w rzeczywistej przestrzeni życiowej osoby z niepełnosprawnością i z wykorzystaniem sprzętów/wyposażenia którym dysponuje. Szczególny nacisk należy położyć na pracę z rodziną, która powinna uznać prawo osoby z niepełnosprawnością do samostanowienia i samodzielności.

2. Rodzaj i zakres usług świadczonych w mieszkaniu treningowym

Rekomenduje się usługi:

a) o charakterze społecznym, których celem jest nabycie, przywrócenie lub wzmocnienie kompetencji społecznych, zaradności, samodzielności i aktywności społecznej tj. udziału w życiu kulturalnym, trening ekonomiczny, trening zaradności życiowej,

b) o charakterze zawodowym, których celem jest pomoc w podjęciu decyzji dotyczącej wyboru lub zmiany zawodu, wyposażenie w kompetencje i kwalifikacje zawodowe tj. doskonalenie zawodowe i dokształcanie, uczestniczenie w kursach, udział w zajęciach w ŚDS, WTZ lub innych, prowadzących do podjęcia pracy,

c) o charakterze opiekuńczo- wspierającym, obejmujące pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zapewnienie kontaktów z otoczeniem tj. pomoc i usamodzielnianie w czynnościach dnia codziennego, nauka gotowania, pieczenia, prania itp.,

d) pomoc psychologiczna – wzmocnienie poczucia własnej wartości w oparciu o przekonanie o skuteczności wysiłków na rzecz usamodzielnienia się, trening komunikacji interpersonalnej, wzmacnianie odporności na stres i umiejętności radzenia sobie w sytuacjach trudnych, w razie konieczności wzmocnienie więzi rodzinnych, albo ich rozluźnienie w sytuacji nadopiekuńczości rodziny i poczucia zależności.

Niezbędnym jest zapewnienie dla osób potrzebujących takiego wsparcia:

a) usługi asystenckiej, która obejmuje „wspieranie osób z niepełnosprawnościami w wykonywaniu podstawowych czynności dnia codziennego, niezbędnych do aktywnego funkcjonowania społecznego (np. wsparcie w przemieszczaniu się m.in. do lekarza, do punktów usługowych) i innych miejsc publicznych oraz asysta w tych miejscach, spędzanie czasu wolnego, w tym wsparcie podczas zajęć kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych, zawodowego (np. wsparcie w przemieszczaniu się do pracy, urzędów pracy,

podmiotów aktywizujących zawodowo oraz asysta w tych miejscach i zajęciach), edukacyjnego (np. wsparcie w przemieszczaniu się do szkół i placówek oświatowych oraz na ich terenie, wsparcie podczas zajęć edukacyjnych i w procesie uczenia: gromadzenie materiałów, korzystanie z biblioteki)". Jest ona świadczona w sposób zindywidualizowany, uwzględniający rodzaj i stopień niepełnosprawności oraz indywidualne potrzeby osoby z niepełnosprawnością,

b) komunikacji wspierającej lub alternatywnej AAC.

W przypadku wystąpienia takich potrzeb możliwe jest **w mieszkaniu treningowym** świadczenie opieki w porze nocnej/weekendowej, w szczególności w okresie pobytu osób z niepełnosprawnością intelektualną.

Wskazane jest też, aby osoby opuszczające mieszkanie treningowe mogły uzyskać wsparcie, polegające na implementacji nabytych umiejętności do warunków istniejących w domu rodzinnym lub w samodzielnym mieszkaniu docelowym (np. obsługa innych sprzętów AGD) oraz do odmiennych uwarunkowań środowiskowych (relacje rodzinne i sąsiedzkie, infrastruktura społeczna, komunikacja).

Ważnym ogniwem realizacji usług mieszkalnictwa wspomaganego jest **równoczesne objęcie wsparciem rodzin** osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi. Do usług wspierających rodzina powinna mieć dostęp na każdym etapie udzielanego wsparcia osobie z niepełnosprawnościami sprzężonymi, począwszy od etapu rekrutacji do objęcia usługami mieszkalnictwa wspomaganego, jak i po zakończeniu korzystania z usług.

Jeśli ze względu na rodzaj i stopień niepełnosprawności osiągnięcie całkowitej samodzielności nie jest możliwe, **w indywidualnym planie działania należy uwzględnić możliwość przygotowania członka rodziny lub osoby z jej otoczenia do kontynuowania treningu samodzielności osoby z niepełnosprawnością**.

Zakres potencjalnych możliwości osoby z niepełnosprawnością określa zespół specjalistów w zakresie danego rodzaju niepełnosprawności, a następnie opracuje indywidualny plan działania, do którego przy wsparciu i instruktażu specjalistów będzie stosował się opiekun/rodzic. W tym przypadku specjaliści będą swoją pracę wykonywali w miejscu pobytu osoby z niepełnosprawnością.

Zespół ten składać się może m.in. z psychologa, pedagoga specjalnego, trenera/terapeuty, fizjoterapeuty/masażysty, asystenta osoby niepełnosprawnej (skład zespołu zależny od konkretnej sytuacji). Należy dążyć do zapewnienia przepływu informacji do właściwego ośrodka pomocy społecznej o osobach, które zostały objęte usługami mieszkalnictwa z sugestiami dotyczącymi ewentualnych dalszych działań (zgodnie z wymogami przepisów ochrony danych osobowych).

3. Rodzaj i zakres usług świadczonych w mieszkaniu wspieranym

Mieszkanie wspierane służy osobom z niepełnosprawnościami, które są w stanie w nim funkcjonować przy wsparciu w formie usług asystenckich i/lub usług opiekuńczych. Przeznaczone jest dla osób, które są przygotowane do samodzielnego życia, natomiast potrzebują jedynie dodatkowego wsparcia. Mieszkanie wspierane nie służy zapewnieniu lokalu w celu zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych danej osoby z niepełnosprawnością.

Wszystkie usługi świadczone osobom z niepełnosprawnościami, przebywającym w mieszkaniu wspieranym, powinny być ukierunkowane na rozwijanie i wzmacnianie ich kompetencji osobistych oraz społecznych, niezbędnych w samodzielnym funkcjonowaniu. Usługi opiekuńcze i/lub asystenckie należy dostosować do potrzeb osoby z niepełnosprawnością. Asystent / opiekun wspiera mieszkańca i umożliwia tej osobie wykonywanie czynności, których nie może wykonać w pełni samodzielnie.

W mieszkaniu wspieranym kadra nie narzuca mieszkańcowi planów działania, ale towarzyszy w podejmowanych aktywnościach.

W celu podtrzymania lub rozwijania samodzielności osoby z niepełnosprawnością na poziomie jej psychofizycznych możliwości, wskazana jest współpraca oparta na zasadach pomocniczości, partnerstwa i współpracy oraz dobrowolności. Zadaniem asystenta/opiekuna jest rozwijanie wewnętrznej motywacji mieszkańca, w celu zwiększenia samodzielności podejmowanych przez niego działań. Asystent/opiekun proponuje i zachęca do aktywności, nie wywiera nacisku ani nie zmusza.

Decyzja o podjęciu danego działania wypływa z potrzeby mieszkańca, który przy wsparciu asystenta/opiekuna jest w stanie realizować się w danej czynności, poczuć sprawczość i satysfakcję. Poszanowanie autonomii ma fundamentalne znaczenie dla współpracy między asystentem, a mieszkańcem. Częstotliwość wsparcia jest uzależniona od indywidualnych potrzeb mieszkańca. Dla osiągnięcia jak najlepszych efektów, wskazana jest systematyczna współpraca. W sytuacji, gdy samodzielność mieszkańca ulega poprawie, wymiar/zakres wsparcia może być zmniejszony.

Rozdział 4: Kadra – opis zadań, kwalifikacje i kompetencje

Personel świadczący usługi mieszkalnictwa wspomaganego powinien spełniać nie tylko wymogi formalne, posiadać wysokie kwalifikacje, lecz przede wszystkim cechować się wysokim poziomem empatii i zaangażowania. W związku z tym, że dla każdego mieszkańca powinien być opracowany indywidualny plan działania - liczba i rodzaj kadry będzie się zmieniał w zależności od rodzaju niepełnosprawności oraz indywidualnych potrzeb danej osoby. Możliwa jest realizacja usługi łącznie, np. praca oligofrenopedagoga w czasie treningu uczestnika z trenerem.

Stała część zespołu:

- koordynator usług mieszkalnictwa wspomaganego,
- pracownik socjalny,
- psycholog,
- trener.

Fakultatywna część zespołu:

- asystent osoby niepełnosprawnej / asystent osobisty osoby niepełnosprawnej,
- terapeuta zajęciowy,
- opiekun,
- pedagog specjalny,
- mentor,
- prawnik,

- tłumacz komunikacji alternatywnej,
- doradca zawodowy,
- trener pracy/trener zatrudnienia wspieranego,
- lekarz psychiatra,
- pielęgniarka,
- fizjoterapeuta,
- dietetyk,
- inny specjalista.

1) **Koordynator usług mieszkalnictwa wspomaganego,** do którego zadań należy:

- pozyskiwanie osób z niepełnosprawnościami i rodzin zainteresowanych skorzystaniem z usług mieszkalnictwa wspomaganego, koordynowanie działań dedykowanych danej osobie z niepełnosprawnościami w tym działań specjalistów/trenerów, opracowanie indywidualnego planu działania, nadzorowanie jego realizacji (w tym ustalanie harmonogramu działania), bieżący kontakt z osobą z niepełnosprawnościami i poszczególnymi specjalistami/rodziną, monitoring losów tej osoby po zakończeniu realizacji indywidualnego planu działania;
- nadzór nad organizacją mieszkania – podejmowanie działań o charakterze administracyjnym związanych z bezpośrednim zarządzaniem mieszkania, w tym także sprawowanie opieki nad właściwym użytkowaniem mieszkania przez jego mieszkańców;
- bieżące monitorowanie poziomu funkcjonowania społecznego i stanu zdrowia mieszkańców, reagowanie w sytuacji wymagającej interwencji koordynatora albo innego specjalisty;
- współpraca i wspieranie mieszkańców w rozwiązywaniu ich problemów, w szczególności udzielanie pomocy i wskazywanie sposobów załatwiania bieżących spraw codziennych, osobistych i urzędowych;

- uczestnictwo i koordynacja w realizacji usług mieszkalnictwa wspomaganego świadczonych na danym obszarze (gminy, miejscowości, dzielnicy);
- koordynacja pracy pozostałych specjalistów zatrudnionych do świadczenia usług mieszkalnictwa wspomaganego;
- wspieranie i kontrola realizacji indywidualnego planu działania oraz dokonywanie oceny sytuacji mieszkańca warunkującej zakres i rodzaj świadczonych usług;
- współpraca z rodzinami/opiekunami mieszkańców oraz świadczenie im usług wspierających;
- pomoc w rozwiązywaniu konfliktów pomiędzy mieszkańcami – podejmowanie roli mediatora;
- kontrola przestrzegania praw i obowiązków przez mieszkańców.

Kwalifikacje i kompetencje:

- co najmniej dyplom ukończenia kolegium pracowników służb społecznych i tytuł zawodowy pracownika socjalnego lub ukończone studia wyższe, tj. studia wyższe pierwszego stopnia (licencjackie) lub studia wyższe drugiego stopnia (uzupełniające magisterskie) – preferowane kierunki społeczne;
- co najmniej dwuletni staż pracy z osobami z niepełnosprawnościami.

2) **Pracownik socjalny** – do jego zadań należy realizacja szerokiej pracy socjalnej, udzielanie pomocy, wspieranie prawidłowego rozwoju mieszkańców, wsparcie w adaptacji w nowym środowisku, towarzyszenie w drodze do samodzielności poprzez indywidualne konsultacje i doradztwo (tutoring); wsparcie w załatwianiu spraw urzędowych, współpraca z sądami, kuratorami i opiekunami, pomaganie w sprawach związanych ze świadczeniami emerytalno-rentowymi i regulowaniem opłat za pobyt w mieszkaniu wspomaganym, aktywizacja zawodowa. Udzielanie wsparcia w zakresie pracy socjalnej rodzinie osób zamieszkujących w mieszkaniu wspomaganym. W sytuacji stwierdzenia niezaspokojonej potrzeby

socjalno-bytowej podejmuje działania, mające na celu udzielenie odpowiedniej pomocy. W razie potrzeb wnioskuje o udzielenie pomocy zgodnie z ustawą o pomocy społecznej i innych ustaw. Może jednocześnie pełnić rolę koordynatora usług mieszkalnictwa wspomaganego, przy zachowaniu efektywności podejmowanych czynności w ramach wykonywania każdej z tych ról (np. przy mniejszej liczbie osób objętych usługami).

Kwalifikacje i kompetencje:

- wykształcenie zgodne z art. 116 ust. 1 pkt 1 i pkt 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- co najmniej dwuletni staż pracy w wykonywaniu zadań pracownika socjalnego.

3) **Psycholog**, do którego zadań należy diagnozowanie osoby z niepełnosprawnościami w celu opracowania indywidualnego planu działania, diagnozowanie okresowe, celem poznania postępów czynionych przez tę osobę i ewentualnego skorygowania indywidualnego planu działania, wsparcie psychologiczne, w tym prowadzenie treningów kompetencji społeczno-psychologicznych, rozwiązywania problemów i konfliktów, pobudzanie do podejmowania aktywności, prowadzenie poradnictwa psychologicznego, prowadzenie terapii psychologicznej indywidualnej i grupowej. Psycholog stale współpracuje z rodziną, udziela wsparcia i poradnictwa psychologicznego rodzinie osoby z niepełnosprawnościami. Psycholog może pełnić rolę doradcy zawodowego.

Kwalifikacje i kompetencje:

- wykształcenie wyższe psychologiczne na kierunku psychologia – jednolite pięcioletnie studia magisterskie,
- minimum 2-letnie doświadczenie w pracy z osobami z niepełnosprawnościami.

4) **Trener** - prowadzenie grupowych lub indywidualnych zajęć ukierunkowanych na maksymalne usamodzielnienie osoby z niepełnosprawnościami np. treningi:

- trening umiejętności praktycznych - nabywanie, rozwijanie lub wzmacnianie samodzielności w zakresie doskonalenia podstawowych czynności dnia codziennego (np. pranie, suszenie odzieży, sprzątanie, korzystanie z urządzeń elektrycznych);
- trening higieny - nabywanie, rozwijanie lub wzmacnianie działań w zakresie utrzymania higieny ciała oraz estetycznego wyglądu zewnętrznego;
- trening finansowy - rozwijanie umiejętności planowania i wydatkowania dostępnych środków finansowych, w tym związanych z utrzymaniem mieszkania;
- trening zarządzania mieszkaniem, w tym energią;
- trening kulinarny - nauka gotowania, przechowywania żywności itp.;
- trening umiejętności spędzania czasu wolnego - rozwijanie zainteresowań literaturą, audycjami radiowymi, telewizyjnymi, Internetem, udział w spotkaniach towarzyskich i kulturalnych, turystyka, sport, rekreacja;
- trening zdrowego trybu życia, stosowania odpowiedniej diety, rehabilitację, rekreację (a może nawet sport); zwrócenie uwagi na systematyczne uczęszczanie na wizyty kontrolne u lekarzy i przyjmowanie leków (trening lekowy);
- trening interpersonalny - nauka rozwiązywania konfliktów i problemów osobistych, ćwiczenie i nauka zachowań w określonych sytuacjach, rozwój umiejętności społecznych;
- trening autonomii decyzyjnej wg modelu wspieranego podejmowania decyzji;
- trening umiejętności społecznych – kształtowanie umiejętności komunikacyjnych, współpracy w grupie, rozwiązywania konfliktów, radzenia sobie z emocjami itd.;

- trening wizażu;
- trening załatwiania spraw urzędowych.

Kwalifikacje i kompetencje:

- wykształcenie kierunkowe minimum średnie w zawodzie Asystent osoby niepełnosprawnej zgodne z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 29 marca 2001 r.
  lub
- wykształcenia wyższe, preferowane specjalności Asystent osoby niepełnosprawnej lub pracownik socjalny,
  i
- doświadczenia zawodowe lub/i życiowe, pozwalające na właściwe wykonywanie czynności trenerskich oraz
- minimum 2 letni staż pracy z osobami z niepełnosprawnościami lub doświadczenie osobiste w opiece lub/i organizowaniu lub/i prowadzeniu wsparcia dla osoby z niepełnosprawnością.

Kadra fakultatywna

1) **Asystent Osoby Niepełnosprawnej lub Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej** (dla osób wymagających stałego wspomagania funkcjonowania - usługi umożliwiające stałe lub okresowe wsparcie osób z niepełnosprawnościami).

Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej (AOON) - jego zadaniem jest umożliwiać nieskrępowane, niezależne, samodzielne i aktywne funkcjonowanie osoby z niepełnosprawnością w codziennym życiu prywatnym i zawodowym, wykonując lub pomagając wykonywać takie czynności, jakie wykonywałaby ta osoba będąc w pełni sprawną, z zastrzeżeniem, że AOON ma osobę z niepełnosprawnościami wspierać, a nie wyręczać. Asystent osobisty ma być towarzyszem i przyjacielem pomagającym w nawiązywaniu nowych relacji społecznych przez osobę z niepełnosprawnością.

Zadaniem AOON jest m.in.:

- pomoc w wykonywaniu podstawowych codziennych czynności polegających na ubieraniu, przesiadaniu się z łóżka na wózek, toalecie, spożywaniu posiłków,
- pomoc w przemieszczaniu się poza miejscem zamieszkania,
- pomoc w komunikowaniu się z otoczeniem,
- wykonywanie innych zadań, zgłoszonych przez ONS.

Zgodnie z rządowym programem ,,Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej" – edycja 2023, usługi asystencji osobistej mogą świadczyć osoby, niebędące członkami rodziny uczestnika programu:

- posiadające dokument potwierdzający uzyskanie kwalifikacji w następujących kierunkach: asystent osoby niepełnosprawnej, opiekun osoby starszej, opiekun medyczny, pedagog, psycholog, terapeuta zajęciowy, pielęgniarka, fizjoterapeuta;
- lub posiadające co najmniej 6-miesięczne, udokumentowane doświadczenie w udzielaniu bezpośredniej pomocy osobom

niepełnosprawnym np. doświadczenie zawodowe, udzielanie wsparcia osobom niepełnosprawnym w formie wolontariatu;

- lub wskazane przez uczestnika lub jego opiekuna prawnego, pod warunkiem, że osoba wskazana spełnia przynajmniej jeden z warunków, o których mowa w pkt 1 lub 2.

Zgodnie z obowiązującymi zasadami AOON powinna wskazywać osoba, która z asystentury ma korzystać a wykształcenie zawodowe nie stanowi zasadniczego kryterium naboru kandydatów do pracy na tym stanowisku.

Warunkiem zatrudnienia AON jest ukończone kształcenie w zawodzie asystenta osoby niepełnosprawnej zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz. U. poz. 184, z późn. zm.).

Zadaniem AON jest m.in.:

- pomoc w załatwianiu spraw urzędowych,
- pomoc w doprowadzeniu do lekarza, na badania diagnostyczne lub na zabiegi rehabilitacyjne,
- pomoc w dotarciu do ośrodków wsparcia dziennego i na spotkania grup członkowskich, w których osoba z niepełnosprawnością może i chce uczestniczyć,
- pomoc w realizacji potrzeb kulturalno-rekreacyjnych i integracji ze środowiskiem, w tym również towarzyszenie na turnusie rehabilitacyjnym, wycieczkach i innych imprezach wyjazdowych,
- doradzanie w zakresie usług medycznych, rehabilitacyjnych, zawodowego przekwalifikowania, kontaktów społecznych i usług kulturalno-rekreacyjnych,
- pomoc w innych sprawach życiowo ważnych dla osoby z niepełnosprawnością.

2) **Terapeuta zajęciowy** - zapewnienie różnych form aktywizujących, wspierających poprzez organizowanie zajęć terapeutycznych (również ergoterapii) rozwijających i podtrzymujących zdolności manualne i intelektualne prowadzonych w formie warsztatów i terapii indywidualnych, szczególnie dla osób, które nie mogą podjąć samodzielnej pracy zawodowej.

Kompetencje i kwalifikacje:

- minimum dwuletnie doświadczenie w pracy z osobami z niepełnosprawnością,
- wykształcenie kierunkowe minimum ukończone studium terapii zajęciowej lub/i studia podyplomowe w zakresie terapii zajęciowej dla absolwentów pedagogiki, pedagogiki specjalnej, psychologii, fizjoterapii lub/i inny specjalista w dziedzinie szczególnych rodzajów terapii, o udowodnionym doświadczeniu zawodowym oraz kursach lub szkoleniach w jej zakresie.

3) **Mentor** – samodzielna osoba z niepełnosprawnością, która będzie wzorem do naśladowania, osobą zaufaną, z którą uczestnicy programu mogą rozmawiać o wspólnych problemach związanych z niepełnosprawnością w okresie kwalifikowania do mieszkań i w czasie późniejszym, jeśli będą tego potrzebowali. Do zadań mentora będzie należało także przekonanie rodziców/opiekunów osób o skuteczności podejmowanych działań w kierunku usamodzielnienia. Mentorem może zostać na przykład osoba, która korzystała ze wsparcia, zakończyła trening z sukcesem, pozostaje w kontakcie z personelem po zakończonym treningu, posiada rozwinięte kompetencje komunikacyjne oraz pewność siebie na poziomie umożliwiającym podjęcie tej roli.

4) **Tłumacz komunikacji alternatywnej** (np. w przypadku osób głuchoniewidomych/głuchych).

Kompetencje: znajomość języka komunikacji alternatywnej.

5) **Prawnik**, do którego kompetencji należy poradnictwo prawne oraz pomoc w uregulowaniu sytuacji prawnej (majątkowej, zawodowej), w sprawach administracyjnych, wymagających wiedzy prawniczej i znajomości aktów prawnych z uwzględnieniem przepisów o prawach osób z niepełnosprawnościami, zwłaszcza w przypadkach jawnej lub ukrytej dyskryminacji.

Doradztwo prawne nie może obejmować reprezentacji procesowej, z uwagi na brak możliwości jej finansowania, a także skutki prawne czy społeczne, polegające np. na obciążaniu osoby udzielającej podstawowej porady za tok procesu, co może ważyć na kontynuacji współpracy w mieszkaniu wspomaganym, które jest tu usługą zasadniczą.

Kwalifikacje i kompetencje:

- status zawodowy adwokata lub radcy prawnego,
- doświadczenie zawodowe w poradnictwie prawnym, ze szczególnym uwzględnieniem pomocy prawnej na rzecz osób z niepełnosprawnościami i/lub wykluczonych i/lub zagrożonych wykluczeniem.

Ponadto:

Dla osób chorujących psychicznie:

1) **lekarz psychiatra**, do którego kompetencji należy bieżący monitoring stanu zdrowia psychicznego oraz skuteczności przyjmowania leków lub współpraca z podmiotem medycznym świadczącym usługi o takim charakterze;
2) **pielęgniarka**, do której kompetencji należy wsparcie w zakresie zdrowotnym, koordynacja leczenia oraz przyjmowania leków, wsparcie w kontaktach z lekarzami, wykonywanie zabiegów pielęgniarskich zgodnie z potrzebami mieszkańców.

Dla osób z niepełnosprawnością ruchową:

Fizjoterapeuta – realizacja indywidualnego planu terapii ruchowej.

Kompetencje: Osoba posiadająca prawo do wykonywania zawodu fizjoterapeuty – zgodnie z Ustawą z dnia 25 września 2015 r. o zawodzie fizjoterapeuty – minimum dwuletnie doświadczenie w pracy z osobami z niepełnosprawnościami.

Dla osób niewidomych i głuchoniewidomych:

Pedagog specjalny (tyflopedagog) - trener orientacji przestrzennej i samodzielnego poruszania się, do którego kompetencji należeć będzie wspieranie osoby z zaburzeniami widzenia w treningu z zakresu poruszania się w mieszkaniu i w najbliższej okolicy do miejsc istotnych w samodzielnym funkcjonowaniu (sklep, apteka itp.) oraz nauka i doskonalenie czynności dnia codziennego (pranie, prasowanie, sprzątanie), umiejętności używania sprzętu gospodarstwa domowego, a także prowadzenie indywidualnego treningu kulinarnego i treningu higieny osobistej.

Wolontariusze:

W zakres świadczenia usług mieszkalnictwa wspomaganego można zaangażować wolontariuszy, którzy świadomie i dobrowolnie podejmą społeczną aktywność na rzecz osób z niepełnosprawnością. Ich współpraca może polegać m.in. na spędzaniu wolnego czasu z mieszkańcami, pomocy przy codziennych czynnościach czy prowadzeniu rozmów.

Rozdział 5: Zasady dbałości o jakość świadczonych usług

W celu utrzymania wysokiej jakości świadczonych usług rekomenduje się:

1) określić zasady pobytu w mieszkaniu wspomaganym,
2) zawarcie w kontrakcie regulacji dot. czasu trwania i warunków rozwiązania kontraktu, rodzaju i zakresu wsparcia, praw i obowiązków uczestnika, wysokości odpłatności za usługi,
3) opracowanie i realizację indywidualnego planu działania wspólnie z każdym mieszkańcem,
4) codzienny (w przypadku mieszkań treningowych) oraz okresowy (w przypadku mieszkań wspieranych) nadzór sprawowany przez koordynatora usług mieszkalnictwa wspomaganego lub pozostałych pracowników realizujących proces wsparcia,
5) realizację zadań przez zintegrowany i współpracujący zespół specjalistów,
6) organizowanie cotygodniowych spotkań społeczności mieszkania,
7) przeprowadzanie okresowej oceny funkcjonowania osoby np. poprzez ocenę realizacji IPD. Częstotliwość tej oceny w zależności od czasokresu pobytu/świadczenia usług, w przypadku pobytów dłuższym minimum co miesiąc, w przypadku miesięcznego treningu – co tydzień,
8) monitorowanie pracy zespołu, poprzez m.in. organizację cotygodniowych spotkań zespołu wspierającego oraz prowadzenie działań ewaluacyjnych,
9) nawiązanie współpracy z zespołem leczenia środowiskowego.

Wśród działań podnoszących trwałość i skuteczność wsparcia należy wymienić m.in.:

1) umieszczanie w mieszkaniu osób z podobną niepełnosprawnością wiodącą:
   a) trenerzy/opiekunowie/specjaliści są zazwyczaj wyszkoleni w pracy z konkretną grupą osób z niepełnosprawnościami – jeśli w mieszkaniu będą osoby z różnorodnymi dysfunkcjami, to dla zapewnienia odpowiedniej jakości wsparcia należy zatrudnić specjalistów z kilku dziedzin,
   b) dużo skuteczniej można prowadzić działania dla grupy w miarę jednorodnej, o podobnych potrzebach i ograniczeniach,
2) kontynuację wsparcia po zakończeniu pobytu w mieszkaniu,
3) adaptację osoby z niepełnosprawnością do jej realnej sytuacji dnia codziennego (np. nauka obsługi urządzeń, które są w domu osoby z niepełnosprawnością),
4) wsparcie nowo wypracowanych umiejętności w środowisku rodzinnym pomoc rodzinie w przyjęciu i dalszym wspieraniu nowych obszarów funkcjonowania osoby z niepełnosprawnością.

Ponadto, wśród działań rozwijających efekty wypracowane podczas treningów możemy wymienić:

1) indywidualne przekazanie informacji o korzystaniu z usług mieszkalnictwa wspomaganego do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w miejscu zamieszkania uczestnika (np. zapewnienie asystenta osoby niepełnosprawnej),
2) współpraca z organizacjami pozarządowymi, które w swej ofercie proponują działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami,
3) kontakt uczestnika z personelem świadczącym usługi mieszkalnictwa wspomaganego po zakończeniu udziału we wsparciu,
4) organizacja nieformalnych spotkań w mieszkaniu wspomaganym dla byłych i obecnych uczestników,
5) utworzenie grupy wsparcia dla osób z niepełnosprawnością.

Tworząc grupę wsparcia wskazane jest:

- przedstawienie znaczenia grupy – przekazanie potrzeby jej powstania oraz możliwych efektów do osiągnięcia,
- zaangażowanie JST w celu pomocy w organizacji miejsca spotkań, które będzie dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (z odpowiednim zapleczem technicznym, kuchennym),
- zapewnienie prowadzących – specjalistów, którzy znają potrzeby osób z niepełnosprawnościami, wyróżniających się charyzmą i dobrą organizacją,
- zaangażowanie byłych i obecnych osób korzystających z usług mieszkalnictwa wspomaganego, którzy sami ustalają scenariusz pracy w grupie,
- zachowanie minimum formalności.

W celu utrzymania dobrej jakości świadczonych usług **wskazane jest ustawiczne dokształcanie zatrudnionego personelu**, tak aby na bieżąco reagował na zmieniającą się rzeczywistość i występujące problemy mieszkańców. Kształcenie to może być prowadzone w postaci szkoleń, seminariów, warsztatów, wizyt studyjnych, tutoringu, coachingu, superwizji, itp. To procesy pomagające poszerzać świadomość, rozwijać umiejętności, osiągać lepsze wyniki, działać poprzez rzetelną ocenę, omówienie problemów, ukierunkowaną praktykę i sprzężenie zwrotne (feedback).

Szczególnie ważny jest regularny dostęp zatrudnionych specjalistów do wsparcia superwizyjnego w formie grupowej – optymalnie organizowanego comiesięcznie, w miarę możliwości również w formie indywidualnej (z preferencją dla superwizji prowadzonej przez psychologa) oraz szkoleń w formie wewnętrznej i zewnętrznej, zgodnie z opracowanym corocznie planem szkoleń.

Ponadto powinna być prowadzona okresowa kontrola warunków (nie rzadziej niż raz na rok) mieszkaniowych i przegląd prowadzonych form wsparcia – kontrola realizowana przez podmiot zlecający prowadzenie

mieszkania, pracowników tego podmiotu lub wynajętych superwizorów / specjalistów. Istnieje możliwość bieżącej korekty przez podmiot prowadzący mieszkanie wspomagane oferowanych form wsparcia lub zmiany specjalistów. Zespół świadczący usługi mieszkalnictwa wspomaganego powinien współpracować z innymi instytucjami i organizacjami, w celu rozwoju i wzmocnienia oferowanego wsparcia.

Na realizację usług mieszkalnictwa wspomaganego powinny być zabezpieczone odpowiednie środki finansowe, w tym w szczególności na: wynagrodzenia personelu i specjalistów, dokształcanie personelu, koszty utrzymania mieszkania wspomaganego, remonty i zakup wyposażenia mieszkania wspomaganego oraz inne koszty zgodnie ze zdiagnozowanymi potrzebami osób z niepełnosprawnościami.

Pobyt w mieszkaniu wspomaganym powinien być elementem większego procesu uwzględniającego historię osoby, jej aktualne potrzeby i możliwości oraz plany na kolejne lata życia.

Obszary wrażliwe wymagające stałego monitorowania

1) Autonomia i podmiotowość osoby

a) dobrowolność osoby w podejmowaniu decyzji o skorzystaniu z zakresu i formy mieszkalnictwa wspomaganego,

b) możliwość rezygnacji z systemu wsparcia w dowolnym momencie,

c) zaznajomienie osoby odnośnie jej praw i obowiązków (szczególnie w kwestii zgłaszania uwag, skarg, nadużyć, proszenia o pomoc),

d) podejmowanie decyzji odnośnie współlokatora, wystroju pomieszczenia, form spędzania wolnego czasu, świętowania, odwiedzin, kontaktu z rodziną,

e) poszanowanie prywatności osoby w sferze fizycznej i psychicznej,

f) zapewnienie przestrzeni i odpowiednich narzędzi komunikacji, by osoba mogła wyrazić swoje oczekiwania, emocje, obawy itp.

2) Procedury

a) wszelkie ważne dokumenty i procedury są przygotowane w formie łatwej do zrozumienia dla osoby z niepełnosprawnością intelektualną (teksty łatwe do czytania, zdjęcia, piktogramy, filmy itp.),

b) każda osoba ma indywidualny plan działania, który powstaje przy jej udziale i jest okresowo ewaluowany (jeśli to wskazane przy udziale specjalistów zewnętrznych, rodziny, opiekunów, pracodawców).

3) Personel

a) dobór personelu z uwzględnieniem kwalifikacji, cech osobowości, niekaralności oraz doświadczenia w pracy z osobami z niepełnosprawnościami,

b) zapewnienie wsparcia w zakresie zgodnym z potrzebami danej osoby,

c) system stałego podnoszenia kwalifikacji personelu (program szkoleń, wizyty studyjne),

d) superwizja pracy zespołu – realizowana przez wykwalifikowaną **osobę z zewnątrz** (w sposób regularny),

e) okresowa ewaluacja personelu z uwzględnieniem zdania osób z niepełnosprawnością, którym świadczone jest wparcie (1-2 razy w roku),

f) zapewnienie stałości kadry.

4) Ochrona przed nadużyciami i zapewnienie bezpieczeństwa

a) dbałość o zabezpieczenie intymności i bezpieczeństwa w sferze seksualnej,

b) poufność w poruszaniu wrażliwych, osobistych kwestii osoby wspieranej,

c) opracowanie procedury oceny ryzyka i strategii radzenia sobie z sytuacjami, w których bezpieczeństwo osoby może być zagrożone (BHP, droga do pracy, posługiwanie się urządzeniami itp.),

d) opracowanie i wdrożenie strategii radzenia sobie z zachowaniami trudnymi, agresywnymi, które stanowią ryzyko dla bezpieczeństwa osoby lub współmieszkańców (innych osób). Uwzględnia ona i pozostaje w ścisłej zgodności z prawami człowieka, ustawodawstwem krajowym i wytycznymi dobrej praktyki. Strategia ta jest regularnie kontrolowana i aktualizowana,

e) opracowanie formalnej procedury składania skarg zgodnej z odpowiednimi przepisami prawa i uwzględniającej wytyczne dobrej praktyki. Osoba ma możliwość zgłoszenia skarg personelowi mieszkania, rodzinie i opiekunom, specjaliście z zewnątrz,

f) wszelkie kwestie domniemanych nadużyć rozwiązywane są zgodnie z przyjętymi wskazaniami prawnymi.

5) Ewaluacja standardów realizowanej usługi

Wszystkie działania i ich rezultaty podlegają okresowej ewaluacji. Jej celem jest sprawdzenie jakości realizowanych usług w obszarach opisanych w punktach 1-4 w stosunku do każdej osoby z niepełnosprawnością w sposób umożliwiający jej swobodne wypowiedzenie oraz zaobserwowanie jej funkcjonowania w mieszkaniu. System ewaluacji wewnętrznej realizowany przez podmiot świadczący usługi mieszkalnictwa wspomaganego.

6) Kontrola specjalistyczna zewnętrzna

Kluczowym elementem procesu dobrej ewaluacji jest weryfikacja założeń przez osobę (zespół) niezwiązaną z podmiotem bezpośrednio realizującym usługi w mieszkaniu, np. przez podmiot zlecający świadczenie usług mieszkalnictwa wspomaganego lub wynajęci superwizorzy/specjaliści.

Rozdział 6: Zasady pobytu w mieszkaniu

Pierwszym krokiem osoby ubiegającej się o skorzystanie z usług mieszkalnictwa wspomaganego jest złożenie wniosku do koordynatora. Ponadto, osoba z niepełnosprawnością powinna przedstawić zaświadczenie lekarskie o stabilnym stanie zdrowia. Objęcie usługami mieszkalnictwa wspomaganego osoby wymagającej komunikacji alternatywnej lub wspierającej AAC może powodować konieczność wcześniejszego przygotowania personelu do sposobu/modelu komunikacji tej osoby (np. poprzez opanowanie kluczowych sygnałów komunikacyjnych tej osoby poprzez obserwację w środowisku domowym/rozmowę z najbliższymi lub otoczeniem tej osoby).

W takiej sytuacji, w razie potrzeby terapeuta/asystent osoby niepełnosprawnej przygotowuje się do komunikowania z tą osobą zanim zostanie ona objęta usługami mieszkalnictwa wspomaganego.
To przygotowanie może być realizowane na szkoleniach specjalistycznych, obejmujących pracę konkretną metodą i/lub dzięki nauce indywidualnego systemu komunikacji wypracowanego w rodzinie oraz w najbliższym otoczeniu osoby z niepełnosprawnościami.

Wsparcie osoby z niepełnosprawnościami **powinno być niezależne** od sytuacji finansowej tej osoby lub jej rodziny. Możliwość skorzystania z usług mieszkalnictwa wspomaganego nie powinna być uzależniona od wysokości dochodu osoby/rodziny.

W okresie pilotażu możliwość skorzystania z usług mieszkalnictwa wspomaganego przysługiwała osobie z orzeczeniem o niepełnosprawności sprzężonej. W sytuacji, gdy mimo współwystępowania kilku dysfunkcji orzeczenie nie zawierało informacji o niepełnosprawności sprzężonej, możliwym było potwierdzenie zaświadczeniem lekarza specjalisty współwystępowania innej dysfunkcji niż wskazanej w orzeczeniu o niepełnosprawności/stopniu niepełnosprawności.

Do mieszkań wspomaganych nie powinny być kwalifikowane:

- osoby z odleżynami,
- osoby bezpośrednio po zabiegach chirurgicznych,
- osoby wymagające specyficznych zabiegów medycznych lub pielęgnacyjnych,
- osoby z głębokimi zaburzeniami osobowości,
- osoby uzależnione od alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych,
- osoby z zaburzeniami psychicznymi spowodowanymi używaniem środków psychoaktywnych,
- osoby z ostrymi zaburzeniami psychotycznymi,
- osoby, które negują chorobę psychiczną i odmawiają leczenia (farmakologicznego, terapii, konsultacji psychiatrycznych),
- osoby, które przebywały w mieszkaniach chronionych/wspomaganych, lecz proces usamodzielnienia, aktywizacji i rehabilitacji psychospołecznej nie przyniósł oczekiwanych rezultatów z przyczyn bezsprzecznie zależnych od tych osób,
- osoby z wysokim poziomem agresji lub autoagresji, osoby z osobowością dyssocjalną,
- osoby z wysokim zagrożeniem tendencjami samobójczymi.

Mieszkanie wspomagane nie może być używane jako miejsce interwencji kryzysowej dla osób spoza kręgu mieszkańców. Mieszkańcom należy zapewnić stabilizację emocjonalną i poczucie bezpieczeństwa. Dopuszczalna jest interwencja kryzysowa tylko wobec mieszkańców w okresach ich gorszego samopoczucia i funkcjonowania, co przybliża warunki zamieszkania do warunków w rodzinie.

Kwalifikacja do objęcia usługami mieszkalnictwa wspomaganego powinna odbywać się w porozumieniu pracownika socjalnego z osobą ubiegającą się i w niektórych przypadkach z jej przedstawicielem ustawowym.
W ramach pierwszego etapu rekrutacji, osoba zainteresowana objęciem usługami mieszkalnictwa wspomaganego powinna przedłożyć dokumenty

(np. formularz zgłoszeniowy), które zostana poddane weryfikacji w zakresie spełnienia kryteriów uprawniających do objęcia usługami.

W ramach drugiego etapu, specjaliści świadczący usługi mieszkalnictwa wspomaganego powinni przeprowadzić diagnozę określającą poziom funkcjonowania tej oosby, jej preferencje, predyspozycje i ograniczenia. Na podstawie diagnozy należy dokonać kwalifikacji osoby z niepełnosprawnościami sprzężonymi do objęcia usługami mieszkalnictwa wspomaganego (lub nie objęcia usługami).

Uzgodnienia dot. świadczonych usług powinny odnosić się do celu, okresu objęcia usługami, rodzaju i zakresu wsparcia świadczonego przez personel, w tym pobytu w mieszkaniu treningowym lub wspieranym, odpłatności w przypadku pobytu w mieszkaniu wspomaganym, sposobu realizacji indywidualnego planu działania, zasad kontaktowania się z rodziną itd. Powyższe ustalenia powinny być zawierane w formie kontraktu między podmiotem świadczącym usługi mieszkalnictwa wspomaganego, a osobą objęta tymi usługami (i w określonych przypadkach z jego ustawowym opiekunem).

Osoby mieszkające powinny ponosić koszty związane z pobytem w mieszkaniu wspomaganym (koszty eksploatacji mieszkania m.in. czynsz, media i środki czystości), koszty wyżywienia oraz inne koszty zgodnie z zasadami użytkowania mieszkania wspomaganego.

W uzasadnionych przypadkach mieszkaniec może być zwolniony z odpłatności lub jej części. Pobyt w mieszkaniu wspomaganym powinien uwzględniać przebywanie w nim we wszystkie dni tygodnia, jeśli osoby w nim zamieszkujące nie chcą go opuszczać podczas weekendu i świąt.

Każdy mieszkaniec jest zobowiązany realizować z zaangażowaniem wskazane w indywidualnym planie działania założenia, w szczególności w zakresie włączenia społecznego, aktywizacji osobistej i zawodowej, w tym poprzez uczestniczenie w formach zewnętrznych np. ŚDS, WTZ, ZAZ, ZPCH i innych zgodnie ze zdiagnozowanymi potrzebami.

Możliwe jest wykonywanie pracy zdalnej przez mieszkańca, ale na ten cel powinna być wydzielona przestrzeń w części mieszkania przez niego zajmowanej (sypialni). Wydzielenie takiej przestrzeni jest niezbędne dla osób realizujących ten rodzaj pracy i jest częścią ich aktywizacji zawodowej. Dopuszcza się ponowną możliwość skorzystania z usług mieszkalnictwa wspomaganego osoby z niepełnosprawnością, po tym jak wcześniej zakończyła planowo udział, jeśli współdziałała przy realizowaniu indywidualnego planu działania, ale czas na realizację jego celów okazał się zbyt krótki. Ponowny udział powinien odbyć się w czasie określonym przez zespół specjalistów uprzednio pracujących z daną osobą i uwzględnić ewentualne ryzyko utraty nabytych umiejętności przy zbyt długim oczekiwaniu na ponowne świadczenie usług. Jeśli po dwukrotnym udziale postęp w osiąganiu samodzielności nie ulegnie zmianie – osoba nie powinna brać kolejny raz udziału w treningu.

Pobyt w mieszkaniu treningowym nie powinien być dłuższy niż 6 miesięcy. Po zakończeniu treningu osoba z niepełnosprawnościami przechodzi do mieszkania wspieranego albo wraca do własnego mieszkania.
Jeśli ze wskazań zespołu terapeutów wynika konieczność powtórzenia pobytu w mieszkaniu treningowym, to jest to dopuszczalne na zasadach powyższych.

Mieszkanie wspomagane powinno działać na podstawie zasad pobytu w mieszkaniu wspomaganym przyjętych przez podmiot prowadzący, zawierające w szczególności:

- nazwę podmiotu prowadzącego oraz adres mieszkania,
- zasady formalno-prawne dotyczące przyjmowania mieszkańców,
- cele funkcjonowania mieszkania,
- organizację wewnętrzną mieszkania,
- prawa i obowiązki mieszkańców,
- szczegółowe zasady odpłatności.

Ze względu na specyfikę mieszkań wspomaganych zasady pobytu w mieszkaniu wspomaganym powinny szczegółowo uwzględniać zasady dotyczące:

a) **Odwiedzin:** zwłaszcza należy zadbać o unikanie ingerencji nadopiekuńczych członków rodziny/opiekunów formalnych i nieformalnych/partnerów w życie mieszkańców, poprzez pracę psychologów i terapeutów z rodzinami/opiekunami/ partnerami przed zawarciem kontraktu i w czasie jego trwania (w trakcie zamieszkania osoby z niepełnoprawnościami w mieszkaniu wspomaganym). Wobec nieustępliwych członków rodziny/opiekunów/ partnerów dopuszcza się zastosowanie reglamentowanych wizyt, ale jeśli osoba z niepełnosprawnościami ma potrzebę spotkania się z rodziną/ opiekunem/partnerem lub rozmowy telefonicznej – nie można jej tego ograniczać. Wizyty tych osób powinny odbywać się na życzenie osoby z niepełnosprawnościami, ponieważ mieszkanie wspomagane to dom i działa na zasadach domu, a nie instytucji.

b) **Spożywania alkoholu:** generalnie powinno być zakazane, zwłaszcza jeśli jest on spożywany samotnie przez mieszkańca. Dopuszczalne jest używanie alkoholu w rozsądnych ilościach przy okazji imienin, urodzin, wspólnego świętowania i za zgodą wszystkich mieszkańców oraz koordynatora usług mieszkalnictwa wspomaganego. Nie można wypracować jednej strategii, każdorazowo zasady spożywania alkoholu muszą być określane w zależności od konkretnych warunków i mieszkańców. Są to dorośli ludzie i mają prawo także do używek prawnie dopuszczonych. Palenie tytoniu dozwolone jest tylko na zewnątrz mieszkania. Kwestię tę powinno się każdorazowo określać w regulaminie, uwzględniając konkretne uwarunkowania.

c) **Pobyt zwierząt w mieszkaniu** jest możliwy jedynie za zgodą wszystkich mieszkańców – nie ma możliwości trzymania zwierząt niebezpiecznych i egzotycznych. Zwierzęta mogą stanowić utrudnienie lub zagrożenie dla osób poruszających się na wózku, osób niewidomych i dla osób uczulonych/ z alergiami. Ograniczenie nie dotyczy psa przewodnika, ale konieczne jest upewnienie się czy nikt z pozostałych mieszkańców nie jest alergikiem lub czy nie boi się psów. Podejmując decyzję o pobycie zwierząt należy również uwzględniać dobro zwierząt.

Rozdział 7: Wdrażanie Standardu

1. Analiza źródeł finansowania usług mieszkalnictwa wspomaganego

W skład podstawowych źródeł finansowania można wyróżnić środki: europejskie, budżetu państwa, samorządów terytorialnych, organizacji pozarządowych, prywatne osób objętych usługami lub innych osób/ podmiotów (np. sponsorów). Finansowanie tej formy usługi świadczonej w społeczności lokalnej może łączyć ze sobą różne źródła, np.:

1) **projekty finansowane ze środków unijnych** np. z Europejskiego Funduszu Społecznego,
2) **środki rządowe:**
   a) środki z budżetu państwa przekazywane gminom na realizację zadania zleconego w formie specjalistycznych usług opiekuńczych,
   b) rządowe programy:
      - Program budownictwa socjalnego i komunalnego – bezzwrotny grant z BGK na tworzenie mieszkań [chronionych],
      - ,,Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej'' - program ma na celu zapewnienie dostępności do usługi asystenta, czyli wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym osoby z niepełnosprawnością. Zakłada wsparcie finansowe dla gmin/ powiatów w zakresie świadczenia usług asystenta, która będzie dostosowana do potrzeb osoby z niepełnosprawnością, mieszkającej na terenie danej gminy/powiatu,
      - ,,Za życiem'' - program kompleksowego wsparcia dla rodzin, który obejmuje swoimi działaniami rzeczywistą i pełną pomoc w celu integracji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami oraz wsparcie ich rodzin,
      - ,,Opieka wytchnieniowa'' – program polegający na świadczeniu czasowych usług opiekuńczych osobie z niepełnosprawnością w zastępstwie za faktycznego opiekuna, np. w miejscu jej zamieszkania,

3) środki PFRON:

a) finansowanie w ramach konkursów ofert ogłaszanych dla organizacji pozarządowych oraz konkursów i dotacji skierowanych do organów administracji publicznej,

b) dofinansowanie na sprzęt rehabilitacyjny, likwidację barier architektonicznych, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze,

c) program ,,Samodzielność – Aktywność – Mobilność'' Dostępne Mieszkanie dofinansowanie na zmianę miejsca zamieszkania na wolne od barier architektonicznych,

d) program „Samodzielność – Aktywność – Mobilność!" Wspomagane Społeczności Mieszkaniowe, którego celem jest stworzenie infrastruktury Wspomaganych Społeczności Mieszkaniowych, składającej się z kilku odrębnych zespołów mieszkalnych, która ma służyć zapewnieniu niezależności osobom z niepełnosprawnościami w zakresie stylu życia i codziennych czynności,

4) środki samorządów terytorialnych:

a) zadanie własne gminy - prowadzenie mieszkania chronionego,

b) zadanie własne gminy - usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze, zasiłki celowe,

c) dodatki mieszkaniowe,

d) obniżka czynszu,

e) zlecenie prowadzenia mieszkania wspomaganego organizacji pozarządowej w formie realizacji zadania publicznego,

f) dofinansowanie realizacji zadania ze środków powiatu (np. dotacje celowe), w którego zadaniach również zapisany jest obowiązek prowadzenia tego typu działalności,

5) **dofinansowanie indywidualnego pobytu osób zamieszkałych** np. pracowników ZAZ ze środków Zakładowego Funduszu Aktywności (pomoc przy budowie, remoncie i wyposażeniu mieszkania), osób pracujących z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych (zwrotna lub bezzwrotna pomoc na cele mieszkaniowe, np. remont, przystosowanie mieszkania do potrzeb osób z niepełnosprawnościami), rodziny, innych źródeł finansowania indywidualnych osób np. dofinansowanie do czynszu, zasiłki celowe,
6) **środki prywatne i inne** pochodzące z różnych źródeł, np. darowizny finansowe i rzeczowe (w tym żywność, środki czystości, elementy wyposażenia), sponsoring całego zadania lub indywidualnych osób,
7) **częściowa partycypacja mieszkańca** w kosztach za świadczone usługi mieszkalnictwa wspomaganego, w tym kosztach eksploatacji mieszkania (gaz, energia, woda).

2. Pilotażowe wdrożenie standardu (testowanie modelu)

Niniejszy standard usług mieszkalnictwa wspomaganego był pilotażowo wdrożony na terenie pięciu gmin województwa małopolskiego w ramach projektu „Sami-Dzielni! – nowe standardy mieszkalnictwa wspomaganego dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi" przez Partnerów projektu. Z Partnerami została zawarta umowa dot. udziału w projekcie, w tym zapewnienia trwałości tych rozwiązań minimum przez okres 3 lat po zakończeniu pilotażu.

Na terenie gmin objętych pilotażem zostały pozyskane lokale na uruchomienie mieszkań wspomaganych, w których zostały przeprowadzone roboty budowalne (remonty/adaptacje) oraz zostało zakupione wyposażanie zgodnie z niniejszym standardem, co umożliwiło pobyt w mieszkaniu wspomaganym osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi (m.in. osób głuchoniewidomych, osób niewidomych z niepełnosprawnością fizyczną, osób z niepełnosprawnością fizyczną i intelektualną, osób chorujących psychicznie z niepełnosprawnością fizyczną).

Osobami uczestniczącymi w pilotażu byli mieszkańcy gmin, na terenie których realizowano pilotaż. Priorytetem na etapie testowania modelu usług mieszkalnictwa wspomaganego była praktyczna weryfikacja modelu, w szczególności formy treningowej.

W celu sprawdzenia uniwersalności wdrożenia niniejszego standardu usługi mieszkalnictwa wspomaganego w okresie pilotażu były realizowane zarówno przez gminy/jednostki organizacyjne gmin, jak również przez organizacje pozarządowe.

W celu optymalizacji testowanego standardu realizowano przeglądy standardu, podczas których analizowano przebieg pilotażu, występujące problemy i trudności, zmiany uwarunkowań (w tym natury prawnej). Efektem było wprowadzenie zmian w modelu. Aby zapewnić unifikację wdrażanego standardu personel świadczący w ramach pilotażu usługi mieszkalnictwa wspomaganego objęty był działaniami szkoleniowymi (szkolenia wprowadzające, szkolenia zespołowe, szkolenia okresowe, comiesięczna superwizja grupowa) prowadzonymi przez lidera projektu. Gminy objęte pilotażem są zobowiązane do prowadzenia działań upowszechniających model w okresie pilotażu oraz trwałości. Informacje z pilotażowego wdrożenia standardu oraz wnioski i rekomendacje są zamieszczone w części 2 i 3 publikacji.

CZĘŚĆ 2

Informacje z pilotażowego wdrożenia Standardu

Materiał zamieszczony w tej części publikacji pochodzi z „Raportu metodologicznego z wnioskami i rekomendacjami z pilotażowego wdrożenia standardu mieszkalnictwa wspomaganego dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi" opracowanego na zlecenie Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Krakowie przez dr Katarzynę Kutek-Sładek.

1. Okres realizacji projektu

Okres realizacji trwający od 1.04.2018 r. do 30.09.2023 r. został podzielony na 3 etapy:

I opracowanie modelu
kwiecień-listopad 2018

↓

II pilotażowe wdrożenie modelu
grudzień 2018-czerwiec 2023

↓

III działania upowszechniające model
listopad 2022-wrzesień 2023

Standard usług mieszkalnictwa wspomaganego dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi został wdrożony w ramach pilotażu w pięciu małopolskich gminach:

- Gminie Miejskiej Kraków,
- Gminie Wieprz,
- Gminie Zakliczyn,
- Gminie Miasta Tarnowa,
- Gminie Klucze (pilotaż realizowany przez Stowarzyszeniem na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju Społeczno-Gospodarczego „KLUCZ”).

2. Podstawowe informacje o gminach na terenie których realizowany był pilotaż

Wspierając mieszkańców Małopolski w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych i rodzinnych, jednostki samorządu terytorialnego podejmują szereg działań oraz organizują infrastrukturę socjalną w ramach systemu pomocy społecznej i systemów powiązanych. Dla zapewnienia wsparcia mieszkańcom o określonych problemach i potrzebach pomoc profilowana jest na konkretne grupy mieszkańców, w tym zagrożonych wykluczeniem społecznym.

I. Gmina Miejska Kraków

- powierzchnia: 327 km² [1]
- liczba mieszkańców: 803 282 osoby[2]
- liczba osób z niepełnosprawnością: 111 tys. osób[3]

Według danych z raportu „Ocena zasobów pomocy społecznej województwa małopolskiego za rok 2022" przygotowanego przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie:

- udział korzystających z pomocy społecznej w ludności wyniósł 2,1%,
- z usług opiekuńczych (będących zadaniem własnym gminy) skorzystały 2 044 osoby,
- ze specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi (będących zadaniem zleconym gminie) skorzystało 286 osób,
- liczba zawartych kontraktów socjalnych typu A – 554,
- funkcjonował 1 miejski dzienny dom pomocy społecznej, w skład którego wchodziło 6 DDP oraz 12 klubów samopomocy,
- funkcjonowało 12 placówek zapewniających dzienną opiekę i aktywizację osób starszych dofinansowanych w ramach RPO WM 2014-2020 (6 z nich realizowana było przez miasto jako kluby samopomocy),
- funkcjonowało 11 centrów wsparcia opiekunów nieformalnych/ faktycznych osób niesamodzielnych dofinansowanych w ramach RPO WM 2014-2020,
- funkcjonowało 11 klubów samopomocy,
- funkcjonowało 15 domów pomocy społecznej,

1. Kraków w liczbach, https://www.krakow.pl/biznes/1140,artykul,liczby_o_krakowie.html, dostęp dnia: 15.04.2023 r.
2. Na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Statystyczny w Krakowie, dostęp dnia: 25.05.2023 r.
3. Na podstawie wstępnych danych z NSP 2021, GUS – www.stat.gov.pl, dostęp dnia: 07.12.2022 r.

- funkcjonowało 5 placówek zapewniających całodobową opiekę osobom z niepełnosprawnością, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku,
- funkcjonowały 32 placówki wsparcia dziennego (prowadzone lub zlecane przez miasto),
- funkcjonowało 25 placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży dofinansowanych z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020,
- funkcjonowały 3 centra integracji społecznej.

II. Gmina Wieprz

- powierzchnia: 74,51 km² [4]
- liczba mieszkańców: 12 712 osób[5]
- liczba osób z niepełnosprawnością: około 1 000 osób[6]

Według danych z raportu „Ocena zasobów pomocy społecznej województwa małopolskiego za rok 2022" przygotowanego przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie:

- udział korzystających z pomocy społecznej w ludności wyniósł 2,9%,
- z usług opiekuńczych (będących zadaniem własnym gminy) skorzystało 25 osób,
- liczba zawartych kontraktów socjalnych typu A – 0 i typu B - 16,
- funkcjonował 1 dzienny dom pomocy dofinansowany w ramach RPO WM 2014-2020,
- funkcjonował 1 klub samopomocy,
- funkcjonowało 1 centrum integracji społecznej.

---

4. Polska w liczbach, www.polskawliczbach.pl, dostęp dnia: 10.05.2023 r.
5. *Rocznik demograficzny*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2022, dane z 2021 roku
6. *Narodowy Spis Powszechny*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2012

III. Gmina Klucze

- powierzchnia: 119,3 km² [7]
- liczba mieszkańców: 14 584[8]
- liczba osób z niepełnosprawnością: około 1 500 osób

Według danych z raportu „Ocena zasobów pomocy społecznej województwa małopolskiego za rok 2022" przygotowanego przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie:

- udział korzystających z pomocy społecznej w ludności wyniósł 3,9%,
- z usług opiekuńczych (będących zadaniem własnym gminy) skorzystały 84 osoby,
- ze specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi (będących zadaniem zleconym gminie) skorzystała 1 osoba,
- liczba zawartych kontraktów socjalnych typu A – 50,
- funkcjonował 1 dzienny dom pomocy,
- funkcjonowało 3 placówki zapewniające dzienną opiekę i aktywizację osób starszych dofinansowane w ramach RPO WM 2014-2020 (1 z nich realizowana była przez gminę),
- funkcjonowała 1 placówka zapewniająca całodobową opiekę osobom z niepełnosprawnością, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku,
- funkcjonowała 1 placówka wsparcia dziennego,
- funkcjonowały 2 placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży dofinansowane w ramach RPO WM 2014-2020 (1 z nich realizowana była przez gminę),
- funkcjonowało 1 centrum integracji społecznej.

7. Polska w liczbach, ,www.polskawliczbach.pl, dostęp dnia: 10.05.2023 r.
8. Urząd Statystyczny w Krakowie, https://krakow.stat.gov.pl/, dostęp dnia: 25.05.2023 r.

IV. Gmina Miasta Tarnowa

- powierzchnia: 82,7 km^2 [9]
- liczba mieszkańców: 103 960 osób[10]
- liczba osób z niepełnosprawnością: 19,9 tys.[11]

Według danych z raportu „Ocena zasobów pomocy społecznej województwa małopolskiego za rok 2022" przygotowanego przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie:

- udział korzystających z pomocy społecznej w ludności wyniósł 3,6 %,
- z usług opiekuńczych (będących zadaniem własnym gminy) skorzystało 460 osób,
- ze specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi (będących zadaniem zleconym gminie) skorzystało 8 osób,
- liczba zawartych kontraktów socjalnych typu A – 161,
- funkcjonował 1 klub samopomocy,
- funkcjonował 1 dzienny dom pomocy,
- funkcjonowała 1 placówka zapewniająca dzienną opiekę i aktywizację osób starszych dofinansowana w ramach RPO WM 2014-2020,
- funkcjonowały 2 centra wsparcia opiekunów nieformalnych/ faktycznych osób niesamodzielnych dofinansowane w ramach RPO WM 2014-2020 (1 z nich realizowane było przez miasto),
- funkcjonowały 4 domy pomocy społecznej,
- funkcjonowała 1 placówka zapewniająca całodobową opiekę osobom z niepełnosprawnością, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku,
- funkcjonowały 3 placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży (prowadzone lub zlecane przez miasto),

---

9. Polska w liczbach, www.polskawliczbach.pl, dostęp dnia: 10.05.2023 r.
10. Na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Statystyczny w Krakowie, dostęp dnia: 25.05.2023 r.
11. Na podstawie wstępnych danych z NSP 2021, GUS – www.stat.gov.pl, dostęp dnia: 07.12.2022 r.

- funkcjonowały 2 placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży dofinansowane z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 (1 z nich realizowana była przez miasto),
- funkcjonowały 3 centra integracji społecznej.

V. Gmina Zakliczyn

- położenie: województwo małopolskie, powiat tarnowski
- powierzchnia: 122,55 km^2 [12]
- liczba mieszkańców: 12 369 osób[13]
- liczba osób z niepełnosprawnością: ok. 1 100[14]

Według danych z raportu „Ocena zasobów pomocy społecznej województwa małopolskiego za rok 2022" przygotowanego przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie:

- udział korzystających z pomocy społecznej w ludności wyniósł 5,2%,
- z usług opiekuńczych (będących zadaniem własnym gminy) skorzystało 25 osób,
- liczba zawartych kontraktów socjalnych typu A – 6 i 12 typu B,
- funkcjonował 1 dzienny dom pomocy (dofinansowany w ramach RPO WM 2014-2020 – gmina jest partnerem projektu),
- funkcjonowało 1 centrum wsparcia opiekunów nieformalnych/ faktycznych osób niesamodzielnych dofinansowane w ramach RPO WM 2014-2020,
- funkcjonowały 2 placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży dofinansowane z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020.

---

12. Polska w liczbach, www.polskawliczbach.pl, dostęp dnia: 10.05.2023 r.
13. Na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Statystyczny w Krakowie, dostęp dnia: 25.05.2023 r.
14. *Narodowy Spis Powszechny*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2012

3. Dane liczbowe o osobach testujących i personelu

I. Liczba uczestników pilotażu ogółem (stan na 30.06.2023 r.)

221 uczestników, w tym:

- osoby z niepełnosprawnością sprzężoną: 180 uczestników
- rodzice/opiekunowie: 41 uczestników

II. Uczestnicy objęci usługami przez poszczególnych Partnerów

Gmina Miejska Kraków: 71 uczestników, w tym:

- 61 osób z niepełnosprawnością sprzężoną,
- 10 rodziców/opiekunów.

Gmina Wieprz: 46 uczestników, w tym:

- 28 osób z niepełnosprawnością sprzężoną,
- 18 rodziców/opiekunów.

Stowarzyszenie KLUCZ: 46 uczestników, w tym:

- 40 osób z niepełnosprawnością sprzężoną,
- 6 rodziców/opiekunów.

Gmina Miasta Tarnowa: 26 uczestników, w tym:

- 20 osób z niepełnosprawnością sprzężoną,
- 6 rodziców/opiekunów.

Gmina Zakliczyn: 32 uczestników, w tym:

- 31 osób z niepełnosprawnością sprzężoną,
- 1 rodzic/opiekun.

Wykres 1 Liczba uczestników projektu z niepełnosprawnością sprzężoną oraz ich rodziców/opiekunów w podziale na Partnerów

Uczestnicy według płci

Mężczyźni: 98

- osoby z niepełnosprawnością sprzężoną: 90
- rodzice/opiekunowie: 8

Kobiety: 123

- osoby z niepełnosprawnością sprzężoną: 90
- rodzice/opiekunowie: 33

Wykres 2 Uczestnicy projektu według płci

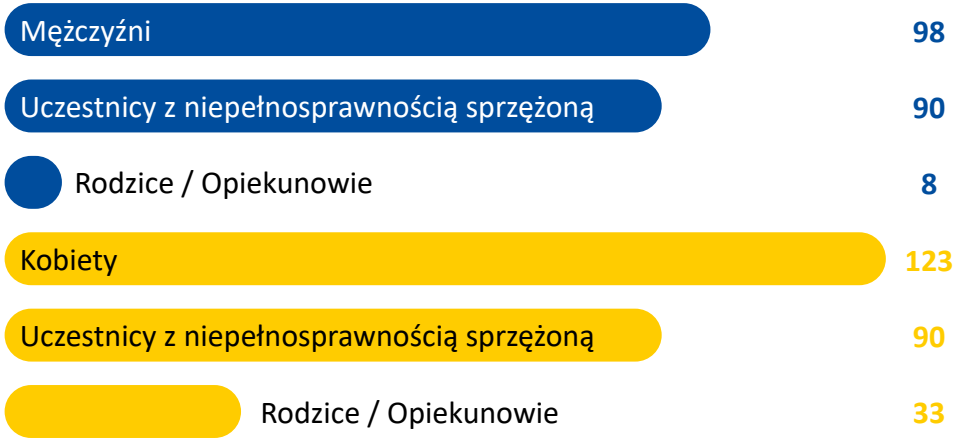

III. Struktura wieku uczestników pilotażu (z wyłączeniem rodziców/ opiekunów)

Wiek w chwili przystąpienia do projektu	Kobiety	Mężczyźni
18-25 lat	15	18
26-35 lat	32	34
36-45 lat	21	14
46-55 lat	16	12
56-65 lat	3	9
powyżej 65 lat	3	3
Razem	**90**	**90**
Łącznie		**180**

Wykres 3 Struktura wieku uczestników

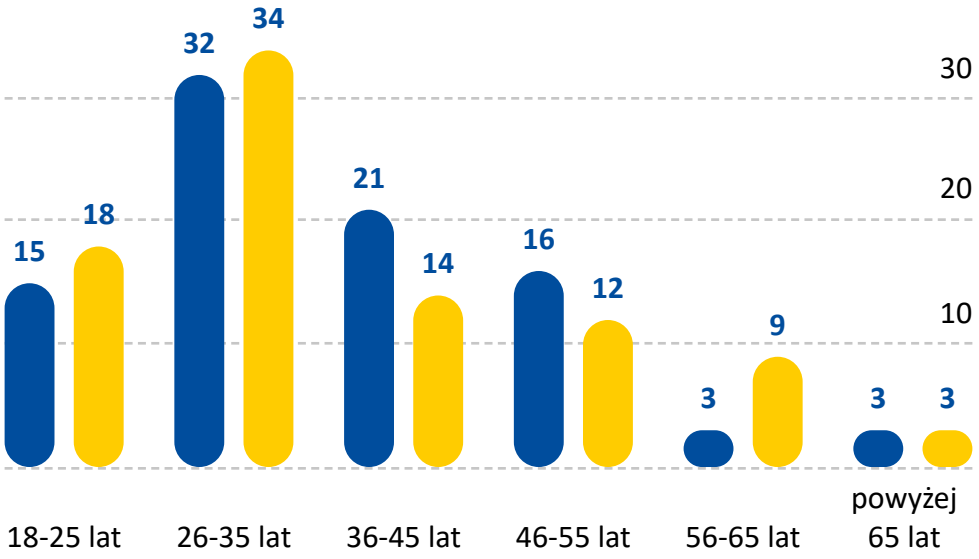

IV. Wykształcenie uczestników pilotażu (z wyłączeniem rodziców/ opiekunów)

- wykształcenie niższe niż podstawowe: 1 uczestnik
- wykształcenie podstawowe: 24 uczestników
- wykształcenie gimnazjalne: 21 uczestników
- wykształcenie ponadgimnazjalne: 114 uczestników
- wykształcenie policealne: 10 uczestników
- wykształcenie wyższe: 10 uczestników

Wykres 4 Wykształcenie uczestników pilotażu

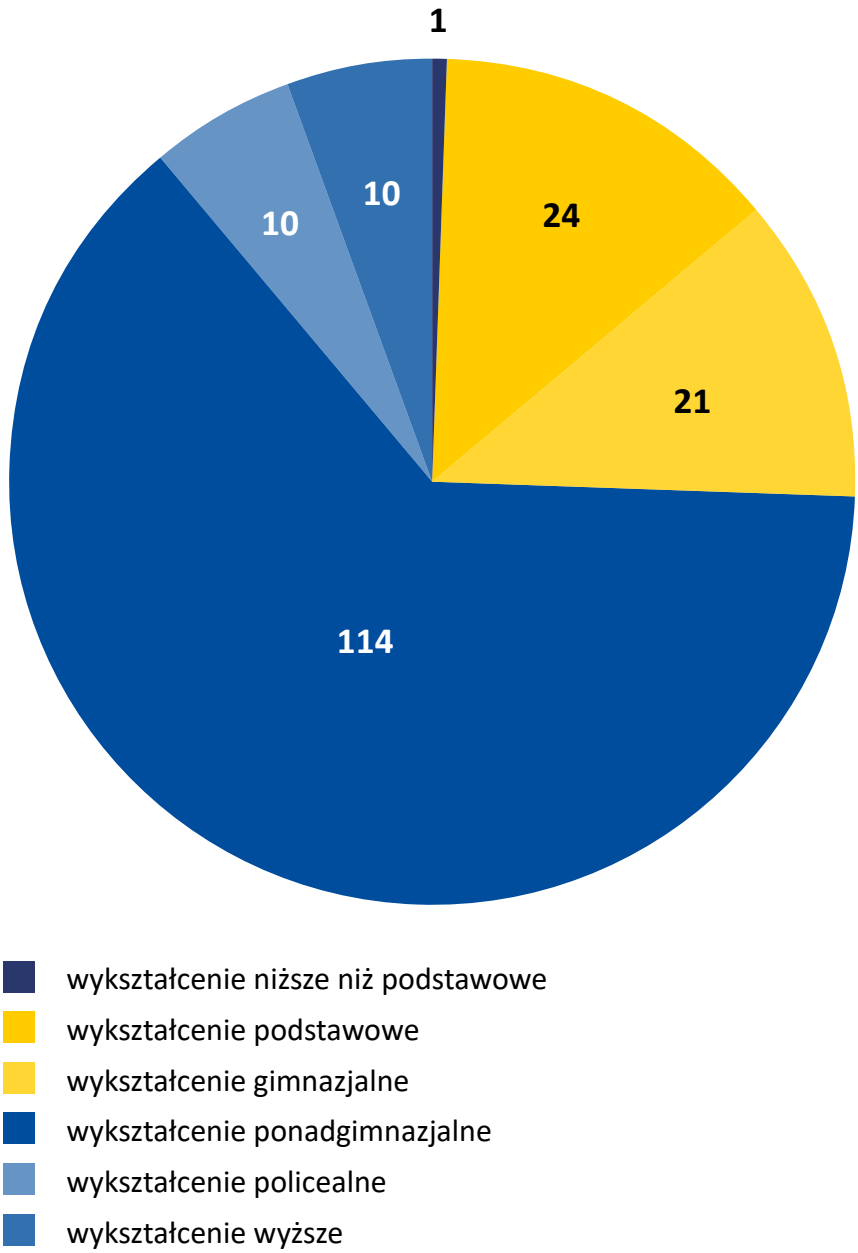

V. Podział ze względu na miejsce świadczenia usług

Gmina Miasta Tarnowa – usługi świadczone w:

- mieszkaniu własnym: 20 uczestników

Gmina Miejska Kraków – usługi świadczone w:

- mieszkaniu wspomaganym - treningowym: 22 uczestników
- mieszkaniu własnym: 21 uczestników
- mieszkaniu własnym i treningowym: 7 uczestników
- mieszkaniu własnym, treningowym, wspieranym: 1 uczestnik
- mieszkaniu treningowym i wspieranym: 10 uczestników

Gmina Zakliczyn – usługi świadczone w:

- mieszkaniu wspomaganym - treningowym: 15 uczestników
- mieszkaniu własnym: 12 uczestników
- mieszkaniu własnym i treningowym: 4 uczestników

Stowarzyszenie KLUCZ – usługi świadczone w:

- mieszkaniu wspomaganym - treningowym: 13 uczestników
- mieszkaniu własnym: 25 uczestników
- mieszkaniu własnym i treningowym: 2 uczestników

Gmina Wieprz – usługi świadczone w:

- mieszkaniu wspomaganym - treningowym: 10 uczestników
- mieszkaniu własnym: 16 uczestników
- mieszkaniu własnym i treningowym: 2 uczestników

VI. Uczestnicy (osoby z niepełnosprawnościami sprzężonymi) biorący udział w pilotażu w poszczególnych latach

- 2019: 30 uczestników
- 2020: 58 uczestników
- 2021: 81 uczestników
- 2022: 98 uczestników
- 2023: 60 uczestników

W pilotażu ogółem wzięło udział 180 osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi, a w związku z tym, że rozpoczęcie udziału w pilotażu często miało miejsce w jednym roku a zakończenie udziału w kolejnym, osoby te są ujęte w więcej niż jednym roku.

Wykres 5 Uczestnicy w poszczególnych latach pilotażu

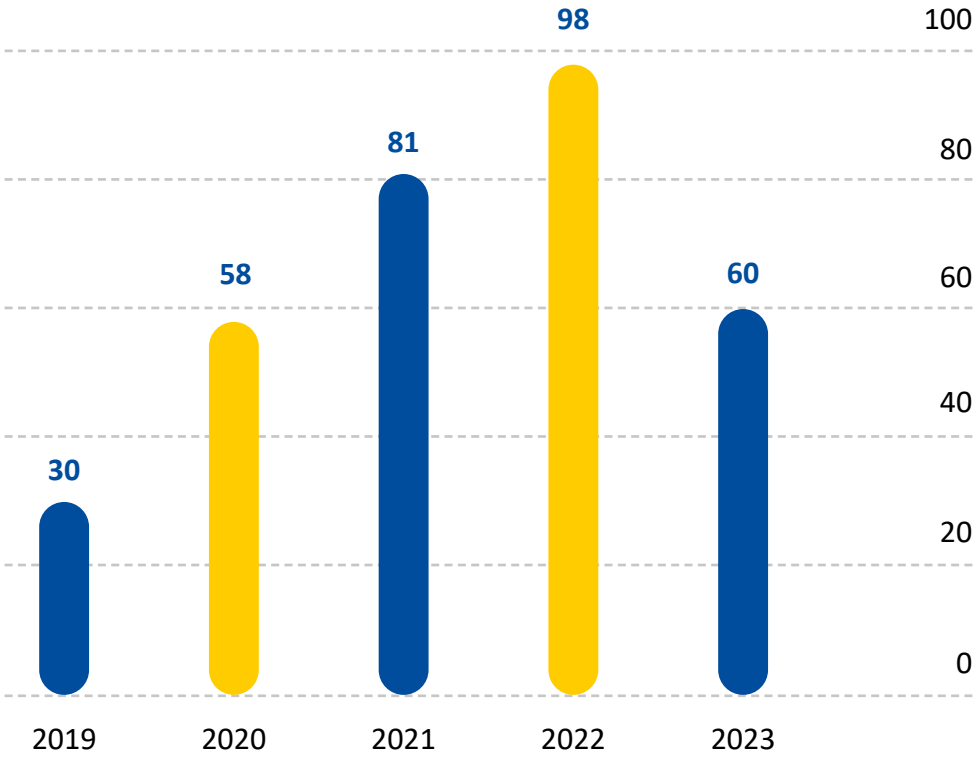

VII. Dane dotyczące dysfunkcji uczestników pilotażu

W ramach projektu, możliwość do skorzystania z usług mieszkalnictwa wspomaganego przysługiwało osobie z niepełnosprawnościami sprzężonymi:

- posiadającej ważne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, z którego wynikało występowanie niepełnosprawności sprzężonej (dwóch i więcej) lub
- posiadającej ważne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności i zaświadczenie lekarskie o współwystępowaniu innej dysfunkcji niż podana w orzeczeniu.

Poniższe zestawienie obejmuje dysfunkcje uczestników projektu w podziale na symbole przyczyn niepełnosprawności.

Osoby z niepełnosprawnością intelektualną (01-U): 62

1) Posiadające orzeczenie o niepełnosprawności sprzężonej:

- z epilepsją – 3
- z chorobą neurologiczną – 7
- chorujące psychicznie – 15
- z niepełnosprawnością ruchową i chorobą układu oddechowego i krążeniowego, chorująca neurologicznie – 1
- inne – 6
- z zaburzeniami głosu, mowy, choroby słuchu – 1
- chorujące psychicznie, z dysfunkcją ruchu – 1
- z niepełnosprawnością ruchową, chorujące neurologicznie – 1
- z niepełnosprawnością ruchową, inne – 1

2) Posiadające zaświadczenie lekarskie o chorobach współistniejących – 26

Osoby chorujące psychicznie (02-P): 58

1) Posiadające orzeczenie o niepełnosprawności sprzężonej:
   - z niepełnosprawnością intelektualną – 15
   - z chorobą neurologiczną – 5
   - z epilepsją, całościowym zaburzeniem rozwojowym – 1
   - z niepełnosprawnością ruchową – 3
   - z niepełnosprawnością intelektualną i ruchową – 1
2) Posiadające zaświadczenie lekarskie o chorobach współistniejących – 33

Osoby z zaburzeniem głosu, mowy i chorobami słuchu (03-L): 5

1) Posiadające orzeczenie o niepełnosprawności sprzężonej:
   - z chorobą narządu wzroku – 1
   - z niepełnosprawnością intelektualną – 1
2) Posiadające zaświadczenie lekarskie o chorobach współistniejących – 3

Osoby z chorobą narządu wzroku (04-O): 8

1) Posiadające orzeczenie o niepełnosprawności sprzężonej:
   - z niepełnosprawnością ruchu i chorobą neurologiczną - 1
   - z niepełnosprawnością ruchową – 1
   - z zaburzeniem głosu, mowy i chorobą słuchu – 1
2) Posiadające zaświadczenie lekarskie o chorobach współistniejących – 5

Osoby z niepełnosprawnością ruchową (05-R): 30

1) Posiadające orzeczenie o niepełnosprawności sprzężonej:
   - z chorobą narządu wzroku – 1
   - z niepełnosprawnością intelektualną, chorujące psychicznie – 1
   - z chorobą neurologiczną – 15
   - chorująca psychicznie – 3

- z niepełnosprawnością intelektualną, chorująca neurologicznie – 1
- z chorobą narządu wzroku, chorobą neurologiczną – 1
- z niepełnosprawnością intelektualną, inne – 1
- z niepełnosprawnością intelektualną, chorobą układu oddechowego i krążenia, chorobą neurologiczną – 1

2) Posiadające zaświadczenie lekarskie o chorobach współistniejących – 6

Osoby z epilepsją (06-E): 9

1) Posiadające orzeczenie o niepełnosprawności sprzężonej:
   - chorująca psychicznie, z całościowym zaburzeniem rozwojowym – 1,
   - chorująca neurologicznie – 4
   - z niepełnosprawnością intelektualną – 3
2) Posiadające zaświadczenie lekarskie o chorobach współistniejących – 1

Osoby z chorobą układu oddechowego i krążenia (07-S): 6

1) Posiadające orzeczenie o niepełnosprawności sprzężonej:
   - chorujące neurologicznie – 1
   - inne – 1
   - z niepełnosprawnością intelektualną, ruchową, chorująca neurologicznie – 1
2) Posiadające zaświadczenie lekarskie o chorobach współistniejących – 3

Osoby z chorobą neurologiczną (10-N): 63

1) Posiadające orzeczenie o niepełnosprawności sprzężonej:
   - z niepełnosprawnością ruchową – 15
   - chorująca psychicznie - 5
   - z niepełnosprawnością intelektualną, ruchową, chorobą układu oddechowego i krążenia – 1
   - z niepełnosprawnością intelektualną – 7
   - inne – 1

- z epilepsją – 4
- z chorobą układu oddechowego i krążenia – 1
- z chorobą narządu wzroku, niepełnosprawnością ruchową – 1
- z niepełnosprawnością ruchową i intelektualną – 1
- z chorobą narządu wzroku, niepełnosprawnością ruchową – 1
- całościowym zaburzeniem rozwojowym – 1

2) Posiadające zaświadczenie lekarskie o chorobach współistniejących – 25

Osoby z innymi chorobami, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce (11-I): 10

1) Posiadające orzeczenie o niepełnosprawności sprzężonej:
   - z niepełnosprawnością intelektualną – 6
   - z chorobą układu oddechowego i krążenia – 1
   - z chorobą neurologiczną – 1
   - z niepełnosprawnością intelektualną i ruchową - 1
2) Posiadające zaświadczenie lekarskie o chorobach współistniejących – 1

Osoby z całościowym zaburzeniem rozwojowym (12-C): 3

1) Posiadające orzeczenie o niepełnosprawności sprzężonej:
   - chorująca psychicznie, z epilepsją – 1
   - z chorobą neurologiczną – 1
2) Posiadające zaświadczenie lekarskie o chorobach współistniejących – 1

VIII. Personel świadczący usługi mieszkalnictwa wspomaganego

1) Stanowiska

a) **Personel obligatoryjny:**

- koordynator usług mieszkalnictwa wspomaganego,
- psycholog,
- trener,
- pracownik socjalny.

b) **Personel fakultatywny m.in.:**

- tłumacz komunikacji alternatywnej,
- dietetyk,
- doradca zawodowy,
- logopeda,
- mentor.

2) Liczba godzin usług świadczonych przez personel w okresie pilotażu

Partner	Liczba godzin świadczonych usług
Gmina Miasta Tarnowa	3 320h 45 min
Gmina Wieprz	11 127h 30 min
Gmina Miejska Kraków	17 028h
Gmina Zakliczyn	4 286h 30 min
Stowarzyszenie KLUCZ	9 903h 30 min
RAZEM	45 666h 15 min

W ramach projektu zatrudniona kadra świadczyła usługi mieszkalnictwa wspomaganego osobom z niepełnosprawnościami sprzężonymi w mieszkaniach wspomaganych uruchomionych w ramach projektu, jak również w mieszkaniach własnych osób z niepełnosprawnością. Personel fakultatywny był zatrudniany w sytuacji potrzeby wsparcia uczestnika w konkretnym obszarze.

3) Wymiar etatów w podziale na Partnerów (dane na koniec roku 2022).

Stanowisko	GMK	GMT	GW	SK	GZ	Suma
Trener	2	0,5	1	1,5	1	6
Psycholog	0,25	0,25	0,5	0,75	0,25	2
Pracownik socjalny	1	0,2	0,5	0,5	0,125	2,325
Koordynator usług mieszkalnictwa wspomaganego	0,5	0,2	0,5	0,5	0,5	2,2

Użyte skróty:

- **GMK** - Gmina Miejska Kraków
- **GMT** - Gmina Miasta Tarnowa
- **GW** - Gmina Wieprz
- **SK** - Stowarzyszenie KLUCZ
- **GZ** - Gmina Zakliczyn

4. Informacje o realizacji pilotażu przez poszczególnych Partnerów

I. Okres realizacji pilotażu

- Gmina Miasta Tarnowa: od 23.05.2019 do 30.06.2023
- Gmina Wieprz: od 23.05.2019 do 30.06.2023
- Gmina Miejska Kraków: od 23.05.2019 do 30.06.2023
- Gmina Zakliczyn: od 01.07.2020 do 30.06.2023
- Stowarzyszenie na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju Społeczno-Gospodarczego „KLUCZ": od 23.09.2019 do 30.06.2023

II. Zakres usług mieszkalnictwa wspomaganego

Zgodnie ze standardem personel realizuje usługi:

a) **o charakterze społecznym**, których celem jest nabycie, przywrócenie lub wzmocnienie kompetencji społecznych, zaradności, samodzielności i aktywności społecznej tj. udział w życiu kulturalnym, trening ekonomiczny, trening zaradności życiowej.

Do istotnych czynników wpływających według uczestników na skuteczność prowadzonych usług o charakterze społecznym należy:

- personel projektu, który cechował się wysokim zaangażowaniem i empatią oraz odpowiednim sposobem komunikacji z osobami z niepełnosprawnością,
- miejsce prowadzenia działań (szczególnie treningów). Mieszkania wspomagane sprawdziły się jako przestrzeń do pracy treningowej również dla osób, które nie przeprowadzały się na czas wsparcia, a jedynie korzystały z nich w czasie treningów. Konieczność realizacji działań poza domem posiadała wartość dodaną w postaci włączenia społecznego oraz budowania interakcji z innymi uczestnikami. Treningi w mieszkaniach projektowych pozwalały na pracę w bardziej komfortowych warunkach, na innym sprzęcie, lepszym wyposażeniu, co było szczególnie cenione przez uczestników.

Wypowiedzi kadry świadczącej usługi mieszkalnictwa wspomaganego:

- „Najważniejszym czynnikiem jest podejście uczestnika do udziału w treningach (chęci do nauki).”
- „Skupienie na indywidualnych potrzebach uczestnika, aby móc przygotować odpowiedni zestaw treningów.”
- „Indywidualne podejście, możliwość pracy z jednym trenerem, stały dostęp do pomocy psychologa i pracownika socjalnego.”
- „Indywidualne podejście, zaangażowanie personelu, a także wspólne działanie personelu, realizowanie celów zgodnie z Indywidualnym Planem Działania – wspólna z uczestnikiem jego ewaluacja na każdym etapie pracy, konsekwencja w dążeniu do osiągnięcia wyznaczonych celów, kompetencje i doświadczenie oraz cechy osobowościowe personelu.”
- „Możliwość współpracy i integracji w grupie z osobami o różnych deficytach i niepełnosprawnościach, co daje możliwość nauki i sprawdzenia się pod względem własnych możliwości oraz rozbudzenia chęci pomocy osobie z większymi deficytami.”
- „Skupienie na indywidualnych potrzebach uczestnika, aby móc przygotować odpowiedni zestaw treningów. Pobyt w mieszkaniu wspomaganym uczestników z różnymi niepełnosprawnościami, aby mogli ze sobą współpracować, pomagać sobie wzajemnie i uczyć się od siebie nawzajem. Ważne jest jednak, aby mieli też wspólne zainteresowania, aby mogli spędzać wspólnie czas wolny.”
- „Wytrwałość personelu w budowaniu relacji opartej na zaufaniu, co pozwala na monitorowanie funkcjonowania osoby z niepełnosprawnością również po zakończeniu udziału w treningach.”

Oczekiwania rodziców/opiekunów osób z niepełnosprawnością względem rozwoju samodzielności u ich dorosłych dzieci:

Fragmenty wypowiedzi rodziców/opiekunów osób z niepełnosprawnością – w odpowiedzi na pytanie: Czego chciałby/-łaby Pan/i, aby syn/córka nauczył się w projekcie?:

- „Takich praktycznych rzeczy. (…) Jak podłogę myć, że trzeba szmatę wykręcać." – [pisownia oryginalna]
- „Na pieniądzach się znać, zakupy umieć zrobić."
- „Żeby chociaż sobie coś przygrzać umiał jak ja muszę wyjść."
- „No niech by koło siebie zrobił to już wystarczy."
- „Ja nie wiem co – porządki robić to się zawsze przyda. To bym chciała, żeby go tam nauczyli."
- „No wszystkiego niech się nauczy! Co tam Panie zaproponują!"
- „Może go czytać nauczą. Wie Pani to by się przydało, a on bystry jest, zdolny, tylko jakoś tak nie mieliśmy podejścia chyba." – [pisownia oryginalna]
- „Jemu ludzie są potrzebni. Młodych towarzystwo, niech idzie."
- „Wie Pani, ja to się o niego boję. Nie wiem czy dobrze robię, ale niech już idzie. Zobaczymy, najwyżej wróci. A przerwać [pobyt] mogę?"
- „Żeby coś go zainteresowało, żeby miał jakąś pasję."
- „Jemu potrzebny jest jakiś cel, jakiś kierunek. Nawet znalezienie pracy to nie wszystko."
- „Ja bym chciała, żeby on nie zginął jak mnie nie będzie."

Wypowiedzi rodziców/opiekunów dot. własnych oczekiwań względem udziału w projekcie:

- „Próba usamodzielnienia dorosłego dziecka z niepełnosprawnością, chęć zmiany własnej postawy wobec niepełnosprawności."
- „Praca nad zaakceptowaniem dorosłości dziecka z niepełnosprawnością."
- „Chęć poprawy relacji z dorosłym dzieckiem z niepełnosprawnością."

- „Znalezienie czasu dla siebie, praca nad własnymi emocjami.”

b) **o charakterze zawodowym**, których celem jest pomoc w podjęciu decyzji dotyczącej wyboru lub zmiany zawodu, wyposażenie w kompetencje i kwalifikacje zawodowe tj. doskonalenie zawodowe i dokształcanie, uczestniczenie w kursach, udział w zajęciach w ŚDS, WTZ lub innych, prowadzących do podjęcia pracy.

W uzyskiwaniu skuteczności wsparcia w obszarze rehabilitacji zawodowej istotna jest kompleksowość wsparcia – zapewnienie mieszkania, integracja we wspólnocie mieszkaniowej, korzystanie z placówek dziennych, doradztwo, kształcenie, praca lub rehabilitacja zawodowa, asystencja, treningi, usługi transportowe - z uwzględnieniem zarówno podstawowych potrzeb, jak również potrzeb wyższego rzędu.

Mieszkańcy powinni być zobowiązani do podjęcia pracy, nauki lub udziału w zajęciach, np. uczestnictwo w warsztacie terapii zajęciowej, praca w zakładzie aktywności zawodowej, w zależności od indywidualnych możliwości uczestnika.

c) **o charakterze opiekuńczo - wspierającym**, obejmujące pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem tj. pomoc i usamodzielnianie w czynnościach dnia codziennego, nauka gotowania, pieczenia, prania itp.

Według kadry świadczącej usługi o charakterze opiekuńczo-wspierającym najważniejsze jest:

- Formułowanie jasnych i czytelnych komunikatów i przydzielanie konkretnych zadań dostosowanych do możliwości uczestnika.
- Motywowanie do działania i pokazywanie plusów samodzielności.
- Umożliwienie uczestnikom doświadczenia sprawstwa i pozytywne wzmacnianie podejmowanych aktywności.
- Komplementarność podejmowanych działań, czyli jednocześnie prowadzone treningi dotyczące codziennego funkcjonowania, treningi uwzględniające zabezpieczenie potrzeb intelektualnych, pomoc

w załatwianiu spraw urzędowych, motywowanie do regularnego leczenia się, aktywizację zawodową, samodzielne korzystanie z komunikacji miejskiej.

d) **o charakterze pomocy psychologicznej** - wzmocnienie poczucia własnej wartości w oparciu o przekonanie o skuteczności wysiłków na rzecz usamodzielnienia się, trening komunikacji interpersonalnej, wzmacnianie odporności na stres i umiejętności radzenia sobie w sytuacjach trudnych, w razie konieczności wzmocnienie więzi rodzinnych albo ich rozluźnienie w sytuacji nadopiekuńczości rodziny i poczucia zależności.

Fragmenty wypowiedzi personelu:

- „Regularne spotkania uczestników z psychologiem, rozwiązywanie na bieżąco wszelkich problemów z brakiem motywacji, chęcią rezygnacji. Poza tym organizowanie wspólnych comiesięcznych spotkań całego personelu i wszystkich uczestników, którzy obecnie byli w trakcie testowania. Wspólne rozmowy, rozwiązywanie drobnych i większych konfliktów na bieżąco. Dostępność całego personelu dla uczestników (jeśli mieli potrzebę porozmawiać z tą, czy inną osobą)."
- „Wskazanie korzyści wynikających z posiadania określonych umiejętności oraz na konieczność konsekwentnego działania."
- „Empatia i zrozumienie sytuacji uczestnika, znajomość jego problemów."
- „Korzystanie ze wsparcia otoczenia – inni uczestnicy, osoby bliskie – w urealnianiu oczekiwań uczestników i wspieraniu ich."

Ważnym ogniwem realizacji usług w mieszkalnictwie wspomaganym jest równoczesne objęcie wsparciem rodzin osób z niepełnosprawnością sprzężoną. Do usług wspierających rodzina powinna mieć dostęp na każdym etapie udzielanego wsparcia osobom z niepełnosprawnościami, począwszy od etapu rekrutacji do mieszkania wspomaganego jak i w okresie po jego opuszczeniu.

W opinii personelu świadczącego usługi w pracy z rodzinami/opiekunami osób z niepełnosprawnością warto zwrócić szczególną uwagę na:

- uświadamianie, że opiekun ma prawo do własnego życia, rozwijania zainteresowań, odpoczynku,
- pozytywne wzmacnianie, nieocenianie,
- umożliwienie „wygadania się" – umiejętne słuchanie,
- dostrzeżenie potrzeb opiekunów.

Z wypowiedzi personelu świadczącego usługi wynika iż, w pracy z rodzinami/opiekunami osób z niepełnosprawnością zastosowano następujące rozwiązania:

- wsparcie psychologiczne,
- wzmocnienie opiekunów - rozmowy wspierające z rodzicami/opiekunami osób z niepełnosprawnością,
- wsparcie zespołu,
- wskazywanie mocnych stron osób z niepełnosprawnością,
- uświadamianie, że nie są sami w pokonywaniu trudności (mogą liczyć na osoby przyjazne, instytucje),
- uświadomienie, że proszenie o pomoc w sytuacjach trudnych / przerastających nie jest oznaką słabości i bezsilności i każdy ma do tego prawo,
- uświadomienie opiekuna, że ma prawo do realizacji własnych planów życiowych, rozwijania zainteresowań oraz do czasu wolnego zarezerwowanego dla siebie,
- poszukiwanie rozwiązań pomocy dla rodziców osób z niepełnosprawnością istniejących w systemie usług społecznych.

III. Informacje o mieszkaniach wspomaganych uruchomionych w ramach projektu

W ramach projektu zostało uruchomionych 6 mieszkań wspomaganych, w tym 3 mieszkania na terenie Krakowa oraz po jednym mieszkaniu na terenie Gminy Wieprz, Zakliczyn i Klucze. Gmina Miasta Tarnowa, zgodnie ze standardem, świadczyła usługi tylko w mieszkaniach własnych osób z niepełnosprawnością.

Gmina Miejska Kraków

- mieszkanie 1 - metraż: 158 m2 - liczba miejsc: 5
- mieszkanie 2 - metraż: 98,24 m2 - liczba miejsc: 5
- mieszkanie 3 - metraż: 173 m2 - liczba miejsc: 6

Gmina Wieprz

- metraż: 55 m2 - liczba miejsc: 2

Gmina Zakliczyn

- metraż: 103,56 m2 - liczba miejsc: 3

Stowarzyszenie na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju Społeczno-Gospodarczego „KLUCZ" – Gmina Klucze

- metraż: 102 m2 - liczba miejsc: 2

IV. Efekty i odbiór społeczny usług mieszkalnictwa wspomaganego w gminie uczestniczącej w pilotażu

Gmina Miejska Kraków

„Informacja dot. usługi mieszkalnictwa wspomaganego została upowszechniona podczas spotkań osobistych personelu projektu z przedstawicielami Warsztatów Terapii Zajęciowej, Środowiskowych Domów Samopomocy, Szkół Specjalnych działających na terenie Gminy Miejskiej Kraków, informacja została również przesłana do wielu podmiotów NGO. Oferta usług mieszkalnictwa wspomaganego została

przedstawiona mieszkańcom Krakowa, poprzez pracowników socjalnych świadczących pracę w terenie. W trakcie realizacji projektu zorganizowano Dni Otwarte w prowadzonych mieszkaniach wspomaganych w Krakowie. Podczas tych spotkań usługi mieszkalnictwa wspomaganego zostały odebrane pozytywnie i spotkały się z zainteresowaniem z uwagi na rozwój takiej formy usługi adresowanej do osób z niepełnosprawnością sprzężoną. Jest to nowa forma wsparcia skupiona na podnoszeniu samodzielności osób z niepełnosprawnością z jednoczesnym wykluczeniem opieki całodobowej jaką oferują domy pomocy społecznej." (wypowiedź przedstawiciela Partnera)

Gmina Miasta Tarnowa

„Odbiór społeczny dot. prowadzenia usług mieszkalnictwa wspomaganego na terenie Gminy Miasta Tarnowa jest pozytywny. Mieszkańcy są przychylnie nastawieni i życzliwi wobec zarówno uczestników, jak i samej inicjatywy prowadzonych działań." (wypowiedź przedstawiciela Partnera)

Gmina Wieprz

„Odbiór społeczny świadczenia usług jest bardzo dobry. Należy podkreślić, że dla wielu rodzin i opiekunów jest jedynym rozwiązaniem. Uczestnicy projektu śmiało opowiadają o udziale w nim, chwaląc się swoimi nowymi umiejętnościami. Bliscy i znajomi zauważają zaś znaczną poprawę i usamodzielnianie się tych osób, co przekłada się na bardzo pozytywny odbiór całego projektu. Podobne rozwiązania planują wprowadzić inne gminy, które kontaktują się z nami szukając pomocy merytorycznej i praktycznej. Łamiemy pewne stereotypy dotyczące stygmatyzacji osób niepełnosprawnych." (wypowiedź przedstawiciela Partnera)

Gmina Zakliczyn

„Odbiór społeczny świadczenia usług mieszkalnictwa wspomaganego na terenie Gminy Zakliczyn jest bardzo pozytywny. Uczestnicy usług mieszkalnictwa chętnie biorą udział w zajęciach. Ponadto zwrócono uwagę, iż treningi rozwijają i kształtują uczestników, a także pozwalają się im przystosować do funkcjonowania w środowisku.” (wypowiedź przedstawiciela Partnera)

Gmina Klucze

„Nie przeprowadzaliśmy co prawda żadnego badania wśród mieszkańców gminy na temat odbioru świadczenia usług mieszkalnictwa wspomaganego. Niemniej jednak, przy okazji różnych spotkań, rozmów, wydarzeń społecznych czy kulturalnych, jeżeli tylko dochodzą do nas jakieś komentarze, to są one pozytywne. Gmina Klucze jest znana z podobnych przedsięwzięć, mieszkańcy mają świadomość działalności wielu NGO, zdążyli się przyzwyczaić do działalności różnych placówek na rzecz osób z niepełnosprawnością, w związku z czym, z jednej strony jest to być może już czymś normalnym dla mieszkańców, niekoniecznie się tym zachwycają, ale z drugiej strony raczej popierają takie inicjatywy i uważają, że jest to dobry kierunek, a nie marnotrawione pieniądze.” (wypowiedź przedstawiciela Partnera)

Generalnie w ocenie Partnerów projektu odbiór społeczny świadczenia usług mieszkalnictwa wspomaganego jest pozytywny. Oceniają oni pozytywnie możliwości usamodzielniania się uczestników oraz nabywania i rozwijania umiejętności samoobsługi i wykonywania czynności dnia codziennego, wymieniają formy wsparcia i rehabilitacji, zwracają uwagę na możliwości rozwijania się oraz doskonalenia umiejętności gospodarowania czasem wolnym. Ważnym aspektem jest dla nich integrowanie uczestników ze środowiskiem lokalnym, jak i nabywanie i podtrzymywanie umiejętności przestrzegania norm społecznych oraz samostanowienia w mieszkaniu wspomaganym.

CZĘŚĆ 3

Wnioski i rekomendacje

Wnioski i rekomendacje zostały opracowane przez dr Katarzynę Kutek-Sładek i są częścią „Raportu metodologicznego z wnioskami i rekomendacjami z pilotażowego wdrożenia standardu mieszkalnictwa wspomaganego dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi" przygotowanego na zlecenie Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Krakowie.

Rekomendacje są adresowane do podmiotów zainteresowanych wdrożeniem lub przeorganizowaniem rozwiązań już funkcjonujących, z uwzględnieniem założeń Standardu usług mieszkalnictwa wspomaganego opracowanego w ramach projektu pn. „Sami-Dzielni! Nowe standardy mieszkalnictwa wspomaganego dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi".

1) Korzyści wynikające z wdrożenia standardu usług mieszkalnictwa wspomaganego

Wnioski

- Wprowadzenie usystematyzowanego i sprawdzonego rozwiązania dla osób potrzebujących i ich otoczenia, realizowanego w środowisku, w którym te osoby zamieszkują.
- Stworzenie możliwości do lepszego funkcjonowania, w tym podejmowania nowych ról społecznych przez osoby z niepełnosprawnością.
- Dotarcie do osób z niepełnosprawnością dotychczas nieobjętych wsparciem systemu pomocy społecznej.
- Funkcjonowanie na terenie gminy mieszkania wspomaganego znacząco poszerza katalog możliwych działań w ramach usług

mieszkalnictwa wspomaganego i wpływa na trwałość świadczenia tych usług na terenie danej gminy.

- Nawiązanie lub polepszenie współpracy jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi.
- Pozytywny odbiór społeczny podejmowanych działań.

Rekomendacje

- W każdej gminie mieszkają osoby z niepełnosprawnością, dlatego usługi mieszkalnictwa wspomaganego powinny być elementem wsparcia dostępnym w każdej gminie, usługą która nie ma charakteru niszowego, ale jest jednym z istotnych elementów ekosystemu wsparcia społecznego dla osób potrzebujących. Dzięki temu osoby te będą mogły – na miarę swoich możliwości – funkcjonować samodzielnie, zaspokajać swoje potrzeby i podejmować określone role społeczne.
- Wdrożenie rozwiązania uwzględniającego możliwość świadczenia usług zarówno w mieszkaniu wspomaganym, jak również w mieszkaniu własnym, pozwala wyjść naprzeciw potrzebom i możliwościom osób oczekujących takich działań.

2) Bariery w zakresie rozwoju usług mieszkalnictwa wspomaganego dla osób z niepełnosprawnością sprzężoną oraz możliwości przeciwdziałania im

Wnioski

Bariery na etapie przygotowania do wdrożenia usług

- Brak lokali komunalnych, w których mogłyby być tworzone mieszkania wspomagane (ograniczony zasób mieszkaniowy gmin i powiatów) m.in. z powodu: niedostatecznej liczby mieszkań w zasobie komunalnym oraz ograniczonych środków budżetowych i braku możliwości ich pozyskiwania na remont/adaptację zdegradowanych zasobów lokalowych.

- Problemy z dostosowaniem istniejącej infrastruktury do potrzeb osób z niepełnosprawnością (wysokie koszty adaptacji).
- Brak możliwości sfinansowania kosztów dostosowania w mieszkaniu osoby z niepełnosprawnością (w przypadku świadczenia usług w mieszkaniu własnym).
- Problem z przekonaniem osób z niepełnosprawnością lub ich otoczenia do pobytu w mieszkaniu wspomaganym (szczególnie w gminach wiejskich i miejsko-wiejskich), ze względu na nieufność/opór osób i ich otoczenia lub opór innych podmiotów, w których ta osoba funkcjonuje.
- Problem z pozyskaniem wykwalifikowanej kadry (szczególnie w gminach wiejskich i miejsko-wiejskich).

Bariery na etapie realizacji/świadczenia usług

- Rotacja pracowników.
- Zmienne nastawienie osób z niepełnosprawnością do procesu usamodzielniania.
- Brak motywacji i wiary w siebie niektórych osób z niepełnosprawnością.
- Chęć nadmiernej kontroli przez opiekunów/rodziców osób z niepełnosprawnością nad treningami prowadzonymi przez specjalistów w mieszkaniach własnych.
- Bariery po stronie uczestników: niezrozumienie idei mieszkania wspomaganego, kwestionowanie okresowości pobytu, niechęć do korzystania z mieszkania wspomaganego wspólnie z inną osobą lub traktowanie mieszkania wspomaganego jako socjalnego (i kwestionowanie np. przydatności towarzyszących mu usług wsparcia), niechęć do korzystania z usług wsparcia, obawy przed stygmatyzacją.
- Obawy specjalistów przed korzystaniem z urządzeń w mieszkaniach własnych uczestników ze względu na możliwość ich zniszczenia.

- Problem z zapewnieniem ciągłości finansowania funkcjonowania mieszkania wspomaganego po zakończeniu projektu, szczególnie w przypadku organizacji pozarządowych.

W ocenie personelu, czynnikiem bardzo silnie determinującym na jak długo utrzymane zostaną efekty treningów jest postawa i podejście opiekunów/rodziców, całego środowiska rodzinnego, w którym funkcjonuje osoba.

Rekomendacje

- Brak lokalu komunalnego, w którym mogłoby zostać uruchomione mieszkanie wspomagane, nie wyklucza możliwości wdrożenia tego standardu przez gminę. Możliwe jest wykorzystanie zasobów lokalowych innych podmiotów, w tym podmiotów niepublicznych (np. organizacji pozarządowych) lub osób fizycznych, z uwzględnieniem możliwości oraz wymogów prawnych (np. zlecenie zadania, najem, dzierżawa, itd.).
- Niezależnie od tego kiedy na terenie gminy (lub dzielnicy w przypadku dużych aglomeracji) zostanie uruchomione mieszkanie wspomagane, świadczenie usług mieszkalnictwa wspomaganego z wykorzystaniem mieszkań własnych osób z niepełnosprawnością powinno nastąpić niezwłocznie.
- Zasady tworzenia mieszkań wspomaganych, ich funkcjonowania, świadczenia usług w mieszkaniach wspomaganych oraz mieszkaniach własnych powinny być uregulowane w przepisach lub w standardach wypracowanych na zlecenie ministerstwa.
- Świadczenie usług mieszkalnictwa wspomaganego powinno być realizowane przez podmioty mające doświadczenie w pracy z osobami z niepełnosprawnością (poprzez wcześniejszą realizację różnego rodzaju działań np. rehabilitacji, aktywizacji społecznej lub zawodowej).
- Powinno podejmować się działania upowszechniające i propagujące mieszkalnictwo wspomagane (np. kampania), w tym również działania edukacyjne dla osób z niepełnosprawnością i ich rodziców/

opiekunów (dot. kwestii prawnych i finansowych, treningów, możliwych spodziewanych efektów udziału w tej formie wsparcia, ale i potencjalnych zagrożeń).

- Zabezpieczenie form podtrzymujących proces treningowy – np. w postaci grup wsparcia – „dnia spotkań wspierających" i/lub innych inicjatyw mogących wpłynąć na podtrzymanie i utrwalenie osiągniętego w procesie wsparcia efektu.
- Wykorzystanie mediów społecznościowych, komunikatorów do podtrzymania kontaktów i efektów udziału w projekcie/wsparciu/treningu.

3) Warunki lokalowe, techniczne oraz wyposażenie mieszkania wspomaganego

Każda przestrzeń powinna umożliwiać maksymalnie samodzielne i świadome jej użytkowanie. Powinna być dostępna i pozbawiona barier architektonicznych, tak aby wszystkie pomieszczenia i urządzenia jej towarzyszące były dostępne dla osób poruszających się na wózkach, osób z dysfunkcjami wzroku, słuchu i innymi. Jednym słowem, przestrzeń powinna umożliwiać jej użytkowanie przez wszystkich użytkowników, tym samym spełniając ich potrzeby i oczekiwania.[15]

Wnioski

Zgodnie ze standardem w pierwszej kolejności należy rozważyć, czy mieszkaniem wspomaganym może być aktualne mieszkanie osoby z niepełnosprawnością, w którym mieszka ona samodzielnie, bądź z rodziną.

15. źródło: Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa (2017) Standardy Dostępności Budynków Dla Osób Z Niepełnosprawnościami Uwzględniając Koncepcję Uniwersalnego Projektowania – poradnik.

Mieszkanie to powinno być dostosowane i wyposażone pod kątem potrzeb tej osoby (z uwzględnieniem jej ograniczeń funkcjonalnych). W przypadku możliwości dostosowania aktualnego mieszkania do potrzeb mieszkającej w nim osoby z niepełnosprawnością i możliwości świadczenia usług w tym mieszkaniu, szczególny nacisk należy położyć na pracę z rodziną, która musi uznać prawo osoby z niepełnosprawnością do samostanowienia i samodzielności. W sytuacji zakwalifikowania do objęcia usługami mieszkalnictwa wspomaganego osoby mieszkającej we własnym mieszkaniu należy uwzględnić fakt, że część usług będzie świadczona w rzeczywistej przestrzeni życiowej tej osoby.

Zgodnie z analizą materiałów zastanych w mieszkaniach własnych i poza nimi bariery architektoniczne są dość częstym faktem. Bariery architektoniczne zidentyfikowane przez uczestników i personel projektu to między innymi:

- brak windy lub ciasna winda,
- brak siedzisk spoczynkowych na klatce schodowej,
- niedostosowanie sprzętu AGD i mebli, niewłaściwe usytuowanie mebli,
- niedostosowanie łazienki, progi, krawężniki,
- ciasne wejścia (np. do pomieszczeń wewnątrz mieszkania, ale także do sklepów i innych miejsc użyteczności publicznej),
- rozłożone w mieszkaniu dywany w przypadku osób, które mają trudności w poruszaniu się.

Konkludując: Mieszkania własne z reguły nie są w pełni dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnością, często jest to dostosowanie częściowe lub wcale go nie ma – natomiast mieszkanie wspomagane jest dostosowane do każdego rodzaju niepełnosprawności.

„Po powrocie do miejsca zamieszkania osoba z niepełnosprawnością musi na nowo rozpoznać swoje mieszkanie i w nim funkcjonować. Taka sytuacja mocno pokazuje niedoskonałości dotychczasowego miejsca zamieszkania – co może powodować pojawienie się u uczestnika rozgoryczenia

i frustracji obecnymi warunkami lokalowymi, ale też może pojawić się efekt pozytywny w chęci dostosowania swojego mieszkania i podniesienia jego standardu.” (wypowiedź personelu projektu)

Rekomendacje

- Lokalizacja mieszkania powinna uwzględniać dostęp do komunikacji publicznej, należy unikać terenów peryferyjnych i wykluczonych komunikacyjnie.
- Lokalizacja peryferyjna może być brana pod uwagę jedynie w sytuacji niemożności zastosowania korzystniejszego rozwiązania w danej gminie, w sytuacji istnienia tam zaplecza dającego możliwość korzystania z potencjalnych aktywności dziennych oraz realizacji kontaktów społecznych.
- Wskazane jest, aby mieszkanie wspomagane było zlokalizowane w takim miejscu, które pozwala na nawiązanie sąsiedzkich stosunków ze społecznością lokalną.
- Mieszkania wspomagane mogą funkcjonować zarówno w zabudowie jednorodzinnej, jak i wielorodzinnej, z rekomendowaną lokalizacją na parterze budynku, zapewniającą spokój i bezpieczeństwo mieszkańców.
- Możliwa jest lokalizacja mieszkania na wyższych piętrach, pod warunkiem jego dostępności dla osób z niepełnosprawnością poprzez zastosowanie rozwiązań architektonicznych lub technicznych (np. windy dla osób na wózkach, podjazdów).
- Każda przestrzeń powinna umożliwiać maksymalnie samodzielne i świadome jej użytkowanie. Powinna być dostępna i pozbawiona barier architektonicznych.
- Ponieważ każde z mieszkań może być potencjalnie mieszkaniem dla osoby z różnymi niepełnosprawnościami, dlatego pokoje powinny być jednoosobowe.
- Dopuszcza się pokoje dwuosobowe w sytuacjach, gdy takie rozwiązanie będzie korzystne dla mieszkańców.

- W przypadku mieszkań dla więcej niż 3 osób, należy dążyć do tworzenia dwóch łazienek w danym mieszkaniu.
- Sprzęty i urządzenia powinny być łatwe w użyciu, bezpieczne, maksymalnie odporne na zużycie oraz posiadać jak najmniejszą ilość funkcji.
- Personel świadczący usługi mieszkalnictwa wspomaganego powinien informować uczestników i ich rodziny o możliwych źródłach finansowania likwidacji barier architektonicznych w mieszkaniu.
- Opracowanie instrukcji w zakresie wprowadzenia możliwych zmian na poziomie organizacji przestrzeni (np. zmiana ustawienia mebli w celu uzyskania lepszej funkcjonalności, likwidacja dywanów utrudniających poruszanie się, itp.).

Właściwe przygotowanie i wyposażenie mieszkania bywa znaczącym argumentem w podjęciu decyzji o udziale w projekcie (poniżej wypowiedzi uczestników i personelu projektu)

- „My zapraszaliśmy na mieszkanie, bo to działało! Osoby nie chciały, nie chciały, ale jak przyszły to robiły wielkie oczy i „WOW"! To im było potrzebne – jedna wizyta na mieszkaniu wystarczała za 1000 naszych słów."
- „Trzeba było pokazywać mieszkanie, bo ludzie byli niepewni. Niektórzy też bali się zostawiać swoje dzieci, takie w cudzysłowie [pisownia oryginalna] „dzieci". Ale jak zobaczyli jakie są warunki, to już nie trzeba było namawiać."
- „Dla niektórych to nawet było krępujące i onieśmielające, bo to był za wysoki standard. (…) Jak na przykład u takiego XY w domu kury chodziły po stole i nie miał nawet normalnego łóżka to taka wizyta na mieszkaniu to był szok!"
- „Mieszkanie dużo robiło. Robiło robotę. Potem to już nawet nie rozmawiałyśmy w domu tylko zapraszałyśmy na mieszkanie i jak weszli to już połowy nie musiałyśmy mówić. Zgadzali się."
- „XY w ogóle nie chciał słyszeć o przeprowadzce do mieszkania i matka też nie chciała. Chociaż widzieliśmy, że to dałoby im zupełnie inne

możliwości to nie dało się ich przekonać. (…) Kiedy już widziałam, że nie mam argumentów odłożyłam rozmowę i przestałam przekonywać. Poprosiłam, żeby dali sobie czas do namysłu i jutro przyszli na mieszkanie i ostatecznie zdecydowali, a przy okazji sobie je zobaczyli. Szczerze powiedziawszy – nie wierzyłam, że przyjdą, ale jak weszli i zobaczyli – to rozmowa zaczęła się od nowa!”

4) Kompetencje, zadania i wsparcie personelu świadczącego usługi mieszkalnictwa wspomaganego

Wnioski

Osoby świadczące usługi mieszkalnictwa wspomaganego powinny nie tylko posiadać wysokie kwalifikacje i spełniać wymogi formalne, ale także cechować się wysokim poziomem zaangażowania i empatii (zgodnie ze standardem). Niezbędne jest indywidualne podejście do uczestnika, z którym należy opracować indywidualny plan działania, gdzie rodzaj kadry i sposoby wsparcia będą dostosowane do rodzaju niepełnosprawności oraz indywidualnych potrzeb tej osoby.

Zmiany personalne w zespołach testujących Standard wpływały na zachowania uczestników, ale też na sposób pracy pozostałej części kadry. Zgodnie z informacjami zgłaszanymi przez personel dużą trudnością jest komunikacja językowa (werbalna) z uczestnikami. Osoby z niepełnosprawnością intelektualną czy schorzeniami o podłożu neurologicznym, ze względu na swoją chorobę czy niepełnosprawność często mówią w sposób niewyraźny, niezrozumiały dla personelu i innych uczestników. Brak możliwości zrozumienia komunikatu przekazywanego przez uczestnika skutkuje niemożnością zaspokojenia jego potrzeb, często jego frustracją, spadkiem motywacji do udziału w zaplanowanym wsparciu oraz efektywności jego realizacji.

Rekomendacje

- Rekomenduje się tworzenie zespołu z poziomą strukturą zarządzania, opartą na partnerstwie, skracaniu dystansu itp., co przekłada się pozytywnie na realizację usług. Należy unikać struktury pionowej.
- Sugerowane najważniejsze kompetencje kadry: wykształcenie kierunkowe, doświadczenie w pracy z osobami z niepełnosprawnością, umiejętności miękkie (komunikacja, empatia, elastyczność działania, łatwość nawiązywania kontaktu, zespołowość).
- Stosowanie poprawnego – nie urażającego języka, który nie stygmatyzuje i nie podkreśla niepełnosprawności osoby, ale również kształtowanie takiej terminologii u samych uczestników i ich opiekunów, również w środowisku.
- Organizacja szkoleń z zakresu AAC - komunikacji alternatywnej i wspomagającej dla personelu projektu.
- Kiedy zaistnieje potrzeba, korzystanie z usług specjalisty komunikacji alternatywnej lub wspomagającej, jako personelu fakultatywnego.
- Systematyczne i stałe wsparcie superwizyjne (zarówno grupowe jak i indywidualne) dla koordynatora (lidera zarządzającego zespołem) oraz zespołu – personelu realizującego zadania w ramach Standardu.
- Oferta wsparcia coachingowego dla koordynatora – do rozważenia również jako oferta dla zespołu.
- Wystandaryzowane szkolenia wprowadzające i szkolenia okresowe (odświeżające wiedzę o realizowanych zadaniach dla pracowników) oraz szkolenia z zakresu kompetencji miękkich np.: budowanie i zarządzanie zespołem, praca zespołowa, zarządzanie stresem, postawa w sytuacjach wymagających.
- Cykliczne szkolenia integrujące i budujące zespół, rozładowujące stres i napięcie wynikające z realizowanych zadań.

Wypowiedzi kadry dotyczące kompetencji i wsparcia personelu świadczącego usługi mieszkalnictwa wspomaganego:

Przydatne kompetencje

- „Doświadczenie w realizacji podobnych przedsięwzięć/projektów."
- „Doświadczenie w pracy z osobami z niepełnosprawnością sprzężoną."
- „Wykształcenie kierunkowe oraz chęć podnoszenia w sposób ciągły posiadanych kwalifikacji poprzez udział w szkoleniach i samokształcenie."
- „Wiedza i umiejętności stosowania metod i technik pracy z osobą z niepełnosprawnością - szkolenia tematyczne np. dot. pracy z określoną grupą osób z niepełnosprawnością prowadzone w trybie stacjonarnym z możliwością uczestniczenia w warsztatach."
- „Umiejętności komunikacyjne – rozmowy, słuchania, wymiany informacji, wyciągania prawidłowych wniosków z pozyskanych informacji, nawiązywania relacji pomocowej."
- „Umiejętność szybkiej adaptacji do zmieniających się warunków/ wymagań uczestników."
- „Samodzielność i inicjatywa w podejmowaniu działań/czynności wychodzących poza zakres obowiązków jak również umiejętność pracy zespołowej."

Wsparcie personelu

- „Superwizja wzmacnia personel i pozwala spojrzeć na daną sytuację w inny sposób. Wspólne omówienie problemów danego uczestnika w obecności superwizora otwiera oczy."
- „Spotkania np. online czy osobiste personelu poszczególnych partnerów mogą być okazją do wymiany doświadczeń nie tylko w sferze pracy bezpośrednio z uczestnikami, ale również podpowiedzią w rozwiązywaniu problemów merytorycznych, finansowych, a także stanowić mogą dodatkową motywacje do pracy."
- „Zebrania zespołu – wymiana bieżących informacji, szybkie reagowanie na występujące sytuacje, wzajemne wsparcie."

- „Wizyty studyjne – są inspiracją do podejmowania nowych działań. Zapoznanie się z różnego rodzaju rozwiązaniami funkcjonującymi w mieszkaniach prowadzonych przez inne podmioty, podsuwa pomysły do przeniesienie ich na „własne podwórko."

5) Świadczenia usług mieszkalnictwa wspomaganego, w oparciu o indywidualną ścieżkę wsparcia.

Wnioski

Osoby z niepełnosprawnością nie zawsze mają zdefiniowane potrzeby i/lub nie zawsze potrafią je nazwać – niektóre z nich w sposób bierny przyjmowały ocenę swoich potrzeb oraz wsparcie proponowane przez personel. Każda z osób przystępujących do projektu deklarowała chęć zmiany, nauczenia się „czegoś", ale jednocześnie znacząca część tych osób nie potrafiła zdefiniować oczekiwań, ani powodów dla których to robi. Brak zdefiniowanych oczekiwań na moment wejścia do projektu, nie wydaje się mieć wpływu na poziom satysfakcji z uzyskanych efektów. Potrzeby uczestników poza podstawowymi, obejmowały również potrzeby wyższego rzędu, na które trudno było znaleźć „ofertę pomocową" w innym miejscu (np. swobodny dostęp do wsparcia psychologicznego nie jest powszechny) niż w ramach projektu.

Rekomendacje

- Prowadzenie przez personel rekrutujący diagnozy w oparciu o swobodną wypowiedź uczestnika dotyczącą jego życia, sytuacji i na jej podstawie formułowanie potrzeb.
- Uzupełnienie procesu diagnozy i określania potrzeb osób z niepełnosprawnością przez personel projektu na podstawie rozmów i obserwacji.
- Weryfikacja celów w okresie wsparcia.
- Określenie listy potrzeb, które są możliwe do zaspokojenia (cele możliwe do osiągnięcia) i ustalanie ich z uczestnikiem np. poprzez

zadawanie pytań zamkniętych.

- Niektóre potrzeby są dostrzegalne dopiero w dłuższej perspektywie, po okresie pracy z osobą. Należy rozważyć możliwość zredefiniowania i modyfikacji założeń Indywidualnego Planu Działania, opracowywanego na moment przystąpienia osoby z niepełnosprawnością.
- W początkowym procesie wsparcia osoby z niepełnosprawnością dużo chętniej korzystają z mieszkania treningowego niż z usług w mieszkaniu własnym. Tam, gdzie się pojawia wątpliwość rekomenduje się najpierw świadczenie usług w mieszkaniu wspomaganym, a dopiero później w mieszkaniu własnym.
- Rekomenduje się wymienne formy realizowania wsparcia – zarówno w sekwencji „mieszkanie własne – mieszkanie treningowe – mieszkanie własne", jak również „mieszkanie treningowe – mieszkanie własne".
- Wdrożenie działań wspierających dla rodziców – najchętniej usługi i poradnictwo psychologiczne, pedagogiczne, a także działalność w zakresie psychoedukacji.
- Przygotowanie wystandaryzowanej oferty treningowej, określającej pakiet dostępnych w ramach wsparcia treningów i wspólne ustalenie z osobą z niepełnosprawnością, które z nich ocenia za potrzebne.
- Forma wsparcia zaoferowana w ramach Standardu, sprzyja budowaniu zaufania i pozwala na zgłaszanie potrzeb, które nie mieszczą się w standardowym pakiecie pomocy społecznej.
- Rekomendowane jest wsparcie psychologa zarówno w procesie diagnozy, rekrutacji, jak i przez cały okres trwania wsparcia dla osoby z niepełnosprawnością i jej rodziny/ opiekunów.
- Usługa wsparcia psychologicznego powinna być świadczona w sposób indywidualny ze szczególnym uwzględnieniem budowania relacji, ale też (zwłaszcza w przypadku osób z niepełnosprawnością intelektualną) z uwagą na unikanie osobistego przywiązania.

6) Rozwiązania mające na celu zapewnienie odpowiedniej jakości usług mieszkalnictwa wspomaganego

Wnioski

Aby zapewnić odpowiedniej jakości usługi mieszkalnictwa wspomaganego konieczne jest utworzenie strategii tworzenia mieszkań wspomaganych w regionie jako kierunku deinstytucjonalizacji, a także stworzenie systemu, zapewniającego współpracę instytucji ekosystemu wsparcia społecznego (administracji rządowej, samorządów, organizacji pozarządowych, podmiotów ekonomii społecznej) w tworzeniu i prowadzeniu mieszkań wspomaganych oraz świadczenia usług na rzecz osób, które w nich przebywają.

Rekomendacje

- Doświadczenia tych gmin, które obecnie prowadzą mieszkania wspomagane są pozytywne lub bardzo pozytywne. Konieczne jest zatem stworzenie bazy dobrych praktyk – zarówno tych polskich, jak i europejskich, które będą inspiracją do stosowania sprawdzonych rozwiązań w nowo tworzonych mieszkaniach. Badani wskazywali na wiele konkretnych przykładów osób, którym pobyt w mieszkaniu treningowym pozwolił na powrót do samodzielnego funkcjonowania społecznego lub rozpoczęcie samodzielnego życia. Sporadycznie przywoływano przypadki osób, które nie miały motywacji wewnętrznej do usamodzielnienia się. Wiedza i doświadczenie pracowników służb społecznych w zakresie mieszkalnictwa wspomaganego powinny być wykorzystane w tworzeniu nowych mieszkań.
- Regularne superwizje grupowe i indywidualne - niezbędne do ustawicznego rozwoju zawodowego pracowników, służą utrzymaniu wysokiego poziomu świadczonych usług, zachowaniu i wzmacnianiu kompetencji zawodowych, udzielaniu wsparcia, poszukiwaniu źródeł trudności w pracy i możliwości ich pokonywania.
- Szkolenia – niezbędne do ciągłego podnoszenia swoich kwalifikacji

zawodowych i kompetencji. Udział w szkoleniach jest profesjonalną odpowiedzią personelu projektu na pojawiające się nowe wyzwania w pracy z uczestnikami projektu.

- Wizyty studyjne – pozwalają na poznanie organizacji, instytucji lub miejsca, by zrozumieć jego sposób funkcjonowania i ofertę. Pozwalają na inspirację i implikowanie zastanych rozwiązań na grunt własnej pracy.
- Należy dążyć do rozwijania i umacniania współpracy władz gminnych oraz pracowników systemu pomocy społecznej z przedstawicielami sektora NGO. Wspólne konsultacje, inicjatywy oraz działania na rzecz rozwiązywania lokalnych problemów (w tym działania długofalowe).
- Dobrą praktyką jest powierzanie realizacji usług mieszkalnictwa wspomaganego podmiotom posiadającym szeroką ofertę usług aktywizujących, wspierających i edukacyjnych, ukierunkowanych na samodzielne funkcjonowanie osób z niepełnosprawnością. Optymalnym jest, gdy podmiot prowadzący mieszkanie wspomagane, w swej działalności posiada wiele różnych form dedykowanych osobom z niepełnosprawnością, co stwarza możliwość kompleksowego wsparcia, przyczynia się do spójności działań, lepszego przepływu informacji oraz zmniejsza koszty.

Wypowiedzi Personelu projektu

- „Okresowa kontrola warunków mieszkaniowych oraz prowadzonej dokumentacji dotyczącej pobytu w mieszkaniu wspomaganym oraz realizacji indywidualnego planu działania."
- „Rejestr mieszkań wspomaganych prowadzony przez gminę."
- „Dotarcie do świadomości publicznej. Duża kampania społeczna w mediach."
- „Rozszerzenie katalogu usług o usługi dedykowane opiekunom faktycznym osób z niepełnosprawnościami bez jednoczesnej konieczności udziału osoby nad którą sprawowana jest opieka np. wsparcie psychologiczne, grupy wsparcia, wsparcie pracownika socjalnego, pomoc prawna."

7) Źródła finansowania mieszkalnictwa wspomaganego dla osób z niepełnosprawnością sprzężoną

Wnioski

W ramach źródeł finansowania realizacji usług mieszkalnictwa wspomaganego możemy wymienić te, które funkcjonują w obecnym systemie prawnym. Podstawowe sposoby finansowania to: środki krajowe, środki własne samorządów, środki organizacji pozarządowych, środki zewnętrzne (w tym Unii Europejskiej), program „Za życiem" dla osób z niepełnosprawnością ze znacznym stopniem niepełnosprawności lub stopniem umiarkowanym, w odniesieniu do których orzeczono chorobę psychiczną, niepełnosprawność intelektualną, całościowe zaburzenia rozwojowe lub epilepsję oraz środki prywatne podopiecznych i ich rodzin, montaż w/w i wszelkie inne dostępne źródła finansowania tego typu usług. Natomiast podmiotem prowadzącym mieszkania wspomagane tworzone poza zapisami ustawy o pomocy społecznej może być organizacja pozarządowa, podmiot ekonomii społecznej, kościół i związek wyznaniowy, jednostka samorządu terytorialnego oraz ochotnicze hufce pracy i przedsiębiorcy. Zapewnienie i sposób finansowania będzie więc zależny od tego, jaki podmiot będzie prowadził mieszkanie wspomagane.

Rekomendacje

- Rekomenduje się, aby gminy wśród zasobów własnych szukały regularnego finansowania, np. na bazie współpracy.
- Partycypacja osoby z niepełnosprawnością w kosztach pobytu w mieszkaniu.
- Wykorzystanie własnych zasobów mieszkaniowych osób fizycznych w celu wykorzystania ich na mieszkania treningowe albo wspierane, np. poprzez wynajem mieszkania przez podmiot świadczący usługi.
- Niezbędne jest stworzenie rozwiązań prawno-organizacyjnych określających warunki tworzenia oraz finansowania mieszkalnictwa wspomaganego – pozwoli to organizacjom i instytucjom prowadzącym mieszkania na zlecenie samorządu zaprzestać funkcjonowania od

projektu do projektu (PFRON, UE) w zakresie finansowania kosztów oferowanych w mieszkaniach usług.

8) Ocena najbardziej efektywnych kanałów informacyjnych w procesie docierania do osób z niepełnosprawnością z informacją o usługach mieszkalnictwa wspomaganego

Wnioski

Wykorzystane kanały informacyjne uznane przez personel projektu jako najbardziej skuteczne:

- Ośrodek Pomocy Społecznej - analiza środowisk z bazy danych własnych, a także ogłoszenia na stronie OPS-u.
- Dotarcie z ofertą do uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej, Środowiskowych Domów Samopomocy i innych jednostek wspierających osoby z niepełnosprawnością.
- Pozostawianie ulotek oraz rozpowszechnianie idei mieszkalnictwa wspomaganego wśród lekarzy, pielęgniarek – przychodnie lekarskie, szpital, apteka, oddział rehabilitacyjny, dzienny oddział psychiatryczny, środowiskowy zespół psychiatryczny.
- Promocja mieszkalnictwa wspomaganego przez byłych i obecnych uczestników – tzw. „poczta pantoflowa".
- Lokalna prasa, ogłoszenia w kościele oraz na zebraniach wiejskich. Ogłoszenia na stronie OPS-u. Spotkania rekrutacyjne z osobami chętnymi do udziału w projekcie, oraz rodzinami tych osób.
- Przedstawienie oferty usług mieszkalnictwa wspomaganego mieszkańcom danego terenu poprzez pracowników socjalnych świadczących pracę w terenie.
- Docieranie do osób przez media społecznościowe.
- Próby nawiązania kontaktu z osobami z niepełnosprawnością, rozmowa, udzielenie informacji na temat mieszkalnictwa wspomaganego przez osoby zaangażowane podczas własnych prywatnych wyjść np. na spacer z psem, do kina, teatru, basen itp.

Rekomendacje

- Zaangażowanie „zasobów ludzkich” to jest:
  - personelu, który świadczy usługi wśród osób z niepełnosprawnością w środowisku, które najlepiej znają i mają wiedzę co do konkretnych potrzeb, w tym zaangażowanie pracowników systemu pomocy społecznej,
  - ambasadora wsparcia – poprzez ,,zagospodarowanie’’ byłych uczestników i ich rodzin.
- Zaangażowanie instytucjonalne:
  - promocja idei mieszkalnictwa wspomaganego wśród instytucji systemu ochrony zdrowia - przychodnie lekarskie, szpitale, apteki, itp.,
  - promocja idei mieszkalnictwa wspomaganego wśród uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej, Środowiskowych Domów Samopomocy i innych jednostek wspierających osoby z niepełnosprawnością.
- Zaangażowanie środowiska lokalnego:
  - organizacja dni otwartych dla osób z niepełnosprawnością i ich rodzin – co pozwala na pokazanie usługi na zewnątrz,
  - promocja mieszkalnictwa wspomaganego w środowisku lokalnym – świetlicy wiejskiej, domu kultury, kościele, lokalnej prasie, itp.
- Zaangażowanie marketingowo – promocyjne:
  - stworzenie brandingu standardu – znaku firmowego, który ułatwi identyfikację promowanego modelu,
  - przygotowanie spójnych materiałów promocyjnych, które będą wykorzystywane we wszystkich wymienionych powyżej formach promocji mieszkalnictwa wspomaganego,
  - wykorzystywanie wszelkich dostępnych form marketingu elektronicznego, z uwzględnieniem mediów społecznościowych.

CZĘŚĆ 4

Załączniki

W części tej zamieszczono wzory dokumentów do wykorzystania przy wdrożeniu modelu.

Wzory były stosowane podczas pilotażowego testowania modelu na terenie 5 gmin województwa małopolskiego.

Zachęcamy do zeskanowania kodu QR i pobrania kompletu wszystkich dokumentów.

pobierz komplet dokumentów

Regulamin

rekrutacji i uczestnictwa w usłudze mieszkalnictwa wspomaganego dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi

§ 1

Słownik pojęć i skrótów

1. **Formularz lub formularz zgłoszeniowy** – oznacza Formularz zgłoszeniowy do udziału w usłudze mieszkalnictwa wspomaganego dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi. Ramowy wzór Formularza stanowi Załącznik nr 1 do Regulaminu.
2. **Kandydat** – oznacza osobę, która złożyła wypełniony Formularz zgłoszeniowy.
3. **Kontrakt** – oznacza Kontrakt dotyczący udziału w usłudze mieszkalnictwa wspomaganego dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi tj. umowę zawartą pomiędzy osobą z niepełnosprawnościami sprzężonymi zakwalifikowaną do objęcia usługą mieszkalnictwa wspomaganego lub opiekunem tej osoby – w przypadku osób ubezwłasnowolnionych lub inną osobą działającą za tę osobę a podmiotem świadczącym usługi mieszkalnictwa wspomaganego.
4. **Realizator** – oznacza gminę ……, realizującą usługę mieszkalnictwa wspomaganego dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi.
5. **Regulamin** – oznacza niniejszy Regulamin rekrutacji i uczestnictwa w usłudze mieszkalnictwa wspomaganego dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi.
6. **Standard –** oznacza Standard usług mieszkalnictwa wspomaganego dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi opracowany w ramach projektu pn. „Sami-Dzielni! Nowe standardy mieszkalnictwa wspomaganego dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi".
7. **Uczestnik** – oznacza osobę z niepełnosprawnościami sprzężonymi, z którą zawarto Kontrakt dotyczący udziału w usłudze mieszkalnictwa wspomaganego dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub rodzica / opiekuna tej osoby, zakwalifikowanego do objęcia usługą.

§ 2

Postanowienia ogólne

1. Standard zakłada rozwój usług świadczonych osobom z niepełnosprawnościami sprzężonymi, które nie są w stanie prowadzić w pełni samodzielnego życia we własnym mieszkaniu i wymagają dodatkowych usług wspomagających ich samodzielność, świadczonych w ramach mieszkalnictwa wspomaganego.
2. Osobom z niepełnosprawnościami sprzężonymi świadczone są usługi mieszkalnictwa wspomaganego. W ramach tych usług prowadzone są również działania skierowane do opiekunów/otoczenia osoby z niepełnosprawnościami.
3. Niniejszy Regulamin określa podstawowe warunki i zasady rekrutacji oraz uczestnictwa w usłudze mieszkalnictwa wspomaganego osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi i ich rodziców/opiekunów.
4. Realizator zastrzega sobie prawo do zmiany zapisów Regulaminu, jeżeli zmiany wynikną z nowych uregulowań prawnych lub w przypadku zmian wprowadzonych w Standardzie usług mieszkalnictwa wspomaganego lub w innych przypadkach.
5. Informacja o ewentualnych zmianach będzie każdorazowo zamieszczana na Stronie internetowej Realizatora.

§ 3

Grupa docelowa

1. Uczestnikiem - odbiorcą wsparcia może być:
   1) osoba z niepełnosprawnościami sprzężonymi tj.:
      - posiadająca ważne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności (lub orzeczenie równoważne), z którego wynika występowanie niepełnosprawności sprzężonej lub
      - posiadająca ważne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności (lub orzeczenie równoważne) i zaświadczenie lekarskie o współwystępowaniu innej dysfunkcji niż podana w orzeczeniu;
   2) rodzic / opiekun osoby z niepełnosprawnościami sprzężonymi zakwalifikowanej do objęcia usługami mieszkalnictwa wspomaganego.
2. Usługi mieszkalnictwa wspomaganego są skierowane do mieszkańców …….

pobierz komplet dokumentów

3. Do korzystania z usług mieszkalnictwa wspomaganego nie będą kwalifikowane:
   1) osoby z odleżynami,
   2) osoby bezpośrednio po zabiegach chirurgicznych,
   3) osoby wymagające specyficznych zabiegów medycznych lub pielęgnacyjnych,
   4) osoby z głębokimi zaburzeniami osobowości,
   5) osoby ze spektrum autyzmu,
   6) osoby uzależnione od alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych,
   7) osoby z zaburzeniami psychicznymi spowodowanymi używaniem środków psychoaktywnych,
   8) osoby z ostrymi zaburzeniami psychotycznymi,
   9) osoby, które negują chorobę psychiczną i odmawiają leczenia (farmakologicznego, terapii, konsultacji psychiatrycznych),
   10) osoby, które przebywały w mieszkaniach chronionych/wspomaganych, lecz proces usamodzielnienia, aktywizacji i rehabilitacji psychospołecznej nie przyniósł oczekiwanych rezultatów z przyczyn bezsprzecznie zależnych od tych osób,
   11) osoby z wysokim poziomem agresji lub autoagresji, osoby z osobowością dyssocjalną,
   12) osoby z wysokim zagrożeniem tendencjami samobójczymi.
4. Możliwość skorzystania z usługi mieszkalnictwa wspomaganego nie jest uzależniona od wysokości dochodu osoby/rodziny.

§ 4

Zasady naboru Uczestników

1. Uczestnikiem może być osoba, która:
   1) spełnia warunki określone w § 3 ust. 1-3 Regulaminu;
   2) zapoznała się z niniejszym Regulaminem, zaakceptowała jego warunki i zobowiązała się do stosowania Regulaminu;
   3) złożyła kompletny, czytelnie wypełniony i podpisany Formularz wraz z wymaganymi zaświadczeniami i oświadczeniami, w tym w szczególności:
      a) zadeklarowała swój udział w usłudze;

b) wyraziła zgodę na przetwarzanie danych osobowych i potwierdziła wypełnienie wobec niej przez Administratora danych obowiązku informacyjnego w zakresie przetwarzania danych osobowych;

c) złożyła oświadczenie o spełnianiu kryteriów uprawniających do skorzystania z usługi zgodnie ze standardem usług mieszkalnictwa wspomaganego dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi;

d) złożyła oświadczenie, że dane zawarte w Formularzu są zgodne ze stanem faktycznym, w którym zobowiązuje się do naprawienia wszelkich szkód wywołanych złożeniem niezgodnego ze stanem faktycznym oświadczenia, w szczególności do zapłaty na rzecz podmiotu świadczącego usługi kwoty odpowiadającej kwocie wydatków uznanych za niekwalifikowalne, z uwagi na niespełnianie przez nią kryteriów udziału wraz z ewentualnymi odsetkami;

e) przedstawiła ważne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności (lub orzeczenie równoważne), z którego wynika występowanie niepełnosprawności sprzężonej lub ważne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności /niesprzężonej/ (lub orzeczenie równoważne) i zaświadczenie lekarskie potwierdzające współwystępowanie dysfunkcji innej niż wymienionej w orzeczeniu lub w przypadku osoby chorującej psychicznie zaświadczenie od lekarza psychiatry – wymóg ten nie dotyczy rodziców/opiekunów osoby z niepełnosprawnością ubiegających się o udział;

f) przedstawiła zaświadczenie lekarskie o stabilnym stanie zdrowia - wymóg ten nie dotyczy rodziców/opiekunów osoby z niepełnosprawnością ubiegających się o udział;

4) została zakwalifikowana do korzystania z usług mieszkalnictwa wspomaganego;

5) podpisała Kontrakt - nie dotyczy rodziców / opiekunów osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi.

2. Osobą odpowiedzialną za przebieg rekrutacji na terenie gminy jest koordynator usług mieszkalnictwa wspomaganego.

3. Rekrutacja osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi do objęcia usługami jest dwuetapowa.

4. W ramach pierwszego etapu rekrutacji, osoba zainteresowana objęciem usługami mieszkalnictwa wspomaganego (lub jej opiekun w przypadku osób

pobierz komplet dokumentów

ubezwłasnowolnionych lub inne osoby działające za osobę z niepełnosprawnościami sprzężonymi), mogą skontaktować się z koordynatorem usług mieszkalnictwa wspomaganego oraz wypełnić Formularz, a następnie złożyć go u Realizatora.

5. Ramowy wzór Formularza stanowi Załącznik nr 1 do Regulaminu. Realizator zastrzega sobie możliwość modyfikacji ww. wzoru. Powyższa modyfikacja nie wymaga zmiany Regulaminu.
6. Formularze do pobrania przez osoby zainteresowane objęcia usługami mieszkalnictwa wspomaganego będą znajdowały się w siedzibie Realizatora oraz na stronie internetowej Realizatora.
7. Formularz zgłoszeniowy wraz z oświadczeniami wypełnia osoba z niepełnosprawnościami sprzężonymi, a w przypadku osób ubezwłasnowolnionych jej opiekun. W przypadku niemożności wypełnienia formularza przez osobę z niepełnosprawnością (ze względu na dysfunkcję) formularz może wypełnić osoba przez nią wskazana - dotyczy to również innych dokumentów związanych z realizacją usługi mieszkalnictwa wspomaganego.
8. Złożone Formularze będą weryfikowane przez właściwego koordynatora usług mieszkalnictwa wspomaganego.
9. Weryfikacja Formularza polega na sprawdzeniu:
   1) czy Kandydat spełnia kryteria określone w Regulaminie;
   2) czy Formularz jest zgodny ze wzorem;
   3) czy Formularz jest kompletny (tj. wypełniono wszystkie wymagane pola zgodnie z instrukcją, uzupełniono wymagane podpisy, dołączono wszystkie wymagane załączniki).
10. Weryfikacja Formularza dokonywana jest wg formuły „0-1: spełnia - nie spełnia”.
11. W przypadku niespełnienia wymogu wskazanego w ust. 9 pkt 3 Formularz kierowany jest do poprawy/uzupełnienia, a w przypadku niespełnienia wymogu wskazanego w ust. 9 pkt 2 Kandydat jest wzywany do złożenia Formularza zgodnego ze wzorem.
12. Koordynator usług mieszkalnictwa wspomaganego może dokonać poprawy/uzupełnienia danych zawartych w Formularzu, po uzgodnieniu z osobą, która złożyła wniosek, poświadczając naniesione zmiany własnoręcznym podpisem. Poprawa/uzupełnienie Formularza przez koordynatora nie może prowadzić do istotnej modyfikacji treści Formularza.

13. Niespełnienie wymogu wskazanego w ust. 9 pkt 1 powoduje odrzucenie kandydatury z przyczyn formalnych. W przypadku odrzucenia z przyczyn formalnych – weryfikacja Formularza zostaje zakończona (pozostałe kryteria nie podlegają wówczas weryfikacji).
14. Kandydat (a w przypadku osób ubezwłasnowolnionych jego ustawowy opiekun) lub osoba działająca za niego zobowiązuje się naprawienia wszelkich szkód wywołanych złożeniem niezgodnego ze stanem faktycznym oświadczenia, w szczególności do zapłaty na rzecz Realizatora kwoty odpowiadającej kwocie wydatków z uwagi na niespełnienie przez Kandydata kryteriów objęcia usługą wraz z ewentualnymi odsetkami.
15. Koordynator usług mieszkalnictwa wspomaganego w terminie do 7 dni od złożenia poprawnie wypełnionego formularza, przekazuje Kandydatowi (w przypadku osób ubezwłasnowolnionych Kandydatowi i jego opiekunowi) lub osobie działającej w jego imieniu informację o wyniku oceny formalnej telefonicznie lub osobiście.
16. Osoby, które nie spełniły wymogów formalnych określonych w Regulaminie nie zostają zakwalifikowane do dalszego etapu rekrutacji, a dokumentacja ich dotycząca zostanie komisyjnie zniszczona po zakończeniu procesu kwalifikacji. Ze zniszczenia sporządzany jest protokół. Zniszczeniu nie podlega oświadczenie zgody o przetwarzaniu danych osobowych wraz z klauzulą informacyjną.
17. W ramach drugiego etapu rekrutacji, Kandydat bierze udział w diagnozie prowadzonej przez specjalistów, świadczących usługi mieszkalnictwa wspomaganego, w ramach której określany jest poziom funkcjonowania tej osoby, jej preferencje, predyspozycje i ograniczenia.
18. Ramowy wzór Formularza Diagnozy kandydata na uczestnika usługi mieszkalnictwa wspomaganego stanowi Załącznik nr 2 do Regulaminu. Realizator zastrzega sobie możliwość modyfikacji ww. wzoru. Powyższa modyfikacja nie wymaga zmiany Regulaminu.
19. W przypadku pozyskania w trakcie diagnozy informacji o niespełnianiu kryteriów wskazanych w § 3 ust. 1-3 Regulaminu, Kandydat nie zostanie zakwalifikowany do udziału w usłudze ust. 16 stosuje się odpowiednio.
20. Na podstawie diagnozy przeprowadzonej przez zespół kwalifikacyjny podmiot świadczący usługi mieszkalnictwa wspomaganego dokonuje zakwalifikowania lub nie osoby z niepełnosprawnościami sprzężonymi do udziału w usłudze mieszkalnictwa wspomaganego dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi. Koordynator usług

pobierz komplet dokumentów

mieszkalnictwa wspomaganego przekazuje Kandydatowi (w przypadku osób ubezwłasnowolnionych Kandydatowi i jego opiekunowi) lub innej osobie działającej za niego informację o zakwalifikowaniu lub niezakwalifikowaniu do udziału w usłudze mieszkalnictwa wspomaganego bezpośrednio, a w przypadku braku możliwości bezpośredniego kontaktu z Kandydatem przekazuje mu ją zarówno telefonicznie jak i w formie pisemnej.

21. Z osobą z niepełnosprawnościami sprzężonymi zakwalifikowaną do objęcia usługami mieszkalnictwa wspomaganego zawierany jest Kontrakt, obejmujący uzgodnienia, odnoszące się m.in. do: celu i okresu wsparcia, rodzaju i zakresu świadczonych usług, sposobu realizacji indywidualnego planu działania. Kontrakt ten jest zawierany pomiędzy podmiotem świadczącym usługi a osobą zakwalifikowaną do udziału w usłudze mieszkalnictwa wspomaganego lub z jego ustawowym opiekunem - w przypadku osób ubezwłasnowolnionych lub inną osobą działającą za nią.
22. W przypadku zakwalifikowania do udziału w usłudze mieszkalnictwa wspomaganego osoby z niepełnosprawnościami sprzężonymi, ze wsparcia mogą korzystać również rodzice / opiekunowie tej osoby, pod warunkiem złożenia do koordynatora usług mieszkalnictwa wspomaganego prawidłowo wypełnionego Formularza i zakwalifikowania ich do udziału w usłudze mieszkalnictwa wspomaganego.
Z rodzicami/opiekunami zakwalifikowanymi do udziału w usłudze mieszkalnictwa wspomaganego nie zawiera się Kontraktu. Do udziału w usłudze mieszkalnictwa wspomaganego nie będą kwalifikowani rodzice / opiekunowie spełniający przesłanki wskazane w §3 ust. 3 pkt 3-9 oraz pkt 11-12.

§ 5

Zasady udziału w usłudze mieszkalnictwa wspomaganego

1. Udział w usłudze mieszkalnictwa wspomaganego ma charakter dobrowolny. Osoba z niepełnosprawnościami sprzężonymi (lub jej rodzic/opiekun) ma prawo zrezygnować z udziału w dowolnym momencie.
2. Przez datę rozpoczęcia udziału rozumie się datę podpisania Kontraktu przez osobę z niepełnosprawnościami sprzężonymi (lub jego opiekuna - w przypadku osób ubezwłasnowolnionych lub inną osobę działającą za tę osobę) lub zakwalifikowania do udziału w usłudze jej rodzica / opiekuna (w sytuacji, gdy zakwalifikowanie rodzica /

opiekuna nastąpi później niż podpisanie Kontraktu przez osobę z niepełnosprawnościami). Przez datę zakończenia udziału w usłudze rozumie się:

1) datę zakończenia okresu, na jaki został zawarty Kontrakt lub
2) datę złożenia rezygnacji z udziału usłudze lub
3) datę wypowiedzenia Kontraktu przez jedną ze stron, w tym m.in. z przyczyn wynikających z wystąpienia sytuacji / zachowań, stanowiących zagrożenie lub naruszenie bezpieczeństwa osób biorących udział w usłudze lub personelu świadczącego usługi lub w innych przypadkach określonych w Kontrakcie oraz pozyskania informacji w trakcie udziału w usłudze o występowaniu sytuacji określonych w § 3 ust. 3.

3. O rezygnacji z udziału w usłudze należy poinformować koordynatora usług mieszkalnictwa wspomaganego. Rezygnacja powinna mieć formę pisemną. W przypadku złożenia rezygnacji w innej formie koordynator sporządza notatkę.
4. Zakończenie udziału w usłudze przez osobę z niepełnosprawnościami powoduje zakończenie świadczenia wsparcia dla rodziców / opiekunów tej osoby.
5. Usługi mieszkalnictwa wspomaganego dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi są świadczone zgodnie ze Standardem, który przewiduje możliwość świadczenia usług mieszkalnictwa wspomaganego w mieszkaniu, które osoba zakwalifikowana zamieszkuje lub w mieszkaniu wspomaganym.
6. W mieszkaniu wspomaganym prowadzonym obowiązują zasady pobytu w mieszkaniu wspomaganym przyjęty przez podmiot je prowadzący.
7. Osoba biorąca udział w usłudze aktywnie uczestniczy w opracowaniu indywidualnego planu działania. Jest również zobowiązana realizować z zaangażowaniem wskazane w indywidualnym planie działania założenia, w szczególności w zakresie włączenia społecznego, aktywizacji osobistej i zawodowej, w tym poprzez uczestniczenie w formach zewnętrznych np. Środowiskowym Domu Samopomocy, Warsztatach Terapii Zajęciowej, Zakładzie Aktywności Zawodowej, Zakładzie Pracy Chronionej i innych zgodnie ze zdiagnozowanymi potrzebami i możliwościami.
8. W przypadku wystąpienia sytuacji/zdarzeń związanych z zagrożeniem lub naruszeniem bezpieczeństwa osób objętych usługami mieszkalnictwa wspomaganego, niezależnie od wykonania innych obowiązków wynikających z przepisów prawa, personel świadczący

pobierz komplet dokumentów

usługi mieszkalnictwa wspomaganego jest zobowiązany poinformować o tym niezwłocznie koordynatora usług mieszkalnictwa wspomaganego.

9. W przypadku wystąpienia sytuacji/zdarzeń związanych z zagrożeniem lub naruszeniem bezpieczeństwa personelu świadczącego usługi mieszkalnictwa wspomaganego, niezależnie od wykonania innych obowiązków wynikających z przepisów prawa, personel przerywa świadczenie usług i informuje o tym niezwłocznie koordynatora usług mieszkalnictwa wspomaganego.
10. Uczestnik jest zobowiązany do udostępniania dokumentów, w tym dokumentów źródłowych potwierdzających wiarygodność złożonych oświadczeń oraz informacji (m.in. do dokonania oceny jakości i celowości działań realizowanych w ramach usługi), o które może wnioskować lub inne uprawnione podmioty oraz do udostępniania dokumentów i udzielania informacji każdorazowo na wniosek tych podmiotów.

§ 6

Postanowienia końcowe

Sprawy nieuregulowane niniejszym Regulaminem rozstrzygane są przez Realizatora.

Załączniki:

1. Ramowy wzór Formularza zgłoszeniowego do udziału w usłudze mieszkalnictwa
2. Ramowy wzór Formularza Diagnozy kandydata do objęcia usługami mieszkalnictwa wspomaganego

Załącznik nr 1 do Regulaminu rekrutacji i uczestnictwa
w usłudze mieszkalnictwa wspomaganego

dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi Formularz zgłoszeniowy dotyczy:

- osoby z niepełnosprawnościami,
- rodzica / opiekuna osoby z niepełnosprawnościami.

Formularz zgłoszeniowy
do uczestnictwa w usłudze mieszkalnictwa wspomaganego dla
osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi
zgodnie ze standardem opracowanym w ramach projektu

„Sami-Dzielni! Nowe standardy mieszkalnictwa wspomaganego dla osób
z niepełnosprawnościami sprzężonymi"

Zwracam się z wnioskiem o przyznanie wsparcia w formie usług mieszkalnictwa wspomaganego zgodnie ze standardem usług mieszkalnictwa wspomaganego dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi opracowanym w ramach Projektu „Sami-Dzielni! Nowe standardy mieszkalnictwa wspomaganego dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi".
[Zakres danych osobowych określa Realizator.]

1. Imię i nazwisko:…….

2. Data urodzenia: …….

3. PESEL: …….

4. Płeć: …….

5. Wykształcenie: ……

6. Adres zamieszkania i dane teleadresowe

Ulica: …….

pobierz komplet dokumentów

Numer budynku: …….

Numer lokalu: …….

Kod pocztowy: …….

Miejscowość: …….

Gmina: …….

Powiat: …….

Województwo: …….

Numer telefonu kontaktowego: …….

Adres e-mail osoby ubiegającej się o korzystanie z usług lub jej opiekuna:

…….

7. Status osoby:

- osoba pracująca – miejsce zatrudnienia (dotyczy również osoby pracującej na własny rachunek)

- osoba ucząca się – miejsce nauki: ……,

- inne: …….

CZĘŚĆ DOTYCZĄCA TYLKO OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Dokument potwierdzający niepełnosprawność sprzężoną

1.orzeczenie o …… nr …….. z dnia ……..
na czas określony do ……../
orzeczenie stałe* wydane przez ……..

……
……, **z którego wynika występowanie niepełnosprawności sprzężonej (załącznik nr 1 do formularza)** lub

2.orzeczenie o …… nr …….. z dnia …… na czas określony do……
/orzeczenie stałe* wydane przez……..

……

(załącznik nr 1 do formularza) i zaświadczenie lekarskie nr …… z dnia …… o współwystępowaniu dysfunkcji innej niż wymienionej w orzeczeniu (załącznik nr 2).

* Niepotrzebne skreślić

……

Data i podpis Kandydata i jego opiekuna prawnego lub innej osoby działającej za tę osobę – w przypadku osób ubezwłasnowolnionych

pobierz komplet dokumentów

OŚWIADCZENIA OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ

1. Zapoznałem/-am się z Regulaminem rekrutacji i uczestnictwa w usłudze mieszkalnictwa wspomaganego dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi i zobowiązuję się do jego stosowania.
2. Jestem świadoma/y, że złożenie Formularza zgłoszeniowego nie jest równoznaczne z zakwalifikowaniem do udziału w usłudze.
3. Potwierdzam wypełnienie wobec mnie obowiązku informacyjnego (przekazanie Klauzuli Informacyjnej zgodnie z art. 13 lub art. 14 RODO) przez administratora danych osobowych, którym jest ....., w związku z przetwarzaniem moich danych osobowych niezbędnych do objęcia usługą mieszkalnictwa wspomaganego dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi.
4. Oświadczam, iż posiadam pełną zdolność do czynności prawnych / jestem osobą ubezwłasnowolnioną częściowo / jestem osobą ubezwłasnowolnioną całkowicie*.
5. Oświadczam, że spełniam warunki określone w § 3 ust. 3 ust. 1-3 Regulaminu rekrutacji i uczestnictwa w usłudze mieszkalnictwa wspomaganego dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi.
6. Oświadczam, że dane zawarte w niniejszym Formularzu są zgodne ze stanem faktycznym i zobowiązuję się do udostępnienia dokumentów źródłowych potwierdzających wiarygodność złożonych oświadczeń. Jednocześnie zobowiązuję się naprawienia wszelkich szkód wywołanych złożeniem niezgodnego ze stanem faktycznym oświadczenia, w szczególności do.....

.....

Data i podpis Kandydata i jego opiekuna prawnego lub innej osoby działającej za tę osobę – w przypadku osób ubezwłasnowolnionych

OŚWIADCZENIA RODZICA / OPIEKUNA

1. Oświadczam, że sprawuję faktyczną opiekę nad ……. (imię i nazwisko), tj. osobą z niepełnosprawnością sprzężoną.
2. Oświadczam, iż ww. osoba pozostająca pod moją opieką jest osobą posiadającą pełną zdolność do czynności prawnych / ubezwłasnowolnioną częściowo / ubezwłasnowolnioną całkowicie*.
3. Zapoznałem/-am się z Regulaminem rekrutacji i uczestnictwa w usłudze mieszkalnictwa wspomaganego dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi i zobowiązuję się do jego stosowania.
4. Jestem świadoma/y, że złożenie Formularza zgłoszeniowego nie jest równoznaczne z zakwalifikowaniem do udziału w usłudze.
5. Potwierdzam wypełnienie wobec mnie obowiązku informacyjnego (przekazanie Klauzuli Informacyjnej zgodnie z art. 13 lub art. 14 RODO) przez administratora danych osobowych, którym jest ……, w związku z przetwarzaniem moich danych osobowych niezbędnych do realizacji usługi mieszkalnictwa wspomaganego dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi.
6. Oświadczam, że nie podlegam wyłączeniu z powodów określonych w §3 ust. 3 pkt 3-9, 11-12 Regulaminu rekrutacji i uczestnictwa w usłudze mieszkalnictwa wspomaganego dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi.
7. Oświadczam, że dane zawarte w niniejszym Formularzu są zgodne ze stanem faktycznym i zobowiązuję się do udostępnienia dokumentów źródłowych potwierdzających wiarygodność złożonych oświadczeń. Jednocześnie zobowiązuję się naprawienia wszelkich szkód wywołanych złożeniem niezgodnego ze stanem faktycznym oświadczenia, w szczególności do zapłaty na rzecz …… kwoty odpowiadającej kwocie wydatków uznanych za niekwalifikowalne z uwagi na niespełnianie przez osobę wskazaną w pkt 1 kryteriów udziału w usłudze, wraz z ewentualnymi odsetkami.

……

Data i podpis Kandydata (opiekuna/rodzica)

pobierz komplet dokumentów

……

(imię i nazwisko Kandydata / rodzica / opiekuna)

KLAUZULA ZGODY

Wyrażam zgodę na przetwarzanie moich danych osobowych w zakresie zawartym w formularzu zgłoszeniowym, stanowiącym załącznik nr 1 do Regulaminu oraz w formularzu Diagnozy kandydata, stanowiącego załącznik nr 2 do Regulaminu, przez Administratora, tj. …..w celu …….

……

(data, podpis Kandydata)

Oświadczam, że zostałem/am poinformowany/a, że zgoda może zostać cofnięta w dowolnym momencie poprzez przesłanie na adres siedziby ……, pisma z oświadczeniem o cofnięciu zgody.

……

(data, podpis Kandydata)

KLAUZULA INFORMACYJNA[1]

[1] Obowiązek informacyjny wypełnia podmiot realizujący usługę mieszkalnictwa wspomaganego dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi.

pobierz komplet dokumentów

Załącznik nr 2 do Regulaminu rekrutacji i uczestnictwa
w usłudze mieszkalnictwa wspomaganego
dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi

Ramowy wzór

Formularz Diagnozy Kandydata

do objęcia usługami mieszkalnictwa wspomaganego

zgodnie ze standardem opracowanym w ramach projektu
„Sami-Dzielni! Nowe standardy mieszkalnictwa wspomaganego
dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi"

Część A – dotyczy osoby z niepełnosprawnością sprzężoną

Imię i nazwisko	
Rodzaje i stopnie niepełnosprawności	
Obecnie korzysta ze wsparcia w	☐ Warsztacie Terapii Zajęciowej ☐ Środowiskowym Domu Samopomocy ☐ Zakładzie Aktywności Zawodowej ☐ inne _____

16

Imię i nazwisko	
Jest pod opieką lekarza specjalisty	☐ tak – jakiego? _____ ☐ nie
Mieszkał/-a już z dala od rodziców/opiekunów	☐ tak – jak długo? _____ ☐ nie
Uczy się obecnie	☐ tak – gdzie? _____ ☐ nie
MOCNE STRONY (w tym np. zainteresowania/hobby/sposoby spędzania wolnego czasu/rytuały dnia codziennego/ulubione czynności)	
POTRZEBY / OBSZARY WYMAGAJĄCE WSPARCIA	
Inne niezbędne informacje (np. zachowania trudne, informacje dot. stanu zdrowia, przyjmowanych leków, przeciwwskazania do zamieszkania z osobą z inną niepełnosprawnością, specjalne potrzeby, informacja o sposobach komunikowania się – w tym konieczność stosowania komunikacji alternatywnej)	

pobierz komplet dokumentów

Imię i nazwisko					
1 – całkowita niesamodzielność 2 - częściowa samodzielność (wykonuje czynność z niewielką pomocą) 3 - całkowita samodzielność (wykonuje czynności bez pomocy innych osób)	**1**	**2**	**3**	Sposób pozyskania informacji (np. obserwacja, rozmowa z kandydatem, rozmowa z opiekunem)	Uwagi
Mycie się i ubieranie	☐	☐	☐		
Przygotowywanie posiłków	☐	☐	☐		
Sprzątanie	☐	☐	☐		
Przyjmowanie leków	☐	☐	☐		
Korzystanie z urządzeń takich jak telefon, komputer	☐	☐	☐		
Korzystanie ze sprzętów AGD	☐	☐	☐		
Gospodarowanie pieniędzmi	☐	☐	☐		
Rozwiązywanie problemów	☐	☐	☐		
Podejmowanie decyzji	☐	☐	☐		
Organizacja czasu wolnego	☐	☐	☐		

Imię i nazwisko					
Załatwianie spraw urzędowych	☐	☐	☐		
Przemieszczanie się	☐	☐	☐		
Korzystanie z komunikacji miejskiej/zbiorowej	☐	☐	☐		
Na etapie diagnozy uzyskano informacje, że osoba z niepełnosprawnościami sprzężonymi nie spełnia kryteriów/spełnia kryteria* wskazane w § 3 ust. 1-3 Regulaminu.					
POTRZEBA WSPARCIA ZE STRONY SPECJALISTÓW (z kadry fakultatywnej)					
☐ tak – jakiego specjalisty? _____					☐ nie

W wyniku przeprowadzonej diagnozy postanawia się zakwalifikować/nie zakwalifikować* do objęcia usługami mieszkalnictwa wspomaganego Panią/Pana ……

KOMISJA KWALIFIKACYJNA

Imię i nazwisko	Funkcja	Podpis

pobierz komplet dokumentów

Część B – dotyczy rodzica/opiekuna osoby z niepełnosprawnością sprzężoną

Imię i nazwisko	
OBSZARY/FORMY WSPARCIA	
Inne niezbędne informacje (w tym specjalne potrzeby, informacja o konieczności komunikacji alternatywnej)	
Na etapie diagnozy uzyskano informacje, że rodzic/opiekun osoby z niepełnosprawnością podlega/nie podlega wyłączeniu* z powodów określonych w § 3 ust. 3 pkt 3-9 oraz 11-12 Regulaminu.	

W wyniku przeprowadzonej diagnozy postanawia się zakwalifikować/nie zakwalifikować* do objęcia usługami mieszkalnictwa wspomaganego Panią/Pana …….. .

KOMISJA KWALIFIKACYJNA		
Imię i nazwisko	Funkcja	Podpis

_____

* niewłaściwe skreślić

Ramowy wzór

Kontrakt

zawarty w dniu …….. pomiędzy ……,

zwanym dalej „podmiotem świadczącym usługi”,

a Panem/Panią .....,

zamieszkałą/ym w ……,

przy ul. .....,

zwaną dalej „osobą objętą usługami”.

§ 1

Informacje ogólne

1. Niniejszy kontrakt został zawarty w związku z udziałem w usłudze mieszkalnictwa wspomaganego dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi realizowanego przez …….
2. W ramach kontraktu osobie objętej usługami będą świadczone usługi zgodnie ze Standardem usług mieszkalnictwa wspomaganego dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi, opracowanym w ramach projektu pn. „Sami-Dzielni! Nowe standardy mieszkalnictwa wspomaganego dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi”.
3. Kontrakt zostaje zawarty na czas określony od …….. do …….. . Okres ten jest tożsamy z okresem świadczenia usług.
4. Osoba będzie objęta usługami mieszkalnictwa wspomaganego w:
   1) mieszkaniu, w którym zamieszkuje zlokalizowanym w …… ul. ……
      w okresie od …… do ……..;
   2) mieszkaniu wspomaganym zlokalizowanym w ……..,
      przy ul. …… w okresie od …… Do …… .

21

pobierz komplet dokumentów

§ 2

Czas trwania i warunki rozwiązania kontraktu

1. Kontrakt wygasa wraz z upływem okresu wskazanego w § 1 ust. 4 niniejszego kontraktu lub rozwiązany za porozumieniem stron.
2. Kontrakt może być rozwiązany w każdej chwili.
3. Osoba objęta usługami może wypowiedzieć kontrakt w przypadku:
   1) rezygnacji z udziału w usłudze mieszkalnictwa wspomaganego;
   2) pogorszenia się stanu zdrowia osoby objętej usługami, skutkującego niemożnością dalszej realizacji indywidualnego planu działania.
4. Podmiot świadczący usługi może wypowiedzieć kontrakt w sytuacji:
   1) naruszenia Zasad pobytu w mieszkaniu wspomaganym;
   2) wystąpienia zachowań, stanowiących zagrożenie lub naruszenie bezpieczeństwa osób objętych usługami mieszkalnictwa wspomaganego lub personelu świadczącego usługi;
   3) pogorszenia się stanu zdrowia osoby objętej usługami, skutkującego niemożnością dalszej realizacji indywidualnego planu działania;
   4) niestosowania się do postanowień niniejszego kontraktu;
   5) oraz w innych przypadkach.

Wypowiedzenie kontraktu wymaga formy pisemnej pod rygorem nieważności.

§ 3

Rodzaj i zakres wsparcia

1. Zakres usług mieszkalnictwa wspomaganego świadczonych osobie objętej usługami został określony w opracowanym z udziałem osoby objętej usługami indywidualnym planie działania, stanowiącym załącznik nr 1 do niniejszego kontraktu.
2. Indywidualny plan działania obejmuje również usługi świadczone rodzicom / opiekunom, tj.: Pani / Panu
   ……. .
3. Zmiana indywidualnego planu działania nie wymaga aneksowania kontraktu.
4. Osoba objęta usługami oświadcza, że rozumie i akceptuje indywidualny plan działania.

5. Okres wskazany w § 1 ust. 4 może ulec zmianie na wniosek osoby objętej usługami (za zgodą podmiotu świadczącego usługi) lub na wniosek podmiotu świadczącego usługi (za zgodą osoby objętej usługami). Zmiany te wymagają aneksowania kontraktu.
6. Osoba objęta usługami, w trakcie zamieszkiwania w mieszkaniu wspomaganym zobowiązuje się do przestrzegania Zasad pobytu w mieszkaniu wspomaganym, stanowiącego załącznik nr 2 do niniejszego kontraktu.
7. Osoba objęta usługami w trakcie pobytu w mieszkaniu wspomaganym będzie mieszkała w pokoju jednoosobowym/dwuosobowym*. Mieszkanie wspomagane jest wyposażone i dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami zgodnie ze standardem usług mieszkalnictwa wspomaganego.
8. W trakcie pobytu w mieszkaniu wspomaganym osobie objętej usługami nie jest zapewniane wyżywienie. Osoba objęta usługami oświadcza, że zapewni wyżywienie dla siebie.

§ 4

Prawa i obowiązki osoby objętej usługami

1. Osoba objęta usługami ma prawo do:
   1) współtworzenia indywidualnego planu działania oraz zgłaszania uwag i propozycji zmian w trakcie jego realizacji;
   2) korzystania ze wsparcia dostosowanego do indywidualnych potrzeb i możliwości, w tym usług wynikających z indywidualnego planu działania;
   3) pomocy i odpowiedniego wsparcia ze strony zatrudnionych specjalistów świadczących usługi mieszkalnictwa wspomaganego;
   4) samodzielnego podejmowania decyzji jej dotyczących;
   5) godnego i równego traktowania przez personel świadczący usługi mieszkalnictwa wspomaganego;
   6) zgłaszania skarg koordynatorowi usług mieszkalnictwa wspomaganego, a w przypadku gdy skarga dotyczy koordynatora, do podmiotu świadczącego usługi na terenie Gminy ……;
   7) odmowy uczestnictwa w treningach, organizowanych zajęciach, wyjściach, w szczególności ze względu na złe samopoczucie;

pobierz komplet dokumentów

8) rezygnacji z udziału w usłudze.

2. Do obowiązków osoby objętej usługami należy:
   1) traktowanie z szacunkiem i życzliwością innych osób – w tym personelu świadczącego usługi mieszkalnictwa wspomaganego oraz szanowanie ich praw;
   2) troska o bezpieczeństwo własne i innych osób poprzez przestrzeganie podstawowych zasad bezpieczeństwa;
   3) współpraca z personelem świadczącym usługi mieszkalnictwa wspomaganego;
   4) realizacja z zaangażowaniem wskazanych w indywidualnym planie działania założeń;
   5) informowanie o zaistniałych problemach i nadużyciach ze strony personelu i innych osób;
   6) przestrzeganie Zasad pobytu w mieszkaniu wspomaganym prowadzonym przez podmiot świadczący usługi.

§ 5

Odpłatność za usługi

1. Podmiot świadczący usługi ustala miesięczną opłatę za pobyt w mieszkaniu wspomaganym prowadzonym w wysokości …… zł. Opłata nie obejmuje kosztów wyżywienia.
2. W uzasadnionych przypadkach osoba objęta usługami może zostać zwolniona z opłaty lub jej części.
3. Miesięczna opłata za pobyt w mieszkaniu wspomaganym jest regulowana przez osobę objętą usługami gotówką w…… lub w formie przelewu bankowego na konto podmiotu świadczącego usługi o numerze ……. prowadzone w …….
4. Wpłaty dokonuje się z góry za jeden miesiąc do 30 dnia każdego miesiąca. Opłatę za pierwszy miesiąc wnosi się do 7 dni od dnia podpisania kontraktu, proporcjonalnie do okresu zamieszkiwania w tym miesiącu.

§ 6

Postanowienia końcowe

1. W sprawach nieuregulowanych postanowieniami niniejszego kontraktu mają zastosowanie przepisy Kodeksu Cywilnego.
2. Wszelkie spory mogące wyniknąć w związku z wykonywaniem kontraktu, strony poddają rozstrzygnięciu przez właściwe sądy powszechne.
3. Zmiany w kontrakcie wymagają formy pisemnej pod rygorem nieważności.
4. Zmiany w załącznikach wchodzą w życie w terminie 7 dni od dnia ich zaakceptowania przez osobę objętą usługami. Osoba objęta usługami może wypowiedzieć kontrakt w sytuacji, gdy nie akceptuje tych zmian.
5. Kontrakt został sporządzony w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, po jednym dla każdej ze stron.

……

Podpis osoby objętej usługami i jej opiekuna prawnego (w przypadku osób ubezwłasnowolnionych lub inna osoba działająca za tę osobę)

……

Podpis koordynatora usług mieszkalnictwa wspomaganego

Załączniki:

1. Indywidualny plan działania
2. Zasady pobytu w mieszkaniu wspomaganym mieszczącym się w …….. przy ul. …… .

pobierz komplet dokumentów

Załącznik nr 1 do Kontraktu zawartego w dn. ……
w związku z objęciem usługami mieszkalnictwa
wspomaganego dla osób z niepełnosprawnościami
sprzężonymi

RAMOWY WZÓR

ZASADY POBYTU
W MIESZKANIU WSPOMAGANYM
MIESZCZĄCYM SIĘ PRZY …….. (adres)

§ 1
Postanowienia Ogólne

1. Niniejszy dokument określa zasady funkcjonowania mieszkania wspomaganego, zwanego dalej mieszkaniem, prowadzonego na terenie Gminy …….. przez …… w oparciu o standard usług mieszkalnictwa wspomaganego opracowany w ramach projektu pn. „Sami-Dzielni! Nowe standardy mieszkalnictwa wspomaganego dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi".
2. Mieszkanie przeznaczone jest dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi, objętych usługami mieszkalnictwa wspomaganego dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi.
3. Celem pobytu w mieszkaniu jest:
   - przygotowanie osób w nim przebywających, pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia i osiągnięcia częściowej lub całkowitej samodzielności (forma treningowa)*,
   - zapewnienie pomocy w prowadzeniu samodzielnego życia (forma wspierana)[2]*.

* skreślić, jeśli nie dotyczy

4. Wsparcie świadczone w mieszkaniu obejmuje między innymi:
   1) treningi, np. samodzielności, interpersonalny, umiejętności społecznych, załatwiania spraw urzędowych, spędzania wolnego czasu, umiejętności praktycznych, higieny, gotowania i inne w zależności od potrzeb i możliwości osoby objętej usługami*,
   2) poradnictwo specjalistyczne i pomoc psychologiczną,
   3) usługi opiekuńczo-wspierające,
   4) pracę socjalną,
   5) usługi asystenckie,
   6) inne usługi aktywnej integracji.
5. Mieszkanie funkcjonuje w oparciu o:
   1) ogólnoeuropejskie wytyczne dotyczące przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności,
   2) standard usług mieszkalnictwa wspomaganego dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi opracowanego w ramach projektu pn. „Sami-Dzielni! Nowe standardy mieszkalnictwa wspomaganego dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi” w ramach Programu Operacyjnego Wiedza-Edukacja-Rozwój 2014-2020, Działanie 2.8 Rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym.

§ 2

Organizacja mieszkania

1. Mieszkanie o powierzchni …….. m² znajduje się w budynku zlokalizowanym przy ul. …….. w …….. .
2. Mieszkanie składa się z:
   1) sypialni
   2) pomieszczeń wspólnych tj.:
      a) kuchni (z funkcją jadalni/z funkcją jadalni i pokojem dziennym),
      b) pokoju dziennego,
      c) łazienki / … łazienek wraz z WC.
3. W mieszkaniu znajdują się podstawowe meble i wyposażenie.

pobierz komplet dokumentów

4. Mieszkanie wyposażone jest w instalację wodną, kanalizacyjną, elektryczną oraz wszelkie niezbędne instalacje, a także system przyzywowy (przywoławczy) i niezbędne czujniki bezpieczeństwa.
5. Bezpośredni nadzór nad funkcjonowaniem mieszkania i realizacją usług mieszkalnictwa wspomaganego sprawuje koordynator usług mieszkalnictwa wspomaganego.
6. Ponadto podmiot świadczący usługi zatrudnia kadrę świadczącą usługi mieszkalnictwa wspomaganego w mieszkaniu - stosownie do potrzeb osób zamieszkujących w mieszkaniu.
7. W mieszkaniu mogą przebywać także wolontariusze. Ich działania mogą polegać na spędzaniu czasu wolnego z osobami z niepełnosprawnościami.
8. W mieszkaniu nie może zamieszkiwać jednocześnie więcej niż …… osób.

§ 3

Prawa i obowiązki osób objętych usługami

1. Osoby objęte usługami mieszkalnictwa wspomaganego mają prawo do:
   1) bezpiecznych i właściwych warunków do odpoczynku, nauki, pracy własnej, przygotowania posiłków;
   2) współtworzenia indywidualnego planu działania oraz zgłaszanie uwag i propozycji zmian w trakcie jego realizacji;
   3) korzystania ze wsparcia dostosowanego do indywidualnych potrzeb i możliwości, w tym oferowanych usług wynikających z indywidualnego planu działania;
   4) pomocy i odpowiedniego wsparcia ze strony zatrudnionych specjalistów świadczących usługi mieszkalnictwa wspomaganego;
   5) samodzielnego podejmowania decyzji jej dotyczących oraz współdecydowania wraz z innymi mieszkańcami i pracownikami o sprawach dotyczących mieszkania;
   6) samodzielnego opuszczania mieszkania;
   7) godnego i równego traktowania przez inne osoby objęte usługami i pracowników świadczących usługi mieszkalnictwa wspomaganego;
   8) zgłaszania skarg koordynatorowi usług mieszkalnictwa wspomaganego, a w przypadku, gdy skarga dotyczy koordynatora, podmiotu świadczącego usługi na terenie Gminy ……..;
   9) korzystania na prawach równego dostępu z pomieszczeń wspólnych mieszkania;

10) korzystania ze wszystkich urządzeń i wyposażenia znajdującego się w mieszkaniu, o ile nie stanowi ono własności prywatnej innego mieszkańca;
11) umieszczenia w swoim pokoju drobnych sprzętów i elementów wyposażenia (rzeczy te stanowią własność prywatną osoby objętej usługami, dlatego ma ona obowiązek zabrać te rzeczy po zakończeniu pobytu w mieszkaniu);
12) odmowy uczestnictwa w treningach, organizowanych zajęciach, wyjściach w szczególności ze względu na złe samopoczucie;
13) rezygnacji z usług.

2. Do obowiązków osób objętych usługami należy:
   1) traktowanie z szacunkiem i życzliwością innych osób – mieszkańców, pracowników, wolontariuszy, gości oraz szanowanie ich praw;
   2) troska o własne bezpieczeństwo oraz innych osób przebywających w mieszkaniu, a także przestrzeganie zasad bezpieczeństwa;
   3) poszanowanie prawa do odpoczynku i prywatności osób przebywających w mieszkaniu oraz przestrzeganie norm i zasad współżycia społecznego;
   4) współpraca z zespołem specjalistów (personelu) świadczącego usługi mieszkalnictwa wspomaganego;
   5) realizacja z zaangażowaniem indywidualnego planu działania*;
   6) informowanie koordynatora usług mieszkalnictwa wspomaganego lub innego pracownika mieszkania o samodzielnym opuszczaniu mieszkania;
   7) zgłaszanie swojej nieobecności w mieszkaniu przekraczającej 24 godziny co najmniej z jednodniowym wyprzedzeniem koordynatorowi usług mieszkalnictwa wspomaganego;
   8) informowanie koordynatora usług mieszkalnictwa wspomaganego lub podmiot świadczący usługi / prowadzący mieszkanie o zaistniałych trudnościach i nieporozumieniach;
   9) dbałość o utrzymywanie pokoi oraz pomieszczeń wspólnych w czystości i zachowywanie porządku w mieszkaniu;
   10) korzystanie z wyposażenia mieszkania zgodnie z jego przeznaczeniem;
   11) poszanowanie sprzętów i wyposażenia mieszkania oraz rzeczy będących własnością prywatną innych mieszkańców;

pobierz komplet dokumentów

12) pokrycie ewentualnych kosztów związanych z naprawą sprzętów/urządzeń powstałych w wyniku zawinionych przez siebie szkód;
13) oszczędne korzystanie z mediów (prąd, woda, gaz);
14) zachowanie trzeźwości i nieużywanie środków odurzających;
15) przestrzeganie ciszy nocnej w godzinach od 22.00 – 6.00;
16) pilnowanie kluczy do mieszkania;
17) planowanie ze współmieszkańcami wizyt gości w uzgodnieniu z koordynatorem usług mieszkalnictwa wspomaganego;
18) umożliwienia wizytowania mieszkania osobom upoważnionym (z zastrzeżeniem, że będzie się ono odbywało tylko za zgodą i w obecności mieszkańca).

3. W mieszkaniu zabrania się:
   1) przyjmowania gości od godziny …. do godziny …,
   2) przyjmowania gości będących pod wpływem alkoholu lub/i środków odurzających;
   3) stosowania przemocy fizycznej i psychicznej;
   4) zakłócania spokoju domowego;
   5) spożywania alkoholu (dopuszczalne jest spożywanie alkoholu w rozsądnych ilościach przy okazji imienin, urodzin i za zgodą wszystkich mieszkańców oraz koordynatora usług mieszkalnictwa wspomaganego),
   6) posiadania, stosowania i rozprowadzania wszelkich rodzajów środków odurzających;
   7) palenia papierosów i innych wyrobów tytoniowych w mieszkaniu (palenie tytoniu jest dozwolone tylko na zewnątrz mieszkania);
   8) wynoszenia na zewnątrz przedmiotów stanowiących wyposażenie mieszkania;
   9) przebywania w sypialni należącej do współlokatora bez jego zgody lub pod jego nieobecność;
   10) udostępniania pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania oraz innych rzeczy będących na wyposażeniu mieszkania osobom nieupoważnionym;
   11) odstępowania kluczy do mieszkania osobom nieupoważnionym;
   12) posiadania zwierząt - ich pobyt w mieszkaniu jest możliwy jedynie za zgodą wszystkich mieszkańców (wyjątek stanowi pies przewodnik, jeśli żaden z pozostałych mieszkańców nie jest alergikiem i nie boi się psów).

§ 4

Współpraca z rodzicami, opiekunami osób przebywających w mieszkaniu

1. Wizyty rodziny i opiekunów odbywają się na życzenie osoby zamieszkującej. W sytuacji, w której będą one wpływać negatywnie na osoby w nim przebywające, prowadzenie lub efekty treningów, wizyty mogą zostać ograniczone przez koordynatora usług mieszkalnictwa wspomaganego.
2. Rodzinom i opiekunom osób objętych usługami nie przysługuje pobyt w mieszkaniu wspomaganym.
3. Podczas realizacji indywidualnego planu działania dla osoby objętej usługami mieszkalnictwa wspomaganego może być brana pod uwagę opinia jej rodziców/opiekunów, jeśli osoba, której plan dotyczy wyrazi na to zgodę lub w sytuacji, w której osoba ta jest ubezwłasnowolniona*.

§ 5

Utrata prawa do przebywania w mieszkaniu

1. Osoba objęta usługami utraci prawo do przebywania w mieszkaniu wraz z:
   1) datą zakończenia okresu świadczenia usług w mieszkaniu, określoną w Kontrakcie lub
   2) datą wypowiedzenia Kontraktu przez podmiot świadczący usługi lub tę osobę.
2. Osoba objęta usługami w przypadku utraty prawa do przebywania w mieszkaniu, zobowiązana jest:
   1) dobrowolnie opuścić mieszkanie i zabrać rzeczy prywatne,
   2) rozliczyć się ze wszystkich sprzętów stanowiących mienie mieszkania,
   3) zdać klucze koordynatorowi usług mieszkalnictwa wspomaganego,
   4) uregulować należne opłaty z tytułu użytkowania mieszkania.
3. Opuszczenie mieszkania powinno nastąpić najpóźniej w ostatnim dniu pobytu określonego w kontrakcie bądź w terminie do 3 dni od wypowiedzenia kontraktu.
4. Podmiot świadczący usługi nie ponosi odpowiedzialności za rzeczy prywatne osób objętych usługami, jak również za rzeczy pozostawione przez te osoby opuszczające mieszkanie.

pobierz komplet dokumentów

§ 6

Postanowienia końcowe

1. W przypadku naruszenia Zasad pobytu:
   1) Koordynator usług mieszkalnictwa wspomaganego może:
      a) przeprowadzić rozmowę interwencyjną lub upomnieć ustnie lub pisemnie osobę,
      b) przeprowadzić rozmowę interwencyjną z udziałem rodzica/opiekuna.
   2) Podmiot świadczący usługi może okresowo zawiesić udział w objęciu usługami lub wypowiedzieć Kontrakt dot. objęcia usługami.
2. W sprawach nieregulowanych niniejszymi Zasadami pobytu mają zastosowanie przepisy Kodeksu Cywilnego.
3. Osoby będące użytkownikami mieszkania wspomaganego zobowiązane są do pisemnego potwierdzenia zapoznania się z obowiązującymi Zasadami pobytu.
4. O wszelkich zmianach w Zasadach pobytu musi być powiadomiona osoba będąca stroną Kontraktu.

_____	_____
Miejscowość i data	Podpis osoby i opiekuna w przypadku osób ubezwłasnowolnionych lub osoby działającej za osobę objętą usługami
_____	_____
Miejscowość i data	Podpis koordynatora usług mieszkalnictwa wspomaganego

Załącznik nr 2 do Kontraktu zawartego w dn. ……

w związku z objęciem usługami mieszkalnictwa wspomaganego dla osób

z niepełnosprawnościami sprzężonymi

Ramowy wzór

INDYWIDUALNY PLAN DZIAŁANIA

Imię i nazwisko osoby:	
Realizacja usług ☐ w mieszkaniu wspomaganym w okresie od …… do …… . ☐ z wykorzystaniem własnego lokalu mieszkalnego osoby od …… do …… .	
Oczekiwania osoby z niepełnosprawnościami sprzężonymi	
Inne istotne informacje dla realizacji indywidualnego planu działania	
Cele indywidualnego planu działania	

33

pobierz komplet dokumentów

Imię i nazwisko osoby:	
Forma wsparcia (np. rodzaj treningu, usługi asystenckie)	**Oczekiwane efekty**
Specjaliści świadczący usługi	

……

Podpis osoby objętej usługami i opiekuna prawnego (w przypadku osób ubezwłasnowolnionych lub innej osoby działającej za tą osobę)

……

Podpis koordynatora usług mieszkalnictwa wspomaganego

DZIAŁANIA SKIEROWANE DO RODZICÓW/OPIEKUNÓW

Imię i nazwisko rodzica / opiekuna, któremu zostanie udzielone wsparcie	
Forma wsparcia	**Oczekiwane efekty**
Specjaliści świadczący usługi	

.....

Podpis rodzica / opiekuna

.....

Podpis koordynatora usług mieszkalnictwa wspomaganego

pobierz komplet dokumentów

Ramowy wzór

Karta realizacji

Indywidualnego Planu Działania

Imię i nazwisko osoby objętej usługami mieszkalnictwa wspomaganego

Data rozpoczęcia usług **Data zakończenia usług**

Miejsce zamieszkania

Imię i nazwisko rodzica / opiekuna

Podmiot świadczący usługi

zgodnie ze standardem usług mieszkalnictwa wspomaganego dla osób
z niepełnosprawnościami sprzężonymi opracowanym w ramach projektu

„Sami-Dzielni! Nowe standardy mieszkalnictwa wspomaganego
dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi!"

36

INDYWIDUALNY PLAN DZIAŁANIA

Imię i nazwisko osoby:	
Realizacja usług ☐ w mieszkaniu wspomaganym w okresie od ..... do ..... . ☐ z wykorzystaniem własnego lokalu mieszkalnego osoby od ..... do	
Oczekiwania osoby z niepełnosprawnościami sprzężonymi	
Inne istotne informacje dla realizacji indywidualnego planu działania	
Cele indywidualnego planu działania	
Forma wsparcia (np. rodzaj treningu, usługi asystenckie)	**Oczekiwane efekty**
Specjaliści świadczący usługi	

.....

Podpis osoby objętej usługami i opiekuna prawnego (w przypadku osób ubezwłasnowolnionych lub innej osoby działającej za tą osobę)

.....

Podpis koordynatora usług mieszkalnictwa wspomaganego

pobierz komplet dokumentów

DZIAŁANIA SKIEROWANE DO RODZICÓW/OPIEKUNÓW

Imię i nazwisko rodzica / opiekuna, któremu zostanie udzielone wsparcie	
Forma wsparcia	**Oczekiwane efekty**
Specjaliści świadczący usługi	

……

Podpis rodzica/opiekuna

……

Podpis koordynatora usług mieszkalnictwa wspomaganego

DZIENNIK USŁUG OSOBY OBJĘTEJ USŁUGAMI

Okres rozliczeniowy:							
Lp.	**Data**	**Rodzaj usługi**	**Czas trwania (od do)**	**Imię i nazwisko specjalisty**	**Podpis specjalisty**	**Podpis osoby objętej usługami**	**Uwagi**
1.							
2.							
3.							
4.							
5.							
6.							
7.							
8.							

.....

Podpis koordynatora usług mieszkalnictwa wspomaganego

pobierz komplet dokumentów

DZIENNIK USŁUG ŚWIADCZONYCH RODZICOWI / OPIEKUNOWI

Okres rozliczeniowy:							
Lp.	**Data**	**Rodzaj usługi**	**Czas trwania (od do)**	**Imię i nazwisko specjalisty**	**Podpis specjalisty**	**Podpis rodzica/opiekuna**	**Uwagi**
1.							
2.							
3.							
4.							
5.							
6.							
7.							
8.							

……

Podpis koordynatora usług mieszkalnictwa wspomaganego

OCENA REALIZACJI INDYWIDUALNEGO PLANU DZIAŁANIA

Data przeprowadzenia oceny		Osoby uczestniczące w ocenie	

Cel	Opinia osoby objętej usługami dot. realizacji celów (np. jak zmieniła się jej sytuacja, które umiejętności uległy poprawie, sukcesy i trudności podczas realizowania planu)	Opinia personelu dot. realizacji celów	Osiągnięcie założonych efektów w skali od 0 do 2 (*0 – nie osiągnięto, 1 – osiągnięto częściowo, 2 – osiągnięto w pełni)*

1 – całkowita niesamodzielność 2 - częściowa samodzielność (wykonuje czynność z niewielką pomocą) 3 - całkowita samodzielność (wykonuje czynności bez pomocy innych osób)	**1**	**2**	**3**	Sposób pozyskania informacji (np. obserwacja, rozmowa z kandydatem, rozmowa z opiekunem)	Uwagi

pobierz komplet dokumentów

1 – całkowita niesamodzielność 2 - częściowa samodzielność (wykonuje czynność z niewielką pomocą) 3 - całkowita samodzielność (wykonuje czynności bez pomocy innych osób)	**1**	**2**	**3**	Sposób pozyskania informacji (np. obserwacja, rozmowa z kandydatem, rozmowa z opiekunem)	Uwagi
Mycie się i ubieranie	☐	☐	☐		
Przygotowywanie posiłków	☐	☐	☐		
Sprzątanie	☐	☐	☐		
Przyjmowanie leków	☐	☐	☐		
Korzystanie z urządzeń takich jak telefon, komputer	☐	☐	☐		
Korzystanie ze sprzętów AGD	☐	☐	☐		
Gospodarowanie pieniędzmi	☐	☐	☐		
Rozwiązywanie problemów	☐	☐	☐		
Podejmowanie decyzji	☐	☐	☐		
Organizacja czasu wolnego	☐	☐	☐		
Załatwianie spraw urzędowych	☐	☐	☐		
Przemieszczanie się	☐	☐	☐		
Korzystanie z komunikacji miejskiej/zbiorowej	☐	☐	☐		
Ustalenia					

Ustalenia	
1. Jak przebiegała współpraca z rodziną/opiekunami? 2. Jak zmieniła się sytuacja rodziny / opiekunów, ich postawy względem osoby z niepełnosprawnościami?	

Imię i nazwisko	Funkcja	Podpis
	Osoba objęta usługami	

pobierz komplet dokumentów

PROCEDURA DOTYCZĄCA BEZPIECZEŃSTWA
OSÓB OBJĘTYCH USŁUGAMI MIESZKALNICTWA WSPOMAGANEGO DLA OSÓB
Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI SPRZĘŻONYMI

Dokument określa procedury związane z zapewnieniem bezpieczeństwa osób objętych usługami mieszkalnictwa wspomaganego dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi. Uwzględnia on również procedury związane ze składaniem skarg przez tę osobę.

OGÓLNE ZASADY

1. Usługi mieszkalnictwa wspomaganego świadczone są w oparciu o Standard usług mieszkalnictwa wspomaganego dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi opracowany w ramach projektu „Sami-Dzielni! Nowe standardy mieszkalnictwa wspomaganego dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi".
2. Założenia standardu pozostają w zgodzie z aktami prawnymi, gwarantującymi osobom z niepełnosprawnościami pełnię praw obywatelskich i wsparcie ze strony instytucji państwowych oraz organizacji pozarządowych, tj.:
   1) Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
   2) Konwencji o Prawach Osób Niepełnosprawnych,
   3) Wytycznych w zakresie przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020,
   4) Ogólnoeuropejskich Wytycznych dotyczących przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności".
3. Mieszkanie wspomagane nie może być używane jako miejsce interwencji kryzysowej dla osób innych niż osoby objęte usługą, zamieszkujące mieszkanie wspomagane. Dopuszczalna jest interwencja kryzysowa tylko wobec mieszkańców, w okresach ich gorszego samopoczucia i funkcjonowania, co przybliża warunki zamieszkania do warunków w rodzinie.
4. Z udziału w usługach mieszkalnictwa wspomaganego realizowanego w oparciu o modelu są wykluczone:
   1) osoby z odleżynami,

2) osoby bezpośrednio po zabiegach chirurgicznych,
3) osoby wymagające specyficznych zabiegów medycznych lub pielęgnacyjnych,
4) osoby z głębokimi zaburzeniami osobowości,
5) osoby ze spektrum autyzmu,
6) osoby uzależnione od alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych,
7) osoby z zaburzeniami psychicznymi spowodowanymi używaniem środków psychoaktywnych,
8) osoby z ostrymi zaburzeniami psychotycznymi,
9) osoby, które negują chorobę psychiczną i odmawiają leczenia (farmakologicznego, terapii, konsultacji psychiatrycznych),
10) osoby, które przebywały w mieszkaniach chronionych/wspomaganych, lecz proces usamodzielnienia, aktywizacji i rehabilitacji psychospołecznej nie przyniósł oczekiwanych rezultatów z przyczyn bezsprzecznie zależnych od tych osób,
11) osoby z wysokim poziomem agresji lub autoagresji, osoby z osobowością dyssocjalną,
12) osoby z wysokim zagrożeniem tendencjami samobójczymi.

5. Do zamieszkania w mieszkaniu wspomaganym powinny być kwalifikowane przede wszystkim osoby z niepełnosprawnościami sprzężonymi, które nie wymagają całodobowej opieki. Opieka nocna może być sprawowana jedynie w sytuacji, w której z przeprowadzonej diagnozy wynika, że osoba z niepełnosprawnościami powinna w okresie adaptacji w mieszkaniu wspomaganym zostać objęta wsparciem opiekuna nocnego, aby zapewnić tej osobie bezpieczeństwo i ułatwić mieszkańcowi odnalezienie się w nowej sytuacji.
6. Usługi są świadczone w sposób:
   1) zindywidualizowany (dostosowany do potrzeb i możliwości danej osoby) oraz jak najbardziej zbliżony do warunków odpowiadających życiu w środowisku domowym i rodzinnym;
   2) umożliwiający odbiorcom tych usług kontrolę nad swoim życiem i nad decyzjami, które ich dotyczą;
   3) zapewniający, że odbiorcy usług nie są odizolowani od ogółu społeczności i nie są zmuszeni do mieszkania razem;

pobierz komplet dokumentów

4) gwarantujący, że wymagania organizacyjne nie mają pierwszeństwa przed indywidualnymi potrzebami osób korzystających z usług mieszkalnictwa wspomaganego.

7. Mieszkania wspomagane funkcjonują na podstawie przyjętych zasad pobytu, które określają między innymi prawa i obowiązki jego mieszkańców, jak również personelu. Ich zapisy mają na celu zapewnienie bezpieczeństwa osobie korzystającej z usług mieszkalnictwa wspomaganego.
8. Każda osoba objęta usługami mieszkalnictwa wspomaganego oraz personel mają możliwość wyrażania opinii, poglądów dotyczących ich samych i funkcjonowania mieszkania.
9. Materiały/informacje dla osoby objętej usługami mieszkalnictwa wspomaganego muszą uwzględniać jej potrzeby, możliwości intelektualne i percepcję. Wszelkie ważne dokumenty i procedury są przygotowane, oprócz wersji formalnej, również w wersji uproszczonej, dostosowanej do możliwości percepcyjnych osób z niepełnosprawnością intelektualną. Informacje, instrukcje, zasady zostały opracowane w czytelny i jednoznaczny sposób, z wykorzystaniem symboli stosowanych w komunikacji alternatywnej (rozmieszczone zgodnie z zaleceniami stosowanymi dla osób z dysfunkcją wzroku).
10. W sytuacji wystąpienia zachowań ze strony osoby objętej usługami mieszkalnictwa wspomaganego, stanowiących zagrożenie lub naruszenie bezpieczeństwa osób objętych usługami mieszkalnictwa wspomaganego lub personelu świadczącego usługi kontrakt zostaje rozwiązany.

BEZPIECZNA PRZESTRZEŃ MIESZKALNA

1. Główne założenia standardu polegają na stworzeniu bezpiecznej przestrzeni życiowej, z której osoba z niepełnosprawnością sprzężoną będzie mogła korzystać samodzielnie, bądź z pomocą asystenta.
2. Mieszkania wspomagane są dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami i pozbawione barier architektonicznych.
3. W każdym mieszkaniu wspomaganym, znajduje się apteczka i sprzęt gaśniczy. Mieszkania są przygotowane zgodnie z wymogami przepisów BHP i PPOŻ.

4. W każdym mieszkaniu wspomaganym uwzględniono rozwiązania techniczne podnoszące bezpieczeństwo osób mieszkających, tj. czujniki bezpieczeństwa, system przyzywowy/alarmowy.
5. System przyzywowy powinien zapewniać możliwość wysyłania na telefon wyznaczonej/-ych osoby/osób alertów, które pozwolą jej na podjęcie odpowiednich działań.
6. Każde mieszkanie jest wyposażone w rozwiązania, które pozwalają na dostęp do mieszkania osób z personelu lub pracowników służb ratunkowych czy policji / straży pożarnej w sytuacjach, gdy bezpieczeństwo mieszkańców jest zagrożone. Celem rozwiązania jest umożliwienie dostania się do mieszkania osobom, które jako pierwsze dotrą na miejsce, a nie posiadają klucza do drzwi.
7. W każdym mieszkaniu znajduje się telefon stacjonarny lub „przypisany" do mieszkania telefon komórkowy, który umożliwia mieszkańcom kontakt m.in. w sytuacjach stanowiących zagrożenie.
8. W mieszkaniu wspomaganym osoby z niepełnosprawnościami sprzężonymi mają zapewnioną możliwość kontaktu telefonicznego z personelem świadczącym usługi, w sytuacjach stanowiących dla nich zagrożenie.
9. W określonych przypadkach osoby z niepełnosprawnościami mogą korzystać z urządzeń do teleopieki oraz aplikacji podnoszących ich bezpieczeństwo.
10. Prowadzona jest okresowa kontrola warunków mieszkaniowych (minimum raz w roku) – kontrola realizowana jest przez …… przy udziale podmiotu prowadzącego mieszkanie wspomaganego.

ODPOWIEDZIALNOŚĆ PERSONELU

1. Personel świadczący usługi mieszkalnictwa wspomaganego jest dobierany stosownie do potrzeb osób objętych usługami, z uwzględnieniem kwalifikacji, cech osobowości oraz doświadczenia w pracy z osobami z niepełnosprawnościami. Osoby z personelu spełniają wymogi dające im możliwość wykonywania zawodu.
2. W trosce o wysoką jakość świadczonych usług, każdy specjalista bierze udział w szkoleniach, przygotowujących go do pracy oraz w szkoleniach wspierających i podnoszących kompetencje niezbędne dla realizacji działań. Ponadto personel ma możliwość skorzystania z superwizji.

pobierz komplet dokumentów

3. Każdy pracownik przechodzi stosowne szkolenie BHP.
4. Personel świadczący usługi powinien posiadać przygotowanie do udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej (co najmniej trener, asystent, opiekun oraz opiekun nocny).
5. Zakres przydzielanych obowiązków, związanych z udzielaniem wsparcia i zapewnieniem bezpieczeństwa osobom z niepełnosprawnościami sprzężonymi, zależy od indywidualnych kwalifikacji i umiejętności danego pracownika.
6. Personel jest uświadamiany w procesie szkoleniowym o moralnym i prawnym obowiązku zapewnienia ochrony wszystkim osobom z niepełnosprawnością przed skrzywdzeniem, nadużyciem i wykorzystaniem.
7. Każdemu wolontariuszowi koordynator usług mieszkalnictwa wspomaganego przekazuje niezbędne informacje dotyczące pracy z osobami objętymi usługami oraz w zakresie zachowania bezpieczeństwa.
8. Personel świadczący usługi mieszkalnictwa wspomaganego w pełni szanuje autonomię i podmiotowość osoby objętej usługami, która ma możliwość podejmowania decyzji o zakresie i formach mieszkalnictwa wspomaganego skierowanych do jego osoby.
9. Personel dba o zapewnienie osobie objętej usługami mieszkalnictwa wspomaganego poszanowania prywatności oraz poufności w poruszaniu wrażliwych, osobistych kwestii osoby wspieranej.
10. Każda usługa świadczona osobie z niepełnosprawnościami sprzężonymi musi być świadczona w zgodzie ze wszystkimi przepisami obowiązującego w Polsce prawa.
11. Podmiot prowadzący mieszkanie jest zobowiązany do poinformowania personelu nt. wymogów prawnych i ustawowych, oraz obowiązujących zasad bezpieczeństwa, i upewnienia, że są one odpowiednio stosowane.
12. W przypadku wystąpienia sytuacji/zdarzeń związanych z zagrożeniem lub naruszeniem bezpieczeństwa osób objętych usługami mieszkalnictwa wspomaganego, niezależnie od wykonania innych obowiązków wynikających z przepisów prawa, personel świadczący usługi mieszkalnictwa wspomaganego jest zobowiązany przerwać świadczenie usług i poinformować o tym niezwłocznie koordynatora usług mieszkalnictwa wspomaganego.
13. W przypadku wystąpienia sytuacji/zdarzeń związanych z zagrożeniem lub naruszeniem bezpieczeństwa personelu świadczącego usługi mieszkalnictwa

wspomaganego, niezależnie od wykonania innych obowiązków wynikających z przepisów prawa, personel przerywa świadczenie usług i informuje o tym niezwłocznie koordynatora usług mieszkalnictwa wspomaganego.

14. W przypadku uzasadnionych obaw dotyczących bezpieczeństwa personelu część usług mieszkalnictwa wspomaganego może być świadczona przez dwóch specjalistów jednocześnie.

POSTĘPOWANIE W PRZYPADKU NADUŻYĆ

1. Przez nadużycie rozumie się wszystkie zachowania niezgodne z prawem (np. nadużycia fizyczne, psychiczne, finansowe, inne działania niezgodne z prawem).
2. W przypadku powzięcia informacji o nadużyciach wobec osób objętych usługami lub personelu, koordynator usług mieszkalnictwa wspomaganego ma obowiązek zgłaszania ich do odpowiednich instytucji państwowych, zgodnie z przepisami ogólnymi.
3. Każde nadużycie względem osób objętych usługami bądź personelu powinno być zgłoszone koordynatorowi usług, a następnie przez niego rozpatrywane.
4. Podmiot prowadzący mieszkanie zapewnia wszystkim osobom z niepełnosprawnościami sprzężonymi stosowne wsparcie w procesie zgłaszania nadużyć.
   1) W sytuacji zgłoszenia przez osobę objętą usługami mieszkalnictwa wspomaganego nadużycia w stosunku do niej samej lub innego mieszkańca, należy:
      a) zapewnić zgłaszającemu bezpieczne warunki przedstawienia sprawy z poszanowaniem zasady poufności;
      b) zapewnić stosowną pomoc dla ofiary nadużycia (np. psychologiczną, prawną, medyczną, inną – w zależności od potrzeb);
      c) powiadomić stosowne organy, zgodnie z obowiązującym prawem, jeśli sytuacja tego wymaga;
      d) w przypadku osób ubezwłasnowolnionych, należy powiadomić o zaistniałej sytuacji i podjętych działaniach opiekuna prawnego;
      e) powiadomić osobę zgłaszającą o podjętych działaniach i zabezpieczyć wsparciem, jeśli wyrazi taką potrzebę;
      f) zadbać o wsparcie psychologiczne wszystkich osób współzamieszkujących z ofiarą nadużycia.

pobierz komplet dokumentów

Pobierz komplet dokumentów

https://rops.krakow.pl/sami-dzielni/standard-do-pobrania

Bibliografia

1) Budny J. (2009) Dostosowanie budynków użyteczności publicznej – teoria i narzędzia. Wyd. INTEGRACJA, Warszawa
2) Giermanowska E. (red.) (2014) Zatrudniając niepełnosprawnych. Dobre praktyki pracodawców w Polsce i innych krajach Europy, Wyd. AGH, Kraków
3) Kaczmarek B.B. (2009) Znaczenie wspomagających i alternatywnych metod komunikacji dla teorii i praktyki rehabilitacji osób z niepełnosprawnością intelektualną" (w:) Żółkowska T., Konopska L. (red.) W kręgu niepełnosprawności - teoretyczne i praktyczne aspekty poszukiwań w pedagogice specjalnej. Wyd. Print Group, Szczecin
4) Kirenko J. (2002) Nie jesteś sam. Wsparcie społeczne osób z niepełnosprawnością, Wyd. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej i Zatrudnienia Urzędu Marszałkowskiego w Lublinie, Lublin
5) Konarska J., (2005) Sources of social activity of people with visual and motor impairments. Social Behavior and Personality-an International Journal. Vol. 33, No 8 s.751-766
6) Konarska J. (2012) Formy wsparcia rehabilitacji osób z niesprawnością wzrokową. (w:) Grochmal- Bach B., Alberska M., Grzebinoga A. (red.) Wspomaganie funkcjonowania psychospołecznego osób z niepełnosprawnością. Wyd. „Ignatianum" WAM, Kraków
7) Konarska J. (2015) Soziale Auswirkungen von chronischer Krankheit und Behinderung. (in:) A. Leonhardt, K. Müller, T. Truckenbrodt (Hrsg.) Die UN-Behindertenrechts-konvention und ihre Umsetzung. Verlag Julius Klinkhardt, Bad Heilbrunn.
8) Konarska J. (2015) Bariery aktywności psychospołecznej osób z niepełnosprawnością – mity i rzeczywistość. Przegląd Badań Edukacyjnych - Educational Studies Review nr 21 (2/2015), s. 153-173
9) Szczepkowski J. (2010) Praca socjalna- podejście skoncentrowane na rozwiązaniach, Wydawnictwo Edukacyjne Akapit, Toruń
10) Kowalski K. (2016) Projektowanie bez barier – wytyczne, Stowarzyszenie Przyjaciół Integracji

11) Kowalski K. (2017) Włącznik - projektowanie bez barier, Wyd. Integracja

12) Kowalski K. (2008) Mieszkanie dostępne dla osób z dysfunkcjami wzroku, Wyd. Integracja, Warszawa

13) Kuryłowicz E., Pernilla J., Thuresson C. (2005) Projektowanie uniwersalne: uwarunkowania architektoniczne kształtowania otoczenia wybudowanego przyjaznego dla osób niepełnosprawnych. Sztokholm miasto dla wszystkich: wytyczne tworzenia dostępnego i funkcjonalnego otoczenia zewnętrznego. Wyd. Integracja, Warszawa

14) Mayer-Bohe W. (1998) Budownictwo dla osób starszych i niepełnosprawnych. Wyd. Arkady, Warszawa

15) Meder J (red.) (1999) Trening umiejętności społecznych w rehabilitacji zaburzeń psychicznych. Wyd. Śląsk, Katowice

16) Ministerstwo Infrastruktury I Budownictwa (2017) Standardy dostępności budynków dla osób z niepełnosprawnościami uwzględniając koncepcję uniwersalnego projektowania – poradnik

17) Nowak E., Budny J., Kowalski K. (1997) Mieszkanie dostępne dla osób z dysfunkcją ruchu. Wyd. Integracja, Warszawa

18) Osoby niewidome i słabowidzące w przestrzeni publicznej. Zalecenia, przepisy, dobre praktyki. (2009), PZN, Warszawa

19) Smyczek A., Szwiec J. (2001) Metodyka nauczania alternatywnych i wspomagających sposobów porozumiewania się i techniki posługiwania się symbolami (w:) Piszczek M. (red.) Przewodnik dla nauczycieli uczniów upośledzonych umysłowo w stopniu znacznym i umiarkowanym. Część I, CMPPP, Warszawa

20) Waszkielewicz A. (2012) Zabezpieczenie społeczne osób niepełnosprawnych, [w:] A. Błaszczak (red.) Najważniejsze wyzwania po ratyfikacji przez Polskę Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Wyd. BRPO, Warszawa

Akty prawne:

1) Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, art. 30 i 32 p. 2
2) Konwencja o Prawach Osób Niepełnosprawnych, Dz.U. 2012 poz. 1169
3) Ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym, Dz. U.1994 Nr 89, poz. 415
4) Wytyczne w zakresie przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020. MR/2014-2020/18(04), Minister Rozwoju i Finansów, Warszawa

Spis wykresów

1) s.74 Wykres 1 Liczba uczestników projektu z niepełnosprawnością sprzężoną oraz ich rodziców/opiekunów w podziale na Partnerów
2) s.74 Wykres 2 Uczestnicy projektu według płci
3) s.76 Wykres 3 Struktura wieku uczestników
4) s.77 Wykres 4 Wykształcenie uczestników pilotażu
5) s.79 Wykres 5 Uczestnicy w poszczególnych latach pilotażu

Zdjęcia

1) okładka przód: Hryshchyshen, dostępny w internecie: https://pl.freepik.com/premium-zdjecie/ujecie-starszej-kobiety-siedzacej-na-wozku-inwalidzkim-i-czytajacej-ksiazke-w-domu_32130526.htm, Licencja Premium
2) okładka tył: Freepik, dostępny w internecie: https://pl.freepik.com/darmowe-zdjecie/osoba-niewidoma-czyta-w-domu_22632832.htm, Licencja Premium
3) s.5 Freepik, dostępny w internecie: https://pl.freepik.com/darmowe-zdjecie/glucha-kobieta-komunikujaca-sie-poprzez-jezyk-migowy_8969149.htm, Licencja Premium

4) s.7 Freepik, dostępny w internecie: https://pl.freepik.com/darmowe-zdjecie/osoba-niewidoma-czyta-w-domu_22632826.htm, Licencja Premium
5) s.13 Freepik, dostępny w internecie: https://pl.freepik.com/darmowe-zdjecie/widok-z-przodu-kobiety-za-pomoca-jezyka-migowego_8727384.htm, Licencja Premium
6) s.15 Prostooleh, dostępny w internecie: https://pl.freepik.com/darmowe-zdjecie/pies-przewodnik-pomagajacy-niewidomemu-w-miescie-przystojny-slepy-facet-odpoczywa-z-golden-retriever-w-miescie_10165923.htm, Licencja Premium
7) s.16 Zinkevych, dostępny w internecie: https://pl.freepik.com/premium-zdjecie/prace-domowe-mloda-dziewczyna-na-wozku-inwalidzkim-wykonujaca-prace-domowe-i-wygladajaca-na-zaangazowana_19497643.htm, Licencja Premium
8) s.27 Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie, materiały własne
9) s.28 Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie, materiały własne
10) s.28 Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie, materiały własne
11) s.29 Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie, materiały własne
12) s.31 Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie, materiały własne
13) s.31 Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie, materiały własne
14) s.32 Rido81, dostępny w internecie: https://pl.freepik.com/premium-zdjecie/pielegniarka-opiekuje-sie-starym-pacjentem_9280317.htm, Licencja Premium
15) s.37 Freepik, dostępny w internecie: https://pl.freepik.com/premium-zdjecie/kobiety-i-dzieci-z-zespolem-downa-usmiechaja-sie-i-machaja_7088219.htm, Licencja Premium

16) s.38 Freepik, dostępny w internecie: https://pl.freepik.com/darmowe-zdjecie/widok-z-boku-kobiety-i-chlopca-bioracych-selfie_29448993.htm, Licencja Premium

17) s.43 Aboutimages, dostępny w internecie: https://pl.freepik.com/premium-zdjecie/mezczyzna-na-wozku-inwalidzkim-trzymajacy-syna-i-grajacy-na-tablecie-w-domu_35276621.htm, Licencja Premium

18) s.49 Freepik, dostępny w internecie: https://pl.freepik.com/darmowe-zdjecie/stary-czlowiek-siedzi-na-wozku-inwalidzkim-podczas-rozmowy-z-pielegniarka_5199974.htm, Licencja Premium

19) s.49 Freepik, dostępny w internecie: https://pl.freepik.com/darmowe-zdjecie/gluche-kobiety-komunikujace-sie-za-posrednictwem-jezyka-migowego_8969028.htm, Licencja Premium

20) s.50 Rawpixel.com, dostępny w internecie: https://pl.freepik.com/darmowe-zdjecie/zblizenie-reki-wsparcia_2976003.htm, Licencja Premium

21) s.55 Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie, materiały własne

22) s.61 Stefamerpik, dostępny w internecie: https://pl.freepik.com/darmowe-zdjecie/przyjazny-zwiazek-miedzy-usmiechnietym-opiekunem-w-mundurze-a-szczesliwa-starsza-kobieta-wspierajaca-mloda-pielegniarka-patrzaca-na-starsza-kobiete-mlody-troskliwy-uroczy-opiekun-i-szczesliwy-oddzial_28092657.htm, Licencja Premium

23) s.67 Freepik, dostępny w internecie: https://pl.freepik.com/darmowe-zdjecie/pielegniarka-opiekujaca-sie-starsza-osoba_38674345.htm, Licencja Premium

24) s.95 DCStudio, dostępny w internecie: https://pl.freepik.com/darmowe-zdjecie/starszy-mezczyzna-na-wozku-inwalidzkim-za-pomoca-laptopa-w-kuchni-niepelnosprawnych-starszy-mezczyzna-na-wozku-inwalidzkim-o-wideokonferencje-na-laptopie-w-kuchni-sparalizowany-staruszek-i-jego-zona-odbywaja-konferencje-online_17146610.htm, Licencja Premium

NOTATKI

NOTATKI